

Dzięk Bydgoski

12 stron
Rok VII

ORAZ WYDAWNICTWA: **DZIEŃ POMORSKI - GAZETA MORSKA - DZIEŃ GRUDZIĄDZKI - GAZETA GDAŃSKA**
DZIEŃ TCZEWSKI - DZIEŃ KUJAWSKI - GAZETA MOGILEŃSKA ; - : - : - : - : -

Redakcja i Administracja: Bydgoszcz, ul. Marszałka Focha 12. Telefoni 22-18. Konto czekowe P. K. O. 205.102

Sejm uchwalił nową Konstytucję Poprawki Senatu przyjęte znaczną większością głosów

W ub. sobotę odbyło się historyczne posiedzenie Sejmu, poświęcone generalnej debacie nad poprawkami Senatu do tekstu nowej Konstytucji, uchwalonej — jak wiadomo — przez Sejm w styczniu r. 1934. Uchwalenie poprawek Senatu stanowiło ostatni etap pracy nad wielkim dziełem naprawy ustroju państwa i stworzeniem nowych podstaw rozwoju państwowości polskiej na przyszłość.

Już przed kilku dniami, kiedy tekst Konstytucji wraz z poprawkami senackimi złożony został w kancelarii sejmowej, ugrupowania opozycyjne zmobilizowały wszystkie swe siły celem przeprowadzenia batalii przeciwko ustawie konstytucyjnej. Mimo intensywnych przygotowań jednak, wywody mówców opozycyjnych wypadły niesłychanie błado a zaczęły natury formalnej zostały całkowicie odparowane przez przedstawicieli większości prorządowej.

W głosowaniu poprawki Senatu, a tem samem i tekst Konstytucji w ostatecznej jego redakcji, zostały znaczną większością głosów uchwalone.

Poniżej podajemy szczegółowe sprawozdanie z przebiegu tej historycznej debaty sejmowej.

Przebieg historycznego posiedzenia

Posiedzenie rozpoczęło się o godz. 10.15 przy prawie pełnym komplecie posłów i zapelnionej galerji. Ławy rządowe zajęte do ostatniego miejsca. Obecni są wszyscy ministrowie z prezesem Rady Min. L. Kozłowskim na czele, wiceministrowie i wielu wyższych urzędników. Łoża prasowa zapelniona. Jest wielu przedstawicieli prasy zagranicznej. Na posiedzeniu obecny był również marszałek Raczkiewicz, prezes N. I. K. gen. Krzemieński, prezes Najw. Trybunału Admin. dr. Hełczyński oraz liczni senatorowie.

Na wstępie poseł Kuehn zreferował projekt ustawy o ratyfikacji umowy handlowej polsko-angielskiej, wskazując na korzystny rozwój naszych stosunków handlo-

wych z Anglią. Po pomyślnem załatwieniu zatargu o eksport węgla na rynki północne, obecny traktat ma na celu utrzymanie dla Polski dotychczasowego stanu posiadania i stworzenie warunków dla zwiększenia eksportu artykułów przemysłowych i dlatego układ zawiera zarówno szereg dogodnych dla nas punktów, ale również i pewne koncesje.

Po krótkiej dyskusji Sejm przyjął ustawę ratyfikacyjną w obu czytaniach.

Po przyjęciu w dalszym ciągu rządowego projektu ustawy o inwalidzkim sądzie administracyjnym. Izba przystąpiła do debaty nad poprawkami senatu do projektu ustawy konstytucyjnej.

tość pewnych elementów w duszy polskiej i wierzymy, że jeśli nie panowie, to szerokie masy wezmą udział w tej współpracy z nami, do której je wzywamy (huczne oklaski na ławach BBWR).

Następnie przemawiał w imieniu klubu ukraińskiego poseł Zahajkiewicz, który złożył krótkie oświadczenie, podkreślając, że w nowym projekcie Konstytucji prawa ukraińskie nie są gwarantowane, a poza tem nie przyjęto do niej wniosku ukraińskiego o autonomji. Z tych względów klub ukraiński niema powodu brać udziału w uchwaleniu nowej Konstytucji, a jakakolwiek będzie nowa forma ustrojowa Polski, ukraińcy nie przestaną walczyć o swoje prawa.

Poseł Jankowski imieniem NPR oraz poseł Szusick w imieniu Chrześcijańskiej Demokracji opowiedzieli się przeciwko projektowi.

Poseł Piestrzyński (Klub Posłów Ruchu Narodowego — secesja z Klubu Narodowego) oświadczył, że klub ten, jako reprezentacja młodej idei narodowej nie może głosować przeciwko naprawie Państwa (oklaski na ławach BBWR). Obronę starych liberalistycznych form ustrojowych — ciągnie dalej mówca — pozostawiamy starym formacjom politycznym. My opowiadamy się z nowymi prądami, tworzącymi nową rzeczywistość ustrojową. Nie podzielimy zarzutu, jakoby projekt nie respektował zasad rewolucji francuskiej, gdyż nie miały one w nas nigdy zwolenników. Mamy ambicję reprezentowania młodych sił narodowych i doceniamy konieczność nowoczesnej organizacji państwa. Głosować zatem będziemy za wszystkimi poprawkami senatu (huczne oklaski na ławach BBWR).

Opowiadamy się również przeciwko wnio-

skowi posła Rottenstreicha, gdyż zasada proporcjonalności rozproszkuje siły narodowe. Kto głosuje przeciwko projektowi nowej konstytucji daje tem dowód, że nie ma nic wspólnego z nowoczesną myślą narodową (żywe oklaski na ławach BBWR, przerywania i wrzawa na ławach lewicy i częściowo prawicy).

Poseł Michałkiewicz (Klub posłów Str. Agrarnego) podkreślił w swem przemówieniu m. in., że obóz Marszałka Piłsudskiego przez wniesienie konstytucji jasno wyraża swe zamierzenia, nie godząc w żadne prawa ludu polskiego. Możemy być pewni, podkreśla mówca, że konstytucja ta będzie dobrze osądzona przez historję i głosy swoje klub odda za projektem (oklaski na ławach BBWR).

Poseł Rottenstreich (Koło Żydowskie) podtrzymuje swoją poprawkę, zgłoszoną w komisji konstytucyjnej o skrócenie zmiany senatu, która znosi proporcjonalność wyboru.

Poseł Bryła (Klub Chrześcijańsko-Społeczny) uważa wniesiony projekt konstytucji za korzystny krok naprzód, zapewnia on bowiem jednolitość i ciągłość władzy zamiast hezylity głowy Państwa. Klub mówcy głosować będzie za zmianami senatu.

Poseł Bitner (Klub Chrześcijańsko-Ludowy) wygłosił przemówienie w duchu opozycyjnym, zapowiadając głosowanie przeciwko zmianom senatu do projektu ustawy konstytucyjnej.

Poseł Matczak (Ukr. Rad.) oraz poseł Jeremicz (Klub Białoruski) zapowiedzieli, że udziału w głosowaniu nie wezmą.

Przemawiał jeszcze poseł Checiński (komunista). Po przemówieniu jego marszałek zawiadomił Izbę, że wpłynął wniosek o zamknięcie listy mówców. Wniosek został przyjęty bez sprzeciwu.

W drugiej kolejce mówców przemawiał pierwszy poseł Trampczyński, który przedewszystkiem podkreślił, że do przyjęcia projektu potrzebna jest większość w myśl art. 125 Konstytucji. Mówca zgadza się, że dotychczasowa konstytucja miała wady, twierdzi jednak, że nowy projekt konstytucji nie odpowiada duchowi narodu.

W dalszym ciągu debaty konstytucyjnej przemawiali posłowie Czernicki (Str. Lud.), Czapiński (PPS), Stroński (Str. Nar.) i Żuławski (PPS). Mowa posła Żuławskiego porywana była wielokrotnie z ław BBWR okrzykami i protestami. W pewnym momencie między posłami socjalistycznymi i prorządowymi doszło do ostrej wymiany zdań.

Dzieło rozumne i dobre Przemówienie posła Miedzińskiego

Jako ostatni mówca zabrał głos b. minister poseł Miedziński, który zrekapitułował wyniki całodziennego dyskusji. Poseł Miedziński podkreślił, iż ustawa konstytucyjna ma charakter statutu organizacyjnego i niema nic wspólnego — jak to zarzucała opozycja — ze społecznym czy politycznym charakterem rządu, który w ramach tego statutu władzę sprawować będzie.

Opozycja maluje w bardzo czarnych barwach intencje obozu Marszałka Piłsudskiego, dowodząc, iż obóz ten dlatego uchwała taką konstytucję, aby utrzymać się przy władzy. Poseł Miedziński podkreśla tu, iż obóz Marszałka Piłsudskiego posiada w tej chwili nieograniczoną władzę w państwie i gdyby chciał, to opozycja prawa czy lewa nie znalazłaby się dziś na ławach poselskich, i mimo to zarówno pobór rekruta, jak i dopływ podatków odbywałyby się bez najmniejszych przeszkód. Posiadając nieograniczoną władzę obóz prorządowy przychodzi do Sejmu jedynie tylko z projektem statutu organizacyjnego państwa.

Polemizując z mówcami prawicy poseł Miedziński stwierdza, iż wstawienie w Konstytucji ustępu dotyczącego odpowiedzialności przed historją i Bogiem nie jest czczym frazesem, lecz realnym zupełnie przerwaniem.

Postom z lewicy mówca odpowiada, że grozą oni rewolucją i barykadami, ale wielu z nich tych barykad nie widziało. Na-

tomiast ludzie obozu rządowego spędzili młodość w okopach i wojnie, która przecież jest wielką rewolucją.

Przeżywamy niezmiernie ciekawy okres historyczny, bo okres jednoczesnego upadku zarówno kapitalizmu, jak i marksizmu. Marksizm pozostał tylko jako doktryna naukowa, w praktyce zaś, w czasie wojny proletariusz francuski walczył z proletariuszem niemieckim pomimo obietnic, jakie sobie dawali ich przywódcy przed wojną.

Ustroje arbitralne, które tak atakują lewica, są właśnie temi ustrojami, gdzie ponad pracą i kapitałem istnieje bezstronny i obdarzony egzekutywą arbiter, który rozstrzyga spory w imię interesów państwa. Jest to również nowa forma organizacji państwowej, i my jako ludzie współcześni musimy również wcielić w statut organizacyjny nowe formy ustrojowe.

Zasada prawa własności została zachowana w nowej konstytucji, tak jak i w poprzedniej.

Opozycja wytoczyła z okazji debaty konstytucyjnej argument, że niektórym warstwom w Polsce dzieje się źle. Gdyby jed-

(Ciąg dalszy na str. 2).

„Sejm dobrze zasłużył się krajowi“

Przemówienie wicemarszałka Cara

Witany żywymi oklaskami na trybunie wszedł referent poprawek wicemarszałek Car, który w dłuższym przemówieniu scharakteryzował poprawki senackie i kończąc swe przemówienie podkreślił, że Sejm obecny dobrze się zasłużył krajowi, uchwalając ostatecznie ustawę konstytucyjną. Posłowie którzy wezmą udział w uchwaleniu tej konstytucji, spełnią dobrze swój obowiązek zarówno względem Ojczyzny, jak i względem przyszłych pokoleń.

Przemówienie to spotkało się z żywiołową owacją posłów z BBWR.

Również witany hucznymi oklaskami na trybunie wszedł następnie prezes Klubu BBWR pos. Sławek, wygłaszając dłuższe przemówienie. (Przemówienie dajemy osobno).

Jałowe protesty opozycji

Po przerwie obiadowej rozpoczęła się długa dyskusja, w której zabierali głos przedstawiciele poszczególnych frakcyj poselskich.

Pierwszy zabrał głos poseł Winiarski (Stron. Narodowe), który uważa, że obecny projekt stanowi pogorszenie obowiązującej dotychczas Konstytucji i że ma on na celu wzmocnienie stanowiska grupy rządzącej dziś w Polsce. W zakończeniu swych wywodów mówca imieniem Stronnictwa Narodowego złożył oświadczenie, w którym stwierdza, że Stronnictwo Narodowe daży do państwa narodowego i wreszcie poddał krytyce projekt BB, jako daleki od tego idea-

lu. Wreszcie mówca zaznacza, że projekt był przeprowadzony w sposób nie odpowiadający rzekomo powadze izby i z tych względów będzie przeciw projektowi.

Następny mówca przedstawiciel Stronnictwa Ludowego poseł Rataj w dłuższych wywodach uzasadnia twierdzenie, że uchwała sejmu z dnia 26 stycznia r. ub. jest nieważna z samego prawa, a więc Klub Ludowy nie może się wypowiedzieć za poprawkami do projektu ustawy konstytucyjnej, którego zasady nie odpowiadają poglądom Stronnictwa Ludowego. Przemówienie posła Rataja spotkało się z częstymi protestami na ławach BBWR.

Podobne stanowisko zajął również przedstawiciel PPS poseł Niedziałkowski, wypowiadając się przeciwko projektowi konstytucji.

Skolei zabrał głos przewodniczący komisji konstytucyjnej wicemarszałek Sejm prof. Makowski, który w dłuższym wywodzie polemizował z posłami opozycji.

Poseł Winiarski — oświadcza mówca, widzi rzeczy, których niema, widzi, że chodzi nam jedynie o utrwalenie rządów tej grupy która doprowadziła państwo do obecnego stanu. Jakż jest ten stan, do którego państwo zostało doprowadzone? Oto dziś jest państwo poważne i spokojne, państwo równe innym, państwo zajmujące pierwszorzędne miejsce w koncercie państw europejskich. Oto stan, do którego ta grupa doprowadziła państwo z nicości (oklaski na ławach BBWR).

Kiedy ważyły się doniosłe sprawy — „ich“ nie było

Druzgocąca krytyka taktyki ugrupowań opozycyjnych

Kiedy myśmy wysuwali koncepcję przyszłego ustroju — podkreśla dalej wicemarszałek Makowski, zwracając się w stronę ław opozycyjnych — wyście sztydziłi, że to są „rozmówki w BBWR“. Nie umieliście czytać w tej wielkiej księdze, w której jedynie jest mądrość. Dziś dopiero przychodzić. Można was porównać do kapryśnej panny, która na wszystkie oświadczenia miłosne odpowiadała wzruszeniem ramion, aż do czekała się, że odpowiednia chwila minęła i osiadła na koszu. Tak samo panowie siąd teraz będziecie rutkę i wdychać, że jednak życie mogło być tak piękne.

Myśmy swoje zrobili. Ale to jeszcze nie koniec. To jest tylko jedno ogniwo. Był czas, gdy praca polegała na tworzeniu siły zbrojnej — was w tej pracy nie było. Był czas wojny i krwi — was tam nie było. Przyszł czas organizowania się państwa. Daliśmy już ramy a teraz przychodzi czas urzeczywistnienia tej organizacji i wcielenia tego państwa w życie. Będziemy to czynić. Będziemy dażyć do tego, aby te niedole, których ani w Polsce, ani poza nią dotąd przewycięzać nie umiano, w nowych ramach wreszcie przewyciężyć. Jeszcze raz jesteśmy niepoprawni. Wierzymy w war-

Dziś na str. 5-tej pełna tabela sobotniego ciągnięcia Loterii

(Ciąg dalszy ze strony 1).

nak tym stronnictwom dać możność stworzenia jakiegokolwiek ustroju, to przecież nie zarządziłaby skutkiem kryzysu gospodarczego.

Kwestja uchwalenia konstytucji nie stoi w żadnym związku ze sprawą zatrudnienia tych czy innych zawodowców.

Odpowiadając posłowi Strońskiemu, który na zasadzie cytata z przemówień Marszałka Piłsudskiego usiłował wykazać, że nowa konstytucja pozostaje w sprzeczności z poglądami Marszałka Piłsudskiego, poseł Miedziński zauważa irocznie, iż zawsze, gdy będziemy spełniali rozkazy, wolę, czy intencję Marszałka poseł Stroński będzie z

tego niezadowolony i to będzie najlepszym sprawdzianem, że droga, po której kroczymy jest słuszna.

Czarne barwy, w jakich opozycja malowała konstytucję niewątpliwie wywołują zdziwienie u jutrzejszych czytelników uchwalonej konstytucji, którzy przekonają się, że jest to dzieło rozumne i dobre.

Są to więc postanowienia dotyczące każdej ustawy, wszystkich ustaw, a więc i ustawy konstytucyjnej, tembardziej, że art. 125 konstytucji nie określa w jakiś inny sposób procedury postępowania z poprawkami senatu i niepodobna przypuszczać, by prawodawca ten moment poprostu przeoczył.

Wobec podniesionych tu zarzutów, zgodnie z uprawnieniami, które mi daje art. 11 ustęp 2-gi w związku z art. 3-im ustęp 2-gi konstytucji konkluduję, że w tej chwili moglibyśmy mieć do czynienia tylko z trybem przewidzianym w art. 35 konstytucji i w art. 24 regulaminu. I według norm tam zawartych przeprowadziłem głosowanie.

Na tem uważam kwestję za wyczerpaną. Więcej w tej sprawie głosu nie udzielam.

Na lewicy zrywa się wielka wrzawa. Posłowie ze Stronnictwa Ludowego śpiewają pieśń „O cześć wam panowie!“. Podczas tej wrzawy marszałek wyklucza z posiedzenia posłów Dobrowskiego i Poprawę, a później posła Rosenberga. Jako kontrdemonstrację cały Blok Bezpartyjny śpiewa Pierwszą Brygadę. Członkowie opozycji opuszczają salę.

Zakończenie posiedzenia

Na zakończenie załatwiono końcowe punkty porządku dziennego tj. przyjęto sprawozdanie komisji budżetowej o zamknięciu rachunków państwowych za okres od 1 kwietnia 1932 r. do 31 marca 1933 r. oraz zmiany zaproponowane przez Senat do projektu ustawy skarbowej i preliminarza budżetowego w myśl uchwał komisji budżetowej. W związku z temi poprawkami senatu zmieniły się globalne cyfry, które obecnie wynoszą w wydatkach 2.168.378.160 zł i w wydatkach 2.016.406.700.

Na tem porządek dzienny wyczerpano.

Głosowanie

Poprawki senatu przyjęte większością 260 przeciwko 139 głosom

Po przemówieniu posła Miedzińskiego izba przystąpiła do głosowania. Wicemarszałek Car zaproponował z miejsca, aby Izba głosowała nad poprawkami en bloc, ponieważ tworzą one pewną całość. Poseł Stroński wniósł o głosowanie imienne przez

O GODZ. 0,15 MARSZAŁEK ŚWITALSKI OGŁOSIŁ WYNIK GŁOSOWANIA. KARTE K ODDANO 399 W CZEM Z NAPISEM „TAK“ 139, Z NAPISEM „NIE“ 260. MARSZAŁEK STWIERDZIŁ, ŻE NIEMA KWALIFIKOWANEJ WIĘKSZOŚCI DLA ODRZUCENIA POPRAWEK SENATU, A ZATEM POPRAWKI SENATU ZOSTAŁY PRZYJĘTE. (Długotrwałe i huczne oklaski na ławach BBWR.).

W sprawie oświadczenia o wyniku głosowania zabrał głos poseł Róg (Stronnictwo Ludowe), który stwierdził, że ponieważ nie ma 2/3 głosów przy pozytywnym głosowaniu, konstytucja uchwalona jest nielegalnie.

Poseł Stroński twierdzi, że art. 125 o zmianie Konstytucji w ustępie pierwszym zna jedynie głosowanie większością 2/3-ch i że uchwała przyjmująca poprawki Senatu nie zapadła tą większością.

Marszałek Świtalski stwierdza, że Konstytucja została prawomocnie uchwalona

Marszałek: — Pozwolą Panowie, że odpowiem nieco dłuższym wywodem.

— Panowie właściwie powołują się na precedens, który był w roku 1926 w sierpniu, kiedy były uchwalane poprawki senatu przy ówczesnej zmianie konstytucji. Przy przyjmowaniu poprawek senatu do ustawy konstytucyjnej ówczesny marszałek Rataj spowodu różnicy zdań, ujawnionej zarówno w komisji konstytucyjnej, jak i na plenum sejmum musiał na podstawie uprawnień, jakie daje marszałkom sejmum regulamin rozstrzygnąć, jaka ma być procedura w tym wypadku zastosowana. Stał na stanowisku, że ustawy, które nie otrzymały 2/3 zarówno w sejmie, jak i w senacie nie wchodzi do tekstu ustawy. To samo w tej chwili mówił poseł Róg i poseł Stroński.

Nie wdając się w polemiki z wywodami prawnymi, wypowiedzianymi wtedy przez p. marszałka Rataja, muszę zwrócić uwagę, jakie praktyczne skutki wynikły wtedy z takiego stanowiska. Dają jeden przykład: zarówno Sejm, jak i Senat był wówczas zdania i temu przekonaniu w uchwałach swych dał wyraz, że Sejm i Senat mogą rozwiązywać się mocą swej własnej uchwały. Zasada ta niewątpliwie bardzo ważna i podstawowa, mimo, że była podzielona przez obie izby, znikła zupełnie z tekstu art. 26 dzisiejszej konstytucji. Stało się to właśnie wskutek zastosowania przez p. marszałka Rataja mylnej procedury przy przyjmowaniu poprawek senatu. Spór między izbami dotyczył rzeczy niewątpliwie drugorzędnych, bo quorum i kwalifikowanej większości potrzebnych dla uchwały rozwiązującej ciała ustawodawcze. Ponieważ w tym szczególe nie osiągnięto zgody 2/3-ch obu izb i nie przyjęto ani redakcji sejmum, ani redakcji senatu, całą zasadę przez obie izby uznano, zgubiono i z tekstu usunięto. W ten sposób niewątpliwie spaczona została wola ciał ustawodawczych.

W roku 1926-ym mieliśmy do czynienia jednak tylko z nowelizacją ustawy. Jeżeli więc właśnie wskutek tej mylnej interpretacji jakiś cały ustęp odpadł z tekstu noweli, to pozostawał w mocy w każdym razie tekst dawnej konstytucji. Był jakiś kres lukom i gubieniu zasad tekstu konstytucji. Cóżby się stało, gdyby taką interpretację przyjął nie przy nowelizowaniu ustawy konstytucyjnej ale przy ustaleniu nowej zupełnie konstytucji, jak to zrobiliśmy w tej chwili. Wykreślenie z tekstu konstytucji tych wszystkich ustępów, któreby nie uzyskały przy powtórnym głosowaniu w sejmie 2/3-ch jego większości doprowadzić by mogło do zagubienia w konstytucji takich podstawowych zasad i postanowień, bez których wogóle ustawy konstytucyjnej wyobrazić sobie nie można (poseł Trampczyński: — zostaje dawna konstytucja). Panie posle Trampczyński, proszę nie przerywać, wzywam Pana do porządku, z zapisaniem do protokołu.

W rezultacie mieliśmy do czynienia z faktem, że ustawa uchwalona przez oba ciała ustawodawcze miałaby takie luki i takie zagubienie podstawowych zasad, że stałaby się nonsensem, a mimo to musiałaby obowiązywać. To jest niemożliwe. Projekt ustawy uchwalony przez obie izby musi stać się ustawą, albo w tekście uchwalonym przez sejm, albo przez senat, — tertium non datur.

W wypadku obecnym mieliśmy tylko do czynienia z dwiema ewentualnościami i mieliśmy albo przyjąć poprawki senatu, jak to właśnie zrobiliśmy i konstytucja wejdzie w życie w brzmieniu, uchwalonym przez senat, albo poprawki senatu mogliśmy odrzucić, a wtedy ustawa konstytucyjna musiałaby mieć taki tekst, jaki został przez sejm uchwalony.

A teraz: W jakim trybie mogłyby być poprawki senatu do ustawy konstytucyjnej przez nas odrzucone? Sądzę, że tylko w trybie art. 35-go konstytucji i art 24 ustęp 3-ci regulaminu obrad sejmum. Mogę się tu powołać na autorytet prof. Leopolda Jaworskiego, który wyraźnie mówi, że po uchwaleniu rewizji konstytucji przez 2/3 sejmum i przez 2/3 senatu następuje postępowanie określone art. 35-ym. Inne stanowisko byłoby sprzeczne z intencją ustawodawcy. Przecież przy powstawaniu każdej ustawy pra-

wywoływanie z listy. Oba te wnioski Izba przyjęła, przyczem wniosek posła Strońskiego uchwalony został jednogłośnie.

Marszałek: zarządzam imienne głosowanie z listy. Ci posłowie, którzy są za odrzuceniem poprawek senatu piszą na kart-

kach swoje nazwisko i słowo „tak“. Ci panowie posłowie, którzy są za przyjęciem zmian senatu piszą obok swego nazwiska słowo „nie“.

O godz. 23.15 przystąpiono do głosowania, które zakończono o godz. 23.50.

Dlaczego rola senatu miałaby być tu właśnie przy procedurze uchwalenia tak ważnej ustawy, jak konstytucja, tak pomniejszona? Zgadza się tu z opinią p. Rataja, wypowiedzianą w roku 1926 — cytuję — że „byłoby to zupełne wyeliminowanie senatu ze zmiany konstytucji“. Art. 35 konstytucji ustanawiający sposób uchwalania ustaw przez oba ciała ustawodawcze zaczyna się od słów: „każdy projekt ustawy, przez sejm uchwalony będzie przekazany senatowi do rozpatrzenia“ a kończy się postanowieniem: „Jeśli sejm zmiany przez senat proponowane uchwali zwykłą większością albo odrzuci większością 11/20 głosów, Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi ogłoszenie ustawy w brzmieniu ustalonym ponowną uchwałą sejmum.“

LEON KOZŁOWSKI
Premjer Rządu R. P.

Wzmocnienie Państwa

W niedzielnym numerze „Gazety Polskiej“ p. premjer Leon Kozłowski zamieścił artykuł pod powyższym tytułem. Oglaszamy go poniżej w całości.

Jedną z najtrudniejszych rzeczy jest w rozgwarze dnia codziennego osądzić, które i jakie wydarzenia posiadają doniosłość większą, które największą, które wagę dziejową, historyczną i przełomową. Dopiero po latach, dopiero w perspektywie czasu, pewne momenty występują jasno i wyraźnie, i wtedy osąd jest prosty i można dokładnie zdać sobie sprawę z wagi rzeczy, jakie dokonane zostały.

Są jednak wydarzenia, których waga dziejowa jest niewątpliwa. Akt, który miał wczoraj miejsce w Sejmie, uchwalenia nowej Konstytucji, należy do aktów bezwątpienia niezmiernie doniosłych, do tych najdonioślejszych wydarzeń, do tych wydarzeń o wadze historycznej. A osądzić to jest stosunkowo łatwo, bo przecież Państwo nasze po odzyskaniu niepodległości już raz uchwalilo Konstytucję, i fakt uchwalenia takiej a nie innej Konstytucji, — zdecydował o losach naszego Państwa na cały szereg lat; zdecydował o tem, że warcholstwo i partyjnictwo swawoli poczęło, że partje nad Państwo wyrosły, że w chwili najwyższego zagrożenia trzeba było wytoczyć karabiny maszynowe na ulice, że bat świstać musiał, aby świnstwo i plugastwo, któremu ta Konstytucja pozwoliła hulać w życiu Polski, zostały ukrócone. Konstytucja, tak zwana marcowa, stworzona była

przez ludzi, którzy jeszcze nie wiedzieli, co to jest Państwo, jego życia i jego struktury nie znali, byli zawsze przedtem rządzonymi, a nie rządzącymi, urodzili się i żyli w niewoli. Gdy przyszło im decydować, poszli po linii doktryny, po linii ślepego naśladownictwa wzorów obcych, które się właśnie przeżyły.

Praktycznie zrealizowano to, co już niegdyś było, to co było źródłem słabości Polski, to co było bodaj źródłem najistotniejszym jej upadku: zrealizowano sejmowładztwo, które dawną, potężną Polskę zaprowadziło na manowce, aż do jej upadku. Nic też dziwnego, że Człowiek, którego Opatrzność nam dała w chwili wyzwolenia, który zwycięstwem okrył sztandary wojenne, który nową Polskę budować zaczął, i nie od r. 1918, lecz od chwili podjęcia nieugiętej walki w mroku niewoli prowadzonej budował ją, — że Człowiek ten znał źródła naszej słabości, rozumiał jasno potrzebę innej formy państwa, potrzebę gruntownej i głębokiej zmiany. I nie jest przypadkiem także, że rola wykonawcy w tem wielkiem dziele przypadła osiwiłowemu w boju i pokrytemu bliznami najwierniejszemu z wiernych pułkowników Sławkowi.

Zie są formy państwa, które powstają nie z przyjętego już zwyczaju, zle są zmiany, którym nie towarzyszy zmiana obyczaju, które praktycznie nie przeszły próby. I dlatego zmiana ustroju Polski, miana polskiej Konstytucji dokonywała się powoli, dokonywała się

stopniowo, jeden po drugim jej artykuły były wywalczane w sporze, były wykuwane pracą dnia codziennego i wreszcie doszliśmy do dnia, gdy właściwie cały zrąb norm państwowych, stanowiących tę główną państwa ustawę, był zarysowany i praktycznie w życie wcielany.

I dopiero ten moment stał się momentem dojrzałym dla aktu ustawodawczego, nadania prawnej i legalnej formy treści żywej, żyjącej już w życiu narodu i państwa.

Byłoby jednak naiwnością sądzić, że nowa Konstytucja nowego nic nie stwarza. Dzieje dzielą się na okresy. Okresy oddzielone od siebie wydarzeniami, które jak słupy graniczne dzielą okres od okresu. Takim słupem granicznym jest nowa Konstytucja. To nowe prawo musi być źródłem jeszcze głębszego przeorania życia, uzgodnienia jego różnorakich przejawów z nową formą i przepojenia ich nową treścią. Usunięcia wreszcie i ostatecznego wyplenienia dawnych złych obyczajów. Ten stary obyczaj gnieździł się jeszcze w zakamarkach życia polskiego, znajduje jeszcze teren pasożytowania. Jest jasnym, że nowa Konstytucja da naszemu państwu bardziej mocny, bardziej jednolity charakter. Napewno nie jest ona rewolucją. Jest etapem po drodze, na którą państwo w maju 1926 roku weszło, po której idzie i iść będzie dalej.

Jest rzeczą trudną wiedzieć i rozumieć, co było. Wielką sztuką jest, wymaga wielkiej przenikliwości, rozumieć to co się dzieje, co jest. Jest rzeczą dostępną genjuszom wiedzieć co będzie. Nie będę dlatego rozważał wszystkiego, co nam nowa Konstytucja w przyszłości przyniesie. Wiem jedno z całą pewnością, że jest ona czynnikiem konsolidacji i umocnienia naszego państwa. Wiem, że ochroni nas przed tem, aby grupa zacietrzewionych głupców i krzykaczy mogła osłabić czy zachwiać siłę Państwa albo narazić je mogła na niebezpieczeństwo. Że konsoliduje je i umacnia w duchu nawskroś nowoczesnym. Stwarza ramy, w których nowy człowiek, nowe polskie pokolenie, pokolenie wolne, w wolności urodzone i w wolności żyjące, znajdzie właściwą dla siebie normę prawa.

Państwo polskie zyskując nową Konstytucję staje się silniejsze, a przede wszystkim odporniejsze zarówno wobec zewnętrznych jak i wewnętrznych trudności. Wobec niepokoju i niepewności, które cechują politykę wielu innych silniejszych i starszych państw, Polska jest krajem spokoju i wewnętrznej równowagi. Ten spokój i równowaga wewnętrzna zostają przez nową Konstytucję jeszcze bardziej utrwalone.

Konferencja trzech mocarstw w Paryżu

Następne narady odbędą się w Stresie pod przewodnictwem Mussoliniego

Paryż 24. 3. (PAT). Zgodnie z zapowiedzią, odbyło się wczoraj w Paryżu pierwsze konsultacyjne zebranie przedstawicieli Anglii, Francji i Włoch. Przed oficjalnym rozpoczęciem konferencji, lord Eden odbył półgodzinną rozmowę z min. Lavalem, który bezpośrednio potem przyjął włoskiego podsekretarza stanu Suvicha, oficjalne rozmowy rozpoczęły się na Quai d'Orsay o godz. 11.20 w gabinecie francuskiego ministra spraw zagranicznych.

Pierwsze rozmowy trwały do godz. 13-ej poczem min. Laval zaprosił uczestników konferencji na śniadanie, w którym ponadto wzięli udział premjer Flandin, ministrowie Herriot i Marin, przewodniczący komisji spraw zagranicznych izby i senatu dep. Bastid i sen. Berenger, ambasador francuski w Polsce Noel i szereg innych osobistości politycznych. Bezpośrednio po śniadaniu podjęto nanowo narady, pod przewod-

nictwem min. Laval. Przez pewien czas w naradach tych oprócz wspomnianych osób, brał jeszcze udział premjer Flandin. O godz. 17-tej narady przedstawicieli trzech państw zostały ukończone.

Według nieoficjalnych relacji, jedynym narazie pozytywnym wynikiem tej konferencji konsultacyjnej jest ustalenie daty i miejsca nowego spotkania. Narada trzech państw odbędzie się dn. 11 kwietnia w Stresie, przyczem przewodnictwo obejmie Mussolini. Tym sposobem drugie zebranie konsultacyjne trzech mocarstw odbędzie się nie tylko po wymianie poglądów przez ministrów angielskich w Berlinie, ale również po powrocie lorda Edena z Moskwy, Warszawy i Pragi. Konferencja w Stresie posiadać więc będzie wszystkie elementy, niezbędne do powzięcia zbiorowej decyzji.

Granica wolności jednostki jest dobro zbiorowe

Przemówienie prezesa BBWR plk. Walerego Ślawka wygłoszone na posiedzeniu Sejmu dnia 23 marca 1935 r.

Wysoka Izbo!
Przy tym ostatnim akcie, jakiego ma dokonać Wysoka Izba w dziele rewizji Konstytucji, pragnę imieniem Bloku Bezpartyjnego złożyć następujące oświadczenie:

W długich dociekaniach, dyskusjach i przemysleniach nad rozwiązaniem pytania — jakim ma być ustroj Rzeczypospolitej, nie kierowaliśmy się względami prywaty koteryjnej klubowej czy obozu. PRAW ZASADNICZYCH, KTÓREMI MA SIĘ RZĄDZIĆ POLSKA, NIE NAGINALISMY DO INTERESÓW BĄDŹ PRZEMIJAJĄCYCH, BĄDŹ CZĄSTKOWYCH — SŁUŻĄCYCH WARTWIE, LUB GRUPIE OBYWATELI, A NIE WSZYSTKIM PORÓWNO JAKO ZESPOŁONEJ CAŁOŚCI.

Szukaliśmy rozwiązania, z duchem narodu zgodnych. Pragnęliśmy, z dziełw naszych uchwycić dobre i złe, twórcze i rozkładowe właściwości duszy polskiej, aby znaleźć zrozumienie i podporządkowanie się tym prawom zasadniczym, które mają w Polsce regulować życie, wiecznie płynne i zmieniające swoją codzienną treść.

Wejrzenie w historję kilku ostatnich pokoleń wyraźni nam wiele.

Wolność obywatelska przedrozbiorowego szlacheckiego społeczeństwa polskiego — ta wielka podstawa rozwoju swobodnej i twórczej myśli narodu — uległa swoistemu zwyrodnieniu. Przerodziła się w doktrynę, górującą nad zdrowym rozsądkiem, przerodziła się w bezkarność. Doktryna ta chroniła warcholów i szkodników, a bezradnym czyniła ogół obywateli i bezbronem państwo. Nie umiano rozwiązać zagadnienia, jak — zachowując swobody obywatelskie — bronić ogół przed działaniem jednostek złych.

Krokiem ku odrodzeniu był dopiero ostatni akt konstytucyjny Polski przedrozbiorowej — AKT 3 MAJA 1791 ROKU. Miał on władzę w państwie wzmocnić, skarb zaopatryć, miał siłę obronną powiększyć, miał zachowując swobody obywatelskie — skutki anarchji, grożącej państwu, zmniejszyć i stopniowo opanować.

Podciągał ku wyższemu poziomowi nową warstwę społeczną — t. zw. stan trzeci, dając tym wyraz naszej tak bardzo polskiej tendencji rozwojowej, naszemu poczuciu potrzeby równania ku górze.

Wiemy, że zwyciężyli obrońcy złotej wolności, wiemy, że była Targowica, wiemy, że do Katarzyny Drugiej wołano, by gwarantką wolności być zechciała. I wiemy również, że zapoczątkowane konstytucją 3-go Maja odrodzenie Rzeczypospolitej, jej własnych na instynkcie narodu opartych form ustrojowych i własnej myśli państwowej zostało przez rozbiory przerwane.

A wolność i godność człowieka to wielki klejnot.

Na nich — i tylko na nich — znalazły oparcie wszystkie późniejsze wysiłki, by Państwo odzyskać.

Urywa się rozwój własnych form państwowych, kończy się doktryna złotej wolności szlacheckiej. Urasta na to miejsce coś, o wiele ważniejszego, urasta pytanie — jakimi drogami kleskę odwrócić.

I to pytanie zadominuje u nas na cały czas późniejszej niewoli. Usiłowania w dwóch bardzo rozbieżnych pójdą kierunkach.

Muszę poddać analizie to, co pokolenia, tak bezpośrednio nas poprzedzające, nam przekazały i co stało się składnikiem naszego myślenia.

Wspomniałem o dwóch kierunkach usiłowań. Jednym z nich było liczenie na cudzą pomoc. Nie można odmówić pobudek szlacheckich i ofiar ciężkich tym, którzy, gniotąc w sobie uczucia dumy własnej, o pomoc dla Polski zebrawali. Lecz wiara ich w sprawiedliwość świata w stosunku do Polski była złudzeniem, a liczenie na nią wytwarzało nastroje wyczekiwania i pogłębiało bierność własnego narodu. I poprzez wszystkie pokolenia, poprzez wszystkie wysiłki porywającego się do walki narodu to łudzenie nadziejami na pomoc obcą zmniejszało napięcie podejmowanych walk. Aż po moment wyzwolenia Polski ten akt niewiary we własne siły przeżność naszą rozkładał — a i w dzisiejszą naszą treść miałym trudem się wliacza. Do takich następstw prowadzi i prowadzić musi zapoznanie prostej prawdy, że wszystko, co nas otacza, stanowią tylko okoliczności zewnętrzne — utrdujące lub ułatwiające, lecz takie, które własnego wysiłku zastąpić nie są w stanie. Prawda ta zachowuje swoje znaczenie zarówno w rzeczach wielkich, stanowiących o losach narodu, jak i w szarem codziennym życiu, w powszednich troskach i kłopotach każdego człowieka.

Na szczęście była i druga linja działania.

Najpierw Kościuszkowski insurekcja — jego myśl naczelna, by lud polski do godności obywatela podnieść, by więcej rąk uzbroid — staje się nakazem dla wszystkich późniejszych usiłowań.

A obok tego inne przemyslenia i inne rachuby.

Polskę zgmiotły trzy wielkie monarchje — „święte przymierze” mocarstw gwałt czyniących, siłą brutalną miądzącą wolność Polski, jak i wolność własnych ludów. Zaś na zachodzie Europy wstrząs rewolucyjny tron Bourbonów przewrócił.

Nadzieja, że pożar rewolucji może się rozszerzyć, że może o zaborców zawadzić, że

może ich osłabić, że może wytworzyć układ sił dla polski korzystniejszy, wyzwolenie rokujący — pociągnęła pod sztandary Napoleona tych, którzy własne ramie do rozwoju zdarzeń przyłożyły pragnęli.

Przez cały wiek 19-ty i aż po moment wyzwolenia Polski we wszystkich zamyślach, we wszystkich rewolucjach, jakie wstrząsały Europą, są Polacy. Umieją oni zespolić, w jedno spleść swe żołnierskie rzemiosło z hasłami rewolucji, pragnieniem wolności, którą dusza Polska oddychać musiała. Przystawają i za własne przyjmują hasła i cele, na sztandarach rewolucyjnych wypisane.

Dla nich błyskiem nadziei i nakazem działania była wiara, że te hasła rewolucyjnej swą siłą promieniowania dotrą i kruszyć będą potęgę monarchji zaborczych. I

to była najgłębsza myśl przewodnia Polaków, zasilających szeregi rewolucyjne.

Walcząca o swe wyzwolenie demokracja zachodu wysunęła szereg hasel, szereg zasad ustrojowych, które pragnęła zrealizować. Hasła te i formułki myślenia przyjmowały się i w naszym społeczeństwie. Ale w głębi dominowała nad niemi myśl, rzucana przez Kościuszkę. W stopniu silniejszym lub słabszym przewija się ona we wszystkich naszych pracach przygotowawczych i we wszystkich powstaniach. Wszędzie widzimy te same usiłowania, aby szerokie masy — te dolne warstwy — do godności obywatelskiej podnieść i do walki o wyzwolenie powołać. Kto tej myśli nie czuje, kto w formułkach doktryny pragnie zacieśnić tych usiłowań treść, ten ani dziełw narodu, ani jego duszy rozumieć nie będzie.

Cóż zrobiono w odrodzonym państwie polskim?

Formy ustrojowe, wysuwane przez demokrację dla walki z absolutyzmem monarchów, mające ich ograniczać i krępować, przyjęto, jako wytyczne najważniejsze przy ustalaniu zrębów ustroju Polski. Zapomniano po pierwsze, że Polska nie jest monarchją, zapomniano po drugie, że to, co miało rozkładać siłę państw zaborczych, nie będzie formą najlepszą dla budowania mocy państwa własnego.

Prezydenta Rzeczypospolitej pozbawiono wszelkiej władzy, rząd uczyniono słabym — nie rozumiejąc, że za słabością rządu iść musi osłabienie państwa. Sejmowi — ciału zbiorowemu — najwyższe przyznano uprawnienia. Stworzono oligarchję partij politycznych, współzawodniczących między sobą o popularność i poklask, obiecujących każda w stronę swoich wyborców — szereg różnych kosztów Państwa dobrodziejstw. Zabijano w ten sposób własną zaradność społeczeństwa w borykaniu się z trudami powojennego życia. W państwie demokratycznym zrobiono wszystko, aby w formułkach doktryny — nie mających zastosowania do nowej rzeczywistości, zatrzeć poczucie wzajemnej zależności i związku między dobrem Państwa i dobrem jego obywateli. Nie postawiono przed sobą pytania, jakie drogi

prowadzić mogą do najlepszego szarmonizowania pracy obywateli i pracy aparatu państwowego.

Wysoka Izbo! Wejrzyjmy w duszę pokolenia dziś żyjącego, a dostrzeżemy bez trudu, że na takim samym, jak ongiś jeszcze przed rozbiorem, podkładzie psychicznym, który występuje jakby przyrodzona właściwość rasy polskiej, narosły i utrwaliły się cechy dobre i złe, myśli samodzielne i doktryny od nich przejęte, ale z psychiką naszą niezgodne, dla nas obce. Jeśli pragniemy, by naród pełnię swoich sił rozwinać zdołał, to musimy nawiązać do przerwanych przez rozbiory naszych własnych form ustrojowych. Może znajdziemy drogi, któreby wydobywały z człowieka jego wartości dobre, a opanowywały to, co rusuje, co przeszkadza, co dobro zbiorowe rozkłada i niweczy.

Dwa naczelnne zagadnienia wymagały rozstrzygnięć

Pierwsze — to zabezpieczenie państwa przed nawrotem do nieodpowiedzialnych rządów sejmowych: nie może państwo być rozsądane przez anarchję, która poczęła się panoszyć.

Zwiększenie władzy Prezydenta Rzeczy-

Oficjalne powiadomienie P. Prezydenta R. P. o uchwaleniu nowej Konstytucji

Warszawa, 24. 3. (PAT). P. Prezydent Rzplitej w towarzystwie prezesa Rady Ministrów prof. Leona Kozłowskiego przejął dziś rano przed uroczystem nabożeństwem w katedrze św. Jana Marszałka Sejmu Świtalskiego, marszałka

Senatu Raczkiewicza i prezesa BBWR pułk. Walerego Ślawka, którzy przybyli do p. Prezydenta Rzplitej w celu powiadomienia go o uchwaleniu Ustawy Konstytucyjnej przez Izby Ustawodawcze.

Stolica wobec doniosłej uchwały sejmowej

Entuzjazm ludności warszawskiej

Warszawa, 24. 3. (PAT). Z okazji uchwalenia Konstytucji stolica przybrała odświętny wygląd. W godzinach rannych przeciągały ulicami miasta organizacje i stowarzyszenia stołeczne z pocztami sztandarowymi i orkiestrami, podążając w kierunku Starego Miasta, skąd o godz. 12 miał wyruszyć pochód manifestacyjny. O godz. 10 rano w katedrze św. Jana zostało odprawione uroczyste nabożeństwo. Mszę św. w asyście kleru celebrował kardynał Kakowski. Na nabożeństwie obecny był p. Prezydent Rzplitej, rząd in corpore, marszałkowie Sejmu i Senatu, prezes NIK., pierwszy prezes Sądu Najw. Supiński, prezes BBWR. Ślawek, byli premierzy Prystor i Jędrzejewicz, wicemarszałkowie Sejmu i Senatu, podsekretarze stanu, generalicja, posłowie, senatorowie przedstawiciele władz państwowych i samorządowych.

Po nabożeństwie odbyła się wielka manifestacja, będąca wyrazem radosnych uczuć ludności stolicy z okazji uchwalenia nowej Konstytucji. Rynek wypełniły szczerze związki i organizacje byłych wojskowych, P. W. Strzelca, związki pracownicze, cechy rzemieślnicze, organizacje robotnicze oraz tłumy ludności. Na rynku ustawiono trybunę przybraną zielenią. Do zgromadzonych tłumów wygłosił z trybuny przemówienie wicemarszałek Sejmu Gar.

Drugie przemówienie wygłosił prezydent m. Warszawy Starzyński.

Po wzniesieniu przez tłumy wielokrotnych okrzyków na cześć p. Prezydenta Rzplitej i Marszałka Józefa Piłsudskiego orkiestra odegrała hymn narodowy. Następnie uformował się kilkutyśięczny pochód, na czele którego

kroczyli posłowie i senatorowie z wicemarszałkiem Sejmu Carem oraz przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, dalej poczty sztandarowe, związków byłych wojskowych ze Związkiem Legionistów na czele, P. W. kolejowe i pocztowe, organizacje społeczne, pracownicy miejscy, przedsiębiorstw państwowych, cechy rzemieślnicze oraz tłumy ludności stolicy.

Pochód poprzedzany orkiestrą reprezentacyjną KPW. skierował się na plac Zamkowy. Po odegraniu przez orkiestrę hymnu narodowego udała się na Zamek delegacja, która wpisała się do księgi, składając imieniem zebranej przed Zamkiem ludności stolicy hołd p. Prezydentowi Rzplitej oraz wyrażając uczucia radości ludności z okazji uchwalenia przez Izby Ustawodawcze nowej Konstytucji. Pochód przeszedł Krak. Przedm. przed pałac Prezydium Rady Ministrów, następnie przed Sejm i Senat, gdzie odbyły się żywiołowe manifestacje.

Dalej pochód przeszedł do Belwederu. Przed siedzibą p. Marszałka wielotysięczne tłumy wznosiły gorące okrzyki „Niech żyje Marszałek Piłsudski!” Do Belwederu udała się delegacja, która wpisała się do księgi jak następuje: „Lud Warszawy, zebrany dn. 24 marca 1935 r. na Starem Mieście z powodu radosnej nowiny o dokonaniu przez Sejm dzieła naprawy ustroju państwa składa Ci, Panie Marszałku, hołd i oświadcza że wiecznie stać będzie na straży tego ustroju, obowiązki swoje wobec państwa będzie gorliwie wykonywał, a dla obrony jego gotów jest poświęcić zarówno swoje życie, jak i mienia,

pospolitej było naszym zamiarem i znajduje w Konstytucji swój wyraz.

Zadania i uprawnienia naczelnnych organów Państwa są wyraźnie w Konstytucji określone. Stworzono również ramy, w których życie i jego rozwój oprzeć się będą mogły na swobodnej twórczości społeczeństwa. Konstytucja jasno mówi, JAKI MA BYĆ W POLSCE STOSUNEK OBYWATELA DO PAŃSTWA. Jeżeli każdy poczuje, że Państwo jest jego dobrem, jeśli zrozumie, że po dorobku pokoleń ma dalsze dobudowywać wartości — o sile i rozwoju stanowiące, to będzie wokół siebie poszukiwał ludzi, którzyby razem z nim do pracy stanąć byli gotowi. Wierzymy, że wielu takich w Polsce się znajdzie.

Wiemy, że Konstytucja, przez nas uchwalana, nie usunie ludzi złych, nie zmniejszy przeszkód, jakie będą oni w każdej pracy stawiali. Wierzymy jednak, że naród, że ogół, który będzie własnym wysiłkiem rozbudowywać przyszłość swego państwa, znajdzie drogi, któreby mogły zabezpieczyć jego pracę przed działaniem czynników szkodliwych i rozkładowych. Głębsze zrozumienie zasady, iż granicą wolności jednostki jest dobro zbiorowe winno dać Polsce obronę przed niebezpieczną cechą duszy polskiej — przed warcholstwem, wnoszącym w życie polskie rozprzeżenie. Ten, co chce budować, musi znaleźć środki wbrew i przeciwko tym, którzy umieją tylko przeszkadzać.

Wysoko Izbo! Wiemy dobrze, że krytyka Konstytucji 1921 roku rozpoczęła się natychmiast po jej uchwaleniu a co gorsza — życie pokazało bardzo prędko, że krytyka była słuszną. Sejm był wszechwładny, a Rzeczypospolita staczała się po równi pochyłej.

Przypomnijmy sobie, jak Sejm swawolił na wszystkie sposoby, aby Józef Piłsudski siedział sobie w Sulejówku. A gdy z Sulejówka z wojskiem do Warszawy przyszedł — poczęto wołać: niech obejmie dyktaturę. Marszałek Piłsudski rad tych nie usłuchał. O ile ja go rozumiem — postawił przed nami pytania: Czy naród własną na rzecz Państwa pracą wykształcił w sobie coś z tych uczuć, które pobudzały do ochotniczej służby obronnej o całość Rzeczypospolitej, a później do walki o jej wyzwolenie? Wartości te nie miały być potrzebne i na codzień, a to tem więcej, im trudniejszym staje się życie. Postawił pytanie — CZY KU ODRODZENIU WŁASNYM WYSIŁKIEM NARÓD PÓJŚĆ POTRAFI?

Odpowiedź może dać tylko czas, tylko obserwacja pracy, jaka się dokonuje w narodzie i zmian, które pod jej wpływem zachodzą.

Utworzenie Bloku Współpracy z Rządem, wysunięcie dobra Państwa ponad inne sprawy, usiłowanie, by się odgradzić od młodzieńczej słomy agitacyjnej, próba skupienia ludzi, dla których dobro zbiorowe stało się celem głównym — wszystko to były przejawy napozór drobne, ale w swej istocie bardzo nowe dla naszego życia parlamentarno-politycznego.

Przez położenie nacisku na rzeczowość i odpowiedzialność pragnęliśmy podnieść znaczenie pracy Sejmu, jako organu potrzebnego w ogólnej strukturze państwa.

Przepracowaliśmy już w poprzednim Sejmie projekt poprawek do Konstytucji, idących w kierunku wzmocnienia władzy Prezydenta Rzeczypospolitej.

Po nowych wyborach nieśliśmy w lutym w 1931 r. po raz drugi ten sam projekt zmiany Konstytucji, jaki był przez nas zgłoszony na poprzedniej kadencji. Ówczesny prezes klubu p. Janusz Jędrzejewicz wyraźnie oświadczył, że projekt ten wnosimy, aby mieć podstawę do dyskusji, ale pragniemy, „aby rozwinęła się nad nim swobodna wymiana myśli, do której wzywamy wszystkie odłamy myśli politycznej”.

Uczyniliśmy wszystko, co w naszej było mocy, aby myśl każda — z Sejmu, czy z poza Sejmu pochodząca została rozpatrzone.

W poszukiwaniu rozwiązań dla poszczególnych zagadnień konstytucyjnych przestudjowaliśmy wzory obce i poddałiśmy wszechstronnemu rozważaniu koncepcje własne. Wszystko to jednak było pracą tylko naszego klubu.

Wysoko Izbo! Usiłowaliśmy do współpracy w dziele naprawy ustroju powołać wszystkich. Dokonaliśmy pracy nad sobą, dajemy wynik, według naszej najlepszej woli i rozumienia, Polsce potrzebny, a wartość jego niech osądzi historia.

Mowa prezesa Ślawka przyjęta została długoniemiłkąciami oklaskami na ławach BBWR.

Ratujmy rodzimą kulturę wśród Polaków w Niemczech

(Zbiórka 31. III. — 7. IV.).

Ze względu na nowe zadania, czekające Polski Związek Zachodni, a w szczególności z uwagi na konieczność udzielenia w chwili obecnej pomocy kulturalnej Polakom w Niemczech, zachodzi potrzeba odpowiedniego zorganizowania okresu propagandy i zbiórki. Sprawę tę P. Z. Z. już podjął organizując za poparciem władz państwowych zbiórkę na terenie całej Rzplitej.

Na Pomorzu „Tydzień Propagandowy” i zbiórka odbędzie się w czasie od 31 marca do 7 kwietnia b. r.

Ministrowie Simon i Eden przybyli do Berlina

Paryż, 24. 3. (PAT). Minister Eden odleciał dziś o godz. 9,45 z lotniska Le Bourget do Amsterdamu, gdzie spotka się z Simonem.

Londyn, 24. 3. (PAT). Minister Simon odleciał do Berlina dziś o godz. 10,15.

Berlin, 24. 3. (PAT). Punktualnie o godz. 17,30 wylądował tu specjalny samolot linii lotniczych Imperjum Bry-

tyjskiego. Pierwszy wysiadł ze samolotu minister Simon, witając się z ministrem spraw zagranicznych Neurathem, ambasadorem angielskim oraz otaczającymi ich osobami. Następnie wysiadł lord Eden. Z lotniska udali się ministrowie angielscy wprost do hotelu Adlon, gdzie tłumy publiczności zgromadziły im owacje.

Stanowisko Francji w sprawie zbrojeń niemieckich

Paryż 24. 3. (PAT). Do sobotniej przedwstępnej konferencji przedstawicieli trzech mocarstw w Paryżu przywiązują we francuskich kołach politycznych dużą wagę, uważając, że konferencja ta w przededniu berlińskiej wizyty sir Johna Simona ma znaczenie symboliczne, wyraża bowiem prawie we wszystkich punktach **identyczność punktów angielsko-francuskich i włoskich, opartych na umowach rzymskich i londyńskich.**

Konferencję dzisiejszą poświęcił Laval na wyłożenie tezy francuskiej, która zresztą już była raz rozwinięta w szczególności w Londynie dn. 2 lutego. Rząd francuski potwierdza, iż **nie zamierza w żadnych rokowaniach brać**

pod uwagę decyzji Niemiec w sprawie wprowadzenia obowiązkowej służby wojskowej i utworzenia armji, złożonej z 36 dywizyj. Rozmowy, jakie mogą być ewentualnie związane w sprawie przewidzianych konferencji o ograniczeniu zbrojeń wojennych, przyjmują za podstawę statut wojskowy ustalony w trak-

Wicegubernator Banku Narodowego van Zeeland tworzy nowy rząd belgijski

Przesilenie gabinetowe spowodowało znaczny spadek waluty

Bruksela, 24. 3. (PAT). Dopiero w sobotę późnym wieczorem król Leopold powierzył funkcję uformowania nowego rządu wicegubernatorowi Banku Narodowego van Zeeland, który ją przyjął. Przedtem odbyły się liczne konferencje, przeprowadzone przez byłego premiera Theunisa, który opracował program gospodarczy nowego rządu. Była to niemal ostatnia chwila, gdyż przedłużający się kryzys gabinetu podważał bardzo poważnie losy franka belgijskiego.

Pokrycie złotej monety belgijskiej spadło w ciągu ostatnich 7 dni z 64,51

tacie wersalskim.

Laval skorzystał ze sposobności, aby raz jeszcze wyrazić wolę Francji do zrealizowania paktu wzajemnej pomocy w Europie wschodniej, jak również paktu Europy centralnej. Rząd angielski jak zapewniają koła francuskie, stale podtrzymuje nierozdzielność propozycji franko-angielskich z dn. 3 lutego. Na tej podstawie właśnie Simon przedsięwziął podróż do Berlina, a jego misja informacyjna nie może wiązać rządu francuskiego i włoskiego.

Spotkanie w Stresie, wyznaczone na dz. 11 kwietnia potrwa 3 dni i na tej naradzie przedstawiciele Anglii zapoznają Mussoliniego i Lavala z wynikami rozmów, **odbytych w stolicach europejskich.** Zakończenie nadzwyczajnej sesji Rady Ligi Narodów nastąpić może około 16 kwietnia.

Przy zaburzeniach w trawieniu, bólach żołądka, zgadze, wymiotach, zawrotach głowy, bólach głowy, miganiu przed oczami, porażeniu nerwów, bezsenności, ogólnym osłabieniu, niechęci do pracy naturalna woda gorzka Franciszka-Józefa pobudza do wypróżnień i ułatwia krwioobieg. Zał. przez lek.

Sześć osób spłonęło w palącym się hotelu

Chicago, 24. 3. (PAT). W jednym z hoteli na przedmieściu Chicago wybuchł groźny pożar, w ciągu którego **6 osób zostało zupełnie zwęglonych.** 17 osób ciężko rannych odwieziono do szpitala, 40 udzielono pomocy na miejscu. Katastrofa wydarzyła się nad ranem podczas zabawy. Palące się firanki i tapety spadły na 80 bawiących się gości, którzy w panice rzucili się do wyjścia.

Katastrofalny wybuch w składach amunicji w Charbinie

Charbin, 24. 3. (PAT). Całe miasto zostało wstrząśnięte szeregiem wybuchów, które nastąpiły dziś rano po sobie w krótkich odstępach czasu w składach amunicji, znajdujących się na jednym z przedmieść. W licznych domach w promieniu 6 mil **zawalily się sufity i wypadły szyby z okien.**

Tysiące mieszkańców ratowało się ucieczką poza linię zasięgu wybuchających pocisków. Straż ogniowa nie mogła sobie dać rady z opanowaniem sytuacji. Miejsce katastrofy otoczyło wojsko. Przyczyna nie została ustalona. Liczba ofiar w ludziach **dotychczas nie jest znana.** Wojsko usiłuje zapobiec katastrofie w składach wielkich pocisków.

Zaparcie. Już starzy mistrzowie sztuki lekarskiej przyznawali z uznaniem naturalnej wodzie gorzkiej Franciszka-Józefa zaletę, jako zasługującej na zaufanie środek czyszczący jelita.

Wichura powodem wypadku kolejowego

Lublin 24. 3. (PAT). Dziś w powiecie puławskim przeciągnęła niezwykle silna burza. Wichur wyrządził znaczne szkody. Na stacji kolejowej **Tadarki pod Lublinem wichur wprawił w ruch wagon, który przysięgnął dwie osoby.** W stanie ciężkim przewieziono je do szpitala w Lublinie.

Sport i Kultura Fizyczna

Nr. 13

Nasz tygodniowy Dodatek Sportowy

Rok VI

Zaszczytna przegrana Legji krakowskiej

Kraków, 24. 3. (PAT). W Krakowie robotnicza Legja rozegrała mecz zapasniczy z drużyną Sokoła z Katowic, przegrywając 15:7.

Zawody stały na wysokim poziomie. Sensacyjny przebieg miała walka w wadze półciężkiej, w której mistrz Polski Krysmański z trudem pokonał po 11-minutowych uciążliwych zmaganiach Rauschnitza.

Nierozstrzygnięta walka obu Śląsków

Katowice, 24. 3. (PAT). W Zabrze odbył się w niedzielę dawno oczekiwany mecz piłkarski między reprezentacjami Śląska polskiego i Śląska niemieckiego, zakończony po zaciętej walce wynikiem nierozstrzygniętym 3:3 (1:1).

Polacy byli znacznie lepsi technicznie — Niemcy bardziej zgrani. U Polaków nie było porozumienia pomiędzy poszczególnymi liniami drużyny, w ataku każdy grał na własną rękę.

Piłka nożna

POLONJA (Bydgoszcz) — SOKÓŁ 1 3:1.

W Bydgoszczy na stadionie miejskim odbył się w niedzielę mecz piłki nożnej pomiędzy mistrzem Bydgoszczy Polonią a wice-mistrzem Pomorza bydgoskim Sokółem I.

Po ambitnej walce zwyciężyła Polonia w stosunku 3:1 (2:0). Bramki strzelili dla zwycięzców Obremski, Kimmel i Schneider, dla Sokoła Brzeziński. Sędziował dobrze p. Przybyś z Bydgoszczy. Publiczności przeszło 1000 osób.

Jest to już trzeci z kolei sukces Polonii w tegorocznych rozgrywkach o mistrzostwo pomorskiej klasy A.

POLONJA (WARSZAWA) — POGOŃ (KATOWICE) 4:1 (2:0).

Warszawa, 24. 3. (PAT). W niedzielę Pogoń katowicka spotkała się z ligową Polonią, przegrywając 1:4 (0:2). Przez cały czas zaznaczyła się lekka przewaga Polonii, dla której bramki zdobyli Sowiński 2, Łańko i Puchniarz z karnego. Honorowy punkt dla gości był dziełem Franciniego.

Mecz piłkarski WKS Gryf — Pe-Pe-Ge 1:1

Trzeci z kolei w Toruniu mecz piłkarski o mistrzostwo pomorskiej klasy A rozegrany na Stadionie O. K. VIII. pomiędzy zespołami W. K. S. „Gryfu” i grudziądzkim Pe-Pe-Ge zakończony został wynikiem remisowym 1:1 (0:1).

Gra naogół otwarta. Zespołowo lepiej prezentowała się drużyna grudziądzka, w której zagraniach było widać pewną nić przewodnią.

Zespół toruński pomimo bezplanowej i chaotycznej gry miał więcej okazji do zdobycia punktów, lecz na przeszkodzie stanęła przysłowiowa impotencja strzałowa. Strzelano owsem, ale strzelano obok, strzelano nad bramką, strzelano wreszcie bramkarzowi w ręce, a przeważnie nie strzelano wogóle, mimo bardzo dogodnych sytuacji.

W pierwszej połowie gra chaotyczna, czego wyrazem jest strzelona bramka w tej połowie, dla zespołu grudziądzkiego, która nie przynosi zaszczytu Nawrockiemu II. ani bramkarzowi toruńczyków. Wysiłki Gryfu,

ażeby wyrównać dają wynik dopiero na 5 minut przed końcem spotkania. Gryf ma kilka okazji w tem jedną taką jak rzut karny strzelony przez Ziółkowskiego, lecz obroniony. Wyrównanie przynosi drugi rzut karny podyktowany za faul, egzekutorem jego był bramkarz (sic!) Wyczyński. Matematycznie wymierzony „szczur” pewnie utkwiał w rogu bramki. Wkrótce potem gwizdek sędziego Zmudzińskiego z Bydgoszczy kończy spotkanie, które mimo dużego optymizmu, nie pozwala wróżyć „Gryfowi” sukcesów w dalszych spotkaniach.

Drużyny wystąpiły w następujących składach: Pe-Pe-Ge — Piłcek, Zieliński, Drzewuszewski, Zabiegalski, Dandelski, Kłos, Wykliński, Nawrocki R., Nawrocki Fr., Józefowicz i Szlagowski.

„Gryf” — Wyczyński, Wierzchowski, Trenk, Grenda, Zielke, Karczewski, Wierzbowski, Jeziorski, Kamiński, Ziółkowski, Zdrojewski.

Nowi mistrzowie Pomorza w boksie

Tegoroczne mistrzostwa bokserskie Pomorza odbyły się w Grudziądzu przy udziale najlepszych zawodników Pomorza. Do Grudziądza przybyli tylko ci zawodnicy, którzy obecnie znajdują się w szczytowej formie. Na mistrzostwa Pomorza przybyło 49 zawodników. Turniej tegoroczny był naprawdę świętem pięściarstwa pomorskiego. Wielka sala „Tivoli” nie mogła pomieścić wszystkich ludzi żądnych wrażeń.

Reprezentanci toruńskiego „Gryfu” Zacharek i Grabowski przyjechali z mistrzostw bez miejsca. Pierwszy przegrał przez k. o. z Biesem (Sokół Tczew). Zacharek prowadził dwie rundy a w trzeciej Bies silnym ciosem uderzył Zacharka w żołądek tak, iż ten zawodnik nie był zdolny do dalszej walki. — Grabowski został pokrzywdzony, gdyż był lepszy od swego przeciwnika Schröna Z. S. Grudz. i przegrał na punkty.

W ringu sędziował Rudolf z Torunia a funkcje sędziów punktowych sprawowali na zmianę zależnie od walczących por. Kuprowski, prof. Obst, Odyja, Taczkowski i inni.

Wyniki finału przedstawiają się następująco:

- 1) Waga papierowa: Noetzel (Sokół Tczew) wypunktował Szönwalda (G. K. S. Grudz.).
- 2) Waga musza: Stumiński (Z. S. Grudz.) poddał się w 1 rundzie Wysieckiemu (Gedanja).
- 3) Waga kogucia: Krzemiński (Gryf Grudz.) nokautuje w II rundzie Radowskiego (Astorja Bydg.).
- 4) Waga piórkowa: Borowicz (Astorja Bydg.) wypunktowuje Kowalskiego (Z. S. Grudz.).
- 5) Waga lekka: Sędziowie przyznali Witkowskemu (G. K. S. Grudz.) mimo, że lepszy

7 meczów międzypaństwowych rozegrają nasi piłkarze

Zarząd PZPN finalizuje swoje projekty międzypaństwowych spotkań naszej reprezentacji piłkarskiej.

I tak: definitywnie odbędą się spotkania: Polska — Rumunja 3 listopada w Bukareszcie, Polska Niemcy — 15 września we Wrocławiu, Polska — Belgja 1 września w Brukseli, Polska — Łotwa w Warszawie 1 lub 15 września, Polska — Austria 12 maja w Wiedniu, Polska — Austria 6 października w Polsce.

Godzi się nadmienić, że oba mecze z Austrią mieć będą charakter przedolimpijski, treningowy.

Z innych spotkań zagranicznych warto wspomnieć o meczu reprezentacja ligi polskiej — reprezentacja Lipska lub Saksonji w Lipsku. Termin spotkania nie jest jeszcze ustalony.

Wyciąg kolarski dookoła Grudziądza

Z ramienia miejskiego Komitetu WF. i PW. sekcja kolarska Związku Strzeleckiego urządziła w dniu dzisiejszym wyciąg kolarski naprzelaj dookoła Grudziądza na przestrzeni 25 km. Startowali zawodnicy m. in. z Grudziądza i Torunia. Bieg odbył się w trzech klasach: w klasie A pierwsze miejsce zajął Jamroga (Zw. Strzelecki Grudziądź) w czasie 39,27 przed Wieckiem (z Bydgoszczy), w klasie B. pierwsze miejsce zajął Skorzybut, w klasie C. pierwsze miejsce zajął Krasiński.

był Karasek (Astorja Bydg.).

6) Waga półśrednia: Bies (Sokół Tczew) zwyciężył Neumanna (Gedanja Gdańsk).

7) Waga średnia: Sarnowski (Gedanja Gdańsk) pokonał minimalnie Urbaniaka (Sokół Tczew).

8) Waga półciężka: Werner Gryf nokautuje w I rundzie Lukowskiego (Astorja Bydgoszcz).

Na pierwszym miejscu uplasował się Grudziądź, mając 3 mistrzów, Tczew i Gdańsk (Ged.) po dwóch mistrzów, a Bydgoszcz 1 mistrza. Toruń bez miejsca.

Pelna tabela sobotniego ciagnienia loterii

I i II-gle ciagnienie GŁOWNE WYGRANE

Zł. 100.000 na numery: 561 125854
Zł. 5.000 na n-ry: 36393 155424
Po Zł. 2.000 na n-ry: 43181 55868
Zł. 1.000 na n-ry: 7864 112528 130596 181979
Zł. 500 na n-ry: 20414 49793 83191 91776 128358
Zł. 400 na n-ry: 12906 63894 67758 92618 124888 125148 146920

Wygrane po Zł. 150.—

26 269 1041 2110 461 546 72 683 827
 3037 83 908 5257 417 679 770 816 980
 6112 36 389 7052 408 8370 578 857 9214
 75 608 971
 10242 63 349 11153 600 965 12043 267
 419 557 994 14135 237 457 595 874 15250
 499 16545 666 817 23 901 17021 193 311
 18352 646 19076 191 235 353 486
 20518 872 21893 22245 305 674 23510
 672 892 24206 835 36 25601 26020 135
 723 901 28401 920 29469 592
 31224 360 434 579 671 32273 554 916
 33139 76 705 981 34094 971 36314 608
 896 37493 707 940 38113 391 474 670
 39530 873
 40354 41256 402 935 42471 712 44009
 454 792 936 83 45317 635 70 717 800 23
 47042 150 48149 225 808 49015 78 356
 446 677
 50659 51448 520 701 820 52041 246
 909 53115 18 622 54035 87 406 902 55934
 56152 431 89 57689 58134 615 803 59248
 601 725 806
 60070 541 634 806 65 909 72 61839
 62132 64 425 32 606 63148 732 805 64420
 65647 60 964 81 66032 131 604 861 67486
 934 68028 144 386 91 554 677 69588 796
 901
 70016 309 38 559 607 19 879 902 44
 71552 733 72180 763 893 915 82 73084
 242 426 633 853 967 85 74024 374 479 98
 75101 267 84 763 851
 76620 77068 101 651 68 78059 134
 799 865 79868 964
 80118 238 636 834 81130 82756 832
 951 83106 294 530 35 628 84234 85089
 485 951 86106 87508 66 88341 590 89532
 721
 90055 466 91134 231 92480 506 40
 832 971 93434 94607 95219 395 491
 96175 85 493 916 97427 664 98579 99016
 236 71 361 837
 101172 298 529 775 102403 518 707
 103227 334 958 104013 84 568 861
 106100 96 490 526 92 107157 108055 78
 789 109002
 110073 109 574 111260 399 521 77
 112094 228 67 410 530 606 113827 29
 114006 460 643 51 115493 798 116103
 475 574 789 117225 871 993 118315 681
 869 119535 997
 120541 66 76 86 873 121270 332 601
 122075 174 123016 177 247 649 57 80
 745 855 938 55 124151 365 643 748 89
 125404 600 804 126789 127016 428 671
 793 818 128546 838 129160 443 773
 130461 311 131089 149 505 727 132012
 134 255 316 925 133229 457 875 955
 134423 135128 750 136083 138 238 93
 400 137756 809 138417 770 139416
 140323 38 737 141401 754 142061 419
 962 143118 144254 852 145267 424
 16522 147180 749 970 148660 61 149388
 605 854
 150036 375 530 953 151209 825 152352
 531 902 153045 101 755 868 154096
 155063 91 232 588 709 933 40 156719
 845 157464 754 158514 159238 44
 160140 264 89 364 426 51 720 899
 161835 968 162215 517 635 164071 763
 165110 387 413 16 548 163314 17 609
 763 167167 424 529 806 168493 840
 169365 450
 170093 349 469 580 760 72 897 943
 171032 203 498 545 652 62 172455 535
 75 705 173595 174027 52 303 19 563
 74 734 175630 998 176253 457 593 626
 766 956 177302 542 665 718 178038 42
 407 54 862 179097 145 913
 180667 181657 182024 478 958 183068
 334 94 498 624 184319 417 564 921

Wygrane po Zł. 50.—

44 384 400 794 1814 61 958 2107 315
 466 96 695 942 3700 4441 685 700 855
 947 79 5039 159 946 6231 91 496 784
 7121 335 42 488 803 8068 107 35 328
 9031 231 36 318
 10090 391 11345 12153 451 13289 442

Po Zł. 250 na n-ry: 1358 5080 14279
 24793 44499 55322 73667 92213 94457
 102769 112607 128661 131869 137535
 147256 151878 162100 176688

Po Zł. 200 na n-ry: 44879 54448
 55674 72223 92496 95341 97356 103360
 108452 109802 114362 114430 116424
 121435 124280 136028 141319 141951
 143599 153034 158867 160287 163169
 176988 178832 179935 180076

*)

706 39 895 14746 817 15544 90 896 949
 16058 363 729 82 920 17477 571 863
 18109 571 810 19883 918 35

20001 126 411 786 21272 755 952 76
 22113 703 23204 350 24518 673 755 871
 25346 589 664 917 88 26213 80 355 615
 27075 285 546 685 812 28401 914 29317
 30000 318 632 31024 328 533 617 749
 32458 635 64 818 33119 644 34145 57 310
 496 35004 452 36178 386 37129 282 430
 765 82 973 39535 42 785 850
 40016 204 41228 489 42213 786 43067
 233 638 73 963 44254 556 600 45085 710
 975 46080 487 519 897 47362 463 69 938
 48045 357 496 506 851 73 49031 169 245
 377 604 771 879

50121 420 745 51491 740 876 997 52050
 60 178 330 63 413 531 93 613 816 53273
 863 54002 124 61 203 572 708 71 55389
 95 685 56348 738 57058 86 714 85 58240
 302 530 33 50 750 875 59270 304 18 732
 879 963
 60529 788 859 81 957 61964 62181 90
 63405 20 58 518 730 55 76 64029 111 285
 87 371 460 655 765 80 881 65280 499 518
 782 66258 529 671 828 67100 942 68560
 69297 376 848
 70208 345 619 829 919 71656 71 92 706
 993 72546 699 955 73401 59 903 74143 432
 506 9 75752 820 982
 76126 501 40 77154 72 461 573 76 716
 858 78188 913 79057

80133 551 60 708 37 81504 757 82051
 128 74 638 83090 590 640 811 84115 287
 390 453 73 85013 553 607 86075 84 343
 994 87695 749 88081 138 356 444 75
 86 750 73 89336 452 730 93
 91213 503 627 818 906 92073 233
 615 93047 261 354 703 94068 111 546
 800 923 95643 796 96907 97253 510
 98078 208 419 683 874 99079 183 843 61
 100021 137 46 831 101215 42 490 643
 919 103568 890 104360 485 741 105138
 84 430 526 106251 461 107068 103 488
 108667 760 109161 585 762 887
 110127 542 777 847 111667 752 860
 112491 113003 684 845 964 114014 27
 47 135 90 529 89 774 115011 272 482
 116089 630 117118 206 430 838 118517
 806 949 119010 110 404 657

120126 44 972 121056 80 106 52 223
 480 944 122126 84 579 699 800 85 123390
 455 124055 175 86 384 840 962 125131
 881 126093 104 211 46 455 679 770 802
 127282 806 51 128265 594 959 129128
 293 349
 130437 131088 441 561 132357 450
 672 133261 601 2 879 919 134216 331
 437 73 639 707 135083 392 422 788
 136092 170 402 976 137010 415 860 990
 138010 148 383 603 820 960 96 99 139003
 183 450 83 554 90 656
 140031 151 263 989 141004 157 270
 547 896 142202 8 569 604 792 871 89
 143039 175 425 144001 255 316 844 929
 75 145167 418 815 29 146178 202 671
 80 996 147541 148237 775 149052 858
 962

150008 126 232 705 857 905 151644
 153254 99 554 612 23 65 843 154358
 65 618 789 155178 82 430 515 862
 156029 71 696 715 53 812 157297 335
 158105 477 586 93 650 159320 577
 160103 257 161021 162069 528 775
 163095 293 540 80 164228 322 421 98
 958 165504 166006 30 404 167092 117
 237 338 409 939 168234 411 50 723 821
 913 169897
 170104 468 876 171077 770 73 954
 173123 631 729 174288 329 607 909
 175157 485 539 176082 169 582 643 846
 177218 957 178014 89 105 97 466 72
 564 734 930 179031
 180768 916 59 182224 469 848 183841
 184108 786 906

II-cie ciagnienie

Wygrane po Zł. 150.—
 790 1154 2469 557 886 3483 4412 5040
 6342 632 7578 8314 9000 516

10514 755 11625 880 12660 16183 17405
 19150

22489 25158 794 29406 868
 30020 238 32357 34635 35268 36807
 37555 38288 39290
 41485 42750 43109 253 44713 46297
 47878 48958 49499
 51090 52192 718 53281 54459 55063
 227 853 56503 57814 58867
 60602 61024 138 585 62187 65389 622
 69572
 70148 73334 822 74700
 76626 77378 704 78002 172 79281 872
 80697 81155 83853 85271 86187 87685
 705 88378 733 820 906 89008 379
 90784 94503 95903 97328 98070 99622
 80 871

100154 101316 107326 108466 109523
 110152 392 863 113020 481 732 62
 114812 115138 316 117112 118337
 120003 123028 124467 718 127482
 128525 889 129280 495
 130070 563 97 829 131748 132176
 288 133147 134119 474 135559 136519
 734 77 137196 582 138481 673 931
 139486 824
 140879 143530 144283 146937 147619
 148315 441 149970
 151269 153322 752 846 154603 781
 155434 156198 889 158434
 161017 162122 872 163434 804 165245
 436 763 166735 168718 169400 795
 170254 172073 175022 425 698 176386
 177079 186 178107 85 280
 180102 181433 182100 86 760 183398
 483

Wygrane po Zł. 50.—

63 1057 93 2862 936 3466 4056 262
 5131 6595 809 7648 8024 150 363
 11429 65 569 13124 271 565 867 14377
 407 842 15149 904 16674 17492 730 18399
 640 923 19613 772
 20446 585 926 22947 23131 43 74 481
 738 25712 888 26363 614 707 27616 90
 29229
 31120 499 33281 326 641 34611 35049
 40513 93 772 41198 305 832 42024 336
 794 43423 45352 453 524 46466 610 48598
 49440

50028 450 976 51661 813 54072 400
 55462 57167 718 58453 77 953
 60753 61243 317 586 857 62080 64239
 431 898 65046 342 66799 67174 68415
 69312 557 895
 70795 71060 72220 338 74886 75116
 372
 76383 941 77695 79187 324
 80259 654 728 81687 724 82401 884
 84692 85719 86523 87236 388 88197
 90468 875 945 91048 320 569 93438
 94259 74 650 96949 97460 821 98806
 927 54 99387
 100064 885 101886 103225 106059 74
 147 107284 671 108070 761 109255
 110296 689 112070 114770 115526 706
 116498 117372 118946 119288 498 977
 120129 348 79 410 702 121253 615 84
 122229 507 884 123280 124826 125146
 131 126499 688 127339 93 128067 129708
 60

130991 132263 486 133613 134260
 334 459 791 136292 641 990 137414 804
 138190
 142173 805 143941 65 144081 287
 146069 236 487 515 147990 148614 747
 806 149091 755
 150331 151835 992 153456 715 155718
 156076 157215 388 158706 159827
 160005 147 973 161196 162070 1631
 163171 417 713 827 34 963 164144 233
 565 165207 166565 167396 454 73 169332
 505 762
 170621 171003 27 315 172596 173717
 935 174157 947 175476 578 834 176729
 177072 178119 179105 273 536
 180553 181847 182077 687 779 183153
 184663

IV-te ciagnienie GŁOWNE WYGRANE

Zł. 50.000 na nr. 149701.
Zł. 5.000 na nr. 46414.
Zł. 2.000 na n-ry: 99182 173636.
Zł. 1.000 na nr. 105256.
Zł. 400 na n-ry: 243 1000 8588 20237
 57218 55488 105335 107596 112181
Zł. 500 na n-ry: 9672 111040.
 118280 132282.
Zł. 250 na n-ry: 7675 55576 61570
 74001 80703 84158 105205 114988 119983
 126616 131456 136460 137738 166054
 181755 182093.
Zł. 200 na n-ry: 2728 11216 21417
 21541 37298 39261 45532 47217 50593
 73030 76094 93882 98979 99694 109280

121271 128851 134827 144589 159888
 161995 176493.

Wygrane po Zł. 150.—

473 652 904 1817 961 4725 5585 6564
 7044 686 8828 9454 725 94 10031 11754
 12300 13302 30 81 15125 16328 39 894
 18261 19256 20719 22610 85 715 825
 23371 24003 889 25069 455 68 27459 28043
 108 29801 961 30010 161 302 600 31796
 34393 35296 684 846 36192 460 910 37384
 571
 39355 40714 942 41080 261 865 42075
 43063 431 730 44321 49 599 46388 48637
 51927 52345 53957 54076 204 388 861
 56199 953 57841 58123 951 61302 62026
 63705 947 64557 721 65187 673 66945
 67402 554 69760 852 942 70160 71059
 72443 47 925 73786 74228 446 75772
 998

76999 79111 217 21 885 963 80302
 81508 82083 341 84 990 83072 93 84004
 502 85885 86209 87333 682 735 88665
 741 89892 91065 166 364 545 700 11
 92

USTAWA KON

I. RZECZPOSPOLITA POLSKA.

ART. 1.

- 1) Państwo Polskie jest wspólnym dobrem wszystkich obywateli.
- 2) Wskrzeszone walką i ofiarą najlepszych synów, ma być przekazywane w spadku dziejowym z pokolenia w pokolenie.
- 3) Każde pokolenie obowiązane jest wysiłkiem własnym wzmocnić się i powagę Państwa.
- 4) Za spełnienie tego obowiązku odpowiada przed potomnością swoim honorem i swoim imieniem.

ART. 2.

- 1) Na czele Państwa stoi Prezydent Rzeczypospolitej.
- 2) Na Nim spoczywa odpowiedzialność wobec Boga i historii za losy Państwa.
- 3) Jego obowiązkiem naczelnym jest troska o dobro Państwa, gotowość obronna i stanowisko wśród narodów świata.
- 4) W Jego osobie skupia się jednolita i niepodzielna władza państwowa.

ART. 3.

- 1) Organami Państwa pozostającymi pod zwierzchnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej, są: Rząd, Sejm, Senat, Siły Zbrojne, Sady, Kontrola Państwowa.
- 2) Ich zadaniem naczelnym jest służenie Rzeczypospolitej.

ART. 4.

- 1) W ramach Państwa i w oparciu o nie kształtuje się życie społeczeństwa.
- 2) Państwo zapewnia obywatelom możliwość rozwoju ich wartości osobistych oraz wolność sumienia, słowa i zrzeszeń.
- 3) Granicą tych wolności jest dobro powszechne.

ART. 5.

- 1) Twórczość jednostki jest dźwignią życia zbiorowego.
- 2) Państwo zapewnia obywatelom możliwość rozwoju ich wartości osobistych oraz wolność sumienia, słowa i zrzeszeń.
- 3) Granicą tych wolności jest dobro powszechne.

ART. 6.

- 1) Obywatele winni są Państwu wierność oraz rzetelne spełnianie nakładanych przez nie obowiązków.

ART. 7.

- 1) Wartością wysiłku i zasług obywatela na rzecz dobra powszechnego mierzone będą jego uprawnienia do wpływania na sprawy publiczne.
- 2) Ani pochodzenie, ani wyznanie, ani płeć, ani narodowość nie mogą być powodem ograniczenia tych uprawnień.

ART. 8.

- 1) Praca jest podstawą rozwoju i potęgi Rzeczypospolitej.
- 2) Państwo roztacza opiekę nad pracą i sprawuje nadzór nad jej warunkami.

ART. 9.

- 1) Państwo dąży do zespolenia wszystkich obywateli w harmonijnym współdziałaniu na rzecz dobra powszechnego.

ART. 10.

- 1) Żadne działanie nie może stanąć w sprzeczności z celami Państwa, wyrażonymi w jego prawach.
- 2) W razie oporu Państwo stosuje środki przymusu.

II. PREZYDENT RZECZPOSPOLITEJ.

ART. 11.

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej, jako czynnik nadrzędny w Państwie, harmonizuje działania naczelnich organów państwowych.

ART. 12.

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej: a) mianuje według swego uznania Prezesa Rady Ministrów, a na jego wniosek mianuje Ministra; b) zwołuje i rozwiązuje Sejm i Senat; c) zarządza otwarcie, odroczenie i zamknięcie sesji Sejmu i Senatu; d) jest Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych; e) reprezentuje Państwo nazewnątrz, przyjmując przedstawicieli państw obcych i wysyła przedstawicieli Państwa Polskiego; f) stanowi o wojnie i pokoju; g) zawiera i ratyfikuje umowy z innymi państwami; h) obsadza urzędy państwowe, Jemu zastrzeżone.

ART. 13.

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej korzysta z uprawnień osobistych, stanowiących Jego prerogatywę.
- 2) Do prerogatyw tych należy: a) wskazywanie jednego z kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej i zarządzanie głosowaniem powszechnym; b) wyznaczanie na czas wojny następcy Prezydenta Rzeczypospolitej; c) mianowanie i odwoływanie Prezesa Rady Ministrów, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prezesa Najwyższej Izby Kontroli; d) mianowanie i zwalnianie Naczelnego Wodza i Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych; e) powoływanie sędziów Trybunału Stanu; f) powoływanie senatorów, piastujących mandat z wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej; g) mianowanie i zwalnianie Szeffa i urzędników Kancelarii Cywilnej; h) rozwiązywanie Sejmu i Senatu przed upływem kadencji; i) oddawanie członków Rządu pod sąd Trybunału Stanu; j) stosowanie prawa łaski.

ART. 14.

- 1) Akty urzędowe Prezydenta Rzeczypospolitej wymagają do swej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów i właściwego Ministra.
- 2) Akty urzędowe, wypływające z prerogatyw Prezydenta Rzeczypospolitej, nie wymagają kontrasygnaty.

ART. 15.

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej za swe akty urzędowe nie jest odpowiedzialny.
- 2) Za czyny, niezwiązane ze sprawowaniem urzędu, Prezydent Rzeczypospolitej nie może być pociągnięty do odpowiedzialności w okresie urzędowania.

ART. 16.

- 1) Wybór Prezydenta Rzeczypospolitej odbywa się w sposób następujący:
  - 1) Kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej wybiera Zgromadzenie Elektorów.
  - 2) Ustępującemu Prezydentowi Rzeczypospolitej służy prawo wskazania innego kandydata.
  - 3) Jeżeli ustępujący Prezydent Rzeczypospolitej oświadczy, że nie zamierza skorzysta z prawa wskazania kandydata, albo w ciągu siedmiu dni od dokonania przez Zgromadzenie Elektorów wyboru nie wskaże innego kandydata i nie zarządzi głosowania powszechnego — kandydat Zgromadzenia Elektorów uznany będzie za obrażonego na Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 17.

- 1) Zgromadzenie Elektorów składa się z Marszałka Senatu, jako przewodniczącego, Marszałka Sejmu, jako jego zastępcy, z Prezesa Rady Ministrów, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych oraz z 75 elektorów, wybranych z pośród obywateli najgodniejszych w 2/3 przez Sejm i w 1/3 przez Senat.
- 2) Mandaty elektorów wygasają z mocy samego prawa w dniu objęcia urzędu przez nowoobranego Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 18.

- 1) Zgromadzenie Elektorów zwołuje Prezydent Rzeczypospolitej najpóźniej na piętnasty dzień przed upływem swego urzędowania.
- 2) Na trzy dni przed terminem Zgromadzenia, Sejm i Senat zwołują się każdy osobno, na zaproszenie swych Marszałków, celem dokonania wyboru elektorów.
- 3) Jeżeli Sejm i Senat są rozwiązane, a wynik wyborów do Izby Ustawodawczej w nowym składzie nie jest jeszcze ogłoszony — wybory elektorów dokonają posłowie i senatorowie, wchodzący w skład poprzedniego Sejmu i Senatu.

ART. 19.

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej składa przed objęciem urzędu przysięgę treści następującej:
Świadom odpowiedzialności wobec Boga i historii za losy Państwa, przysięgam Panu Bogu Wszchemogącemu, w Trójcy Świętej Jedynemu, na urzędzie Prezydenta Rzeczypospolitej: praw zwierzchniczych Państwa bronić, jego godności strzec, ustawę konstytucyjną stosować, względem wszystkich obywateli równą kierować się sprawiedliwością, zło i niebezpieczeństwo od Państwa odwracać, a troskę o Jego dobro za naczelną poczytywać sobie obowiązek. Tak mi dopomóż Bóg i Święta Syna Jego Męka. Amen.
- 2) Akt złożenia przysięgi stwierdzają podpisem: nowoobranego Prezydenta Rzeczypospolitej oraz osoby urzędowe, obecne przy zaprzysiężeniu.

ART. 20.

- 1) Okres urzędowania Prezydenta Rzeczypospolitej trwa lat siedem, licząc od dnia objęcia urzędu.
- 2) Okres ten przedłuża się o czas niezbędny do ukończenia postępowania wyborczego w przypadku, gdy dla dokonania wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej będzie zarządzone głosowanie powszechne.

ART. 21.

- 1) Jeżeli przed upływem siedmioletniego okresu urzędowania nastąpi zgon Prezydenta Rzeczypospolitej albo Prezydent zrezygnuje z urzędu — Marszałek Senatu zwołuje niezwłocznie Zgromadzenie Elektorów celem wskazania przez nie kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej, a w razie wskazania ze swej strony innego kandydata zarządzi głosowanie powszechne.

ART. 22.

- 1) Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie może trwale sprawować urzędu, Marszałek Senatu zwołuje połączone Izby Ustawodawcze celem rozstrzygnięcia, czy urząd Prezydenta należy uznać za opróżniony.
- 2) Uchwała, uznająca urząd za opróżniony, zapada większością 3/5 ustawowej liczby członków Izby Połączonych.
- 3) W przypadku powzięcia powyższej uchwały, Marszałek Senatu zwołuje niezwłocznie Zgromadzenie Elektorów.

ART. 23.

- 1) W czasie, gdy urząd Prezydenta Rzeczypospolitej jest opróżniony, funkcje Prezy-

dentu sprawuje zastępczo Marszałek Senatu, a gdyby Senat był rozwiązany — Marszałek rozwiązanego Senatu; korzysta on wówczas ze wszystkich uprawnień z urzędem Prezydenta Rzeczypospolitej związanych.

ART. 24.

- 1) W razie wojny okres urzędowania Prezydenta Rzeczypospolitej przedłuża się do upływu trzech miesięcy od zawarcia pokoju; Prezydent Rzeczypospolitej osobnym aktem, ogłoszonym w gazecie rządowej, wyznaczy wówczas swego następcę na wypadek opróżnienia się urzędu przed zawarciem pokoju.
- 2) W razie objęcia przez następcę urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej, okres jego urzędowania trwa do upływu trzech miesięcy od zawarcia pokoju.

III. RZĄD.

ART. 25.

- 1) Rząd kieruje sprawami Państwa, niezastępowany innym organem władzy.
- 2) Rząd składa się z Prezesa Rady Ministrów i Ministrów.
- 3) Prezes Rady Ministrów reprezentuje Rząd, kieruje jego pracami oraz ustala ogólne zasady polityki państwowej.
- 4) Ministrowie kierują poszczególnymi działami administracji państwowej albo spełniają poruczone im zadania szczególne.
- 5) Organizację Rządu, a w szczególności zakres działania Prezesa Rady Ministrów, Rady Ministrów i Ministrów — określi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 26.

- 1) Ministrowie dla rozstrzygnięcia spraw, wymagających uchwały wszystkich członków Rządu, tworzą Radę Ministrów pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów.

ART. 27.

- 1) Prezes Rady Ministrów, Rada Ministrów i Ministrowie mają prawo wydawać rozporządzenia celem wykonania aktów ustawodawczych i z powołaniem się na nie.
- 2) Rozporządzenia te nie mogą stać w sprzeczności z aktami ustawodawczymi i będą ogłaszane w Dzienniku Ustaw.

ART. 28.

- 1) Prezes Rady Ministrów i Ministrowie są odpowiedzialni politycznie przed Prezydentem Rzeczypospolitej i mogą być przez Niego w każdym czasie odwołani.

ART. 29.

- 1) Sejm, w wykonaniu prawa kontroli parlamentarnej nad działalnością Rządu, może zażądać ustąpienia Rządu lub Ministra.
- 2) Wniosek taki może być zgłoszony tylko podczas sesji zwyczajnej, a głosowanie nad nim nie może się odbyć na posiedzeniu, podczas którego został zgłoszony.
- 3) Jeżeli za wnioskiem wypowie się Sejm zwykłą większością głosów, a Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu trzech dni nie odwoła Rządu lub Ministra ani też Izby Ustawodawczej nie rozwiśnie — wniosek będzie rozpatrzony przez Senat na najbliższym posiedzeniu.
- 4) Jeżeli Senat wypowie się za wnioskiem, uchwalonym przez Sejm, Prezydent Rzeczypospolitej odwoła Rząd lub Ministra, chyba, że rozwiąże Sejm i Senat.

ART. 30.

- 1) Niezależnie od odpowiedzialności politycznej przed Prezydentem Rzeczypospolitej i parlamentarnej przed Sejmem, Prezes Rady Ministrów i Ministrowie ponoszą odpowiedzialność konstytucyjną przed Trybunałem Stanu za umyślne naruszenie Konstytucji lub innego aktu ustawodawczego, dokonane w związku z urzędowaniem.
- 2) Prawo pociągania Prezesa Rady Ministrów lub Ministra do odpowiedzialności konstytucyjnej służy Prezydentowi Rzeczypospolitej, a także Sejmowi i Senatowi w Izbach Połączonych.
- 3) Uchwała Izby Połączonych, oddająca Prezesa Rady Ministrów lub Ministra pod sąd Trybunału Stanu, zapada większością 3/5 głosów przy obecności co najmniej połowy ustawowej liczby członków Izby Połączonych.

IV. SEJM.

ART. 31.

- 1) Sejm sprawuje funkcje ustawodawcze i kontrolę nad działalnością Rządu; nadto do Sejmu należy ustalanie budżetu i nakładanie ciężarów na obywateli.
- 2) Kontrola nad działalnością Rządu wyraża się w prawie Sejmu: a) żądanie ustąpienia Rządu lub Ministra; b) pociągania wespół z Senatem Prezesa Rady Ministrów lub Ministra do odpowiedzialności konstytucyjnej; c) interpelowania Rządu; d) zatwierdzenia corocznie zamknięć rachunków państwowych i udzielania Rządowi absolutorjum; e) udziału w wykonywaniu kontroli nad długami Państwa.
- 3) Funkcje rządzenia Państwem nie należą do Sejmu.

ART. 32.

- 1) Sejm składa się z posłów, wybranych w głosowaniu powszechnym, tajnym, równym i bezpośrednim.
- 2) Kadencja Sejmu trwa lat pięć, licząc od dnia zwołania.
- 3) Rozwiązanie Sejmu przed upływem kadencji wymaga wskazania powodu.
- 4) Nowe wybory zarządza Prezydent Rze-

czypospolitej w ciągu trzydziestu dni od rozwiązania Sejmu.

5) Głosowanie odbędzie się nie później, niż sześćdziesiątego dnia po zarządzeniu wyborów.

6) W głosowaniu nie biorą udziału wojskowi, należący do zmobilizowanej części wojska lub marynarki wojennej.

ART. 33.

- 1) Prawo wybierania ma każdy obywatel bez różnicy płci, który przed dniem zarządzenia wyborów ukończył lat 24 oraz korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich.
- 2) Prawo wybieralności ma każdy obywatel, mający prawo wybierania, jeżeli ukończył lat 30.
- 3) Ordynacja wyborcza do Sejmu ustali podział Państwa na okręgi wyborcze, określi liczbę posłów, unormuje postępowanie wyborcze, tudzież oznaczy kategorie osób, pozbawionych prawa wybierania i wybieralności z braku dostatecznych przysiółk moralnych lub umysłowych.

ART. 34.

- 1) Sejm wybiera ze swego grona Marszałka na okres kadencji.
- 2) Do czasu ukonstytuowania się następnego Sejmu, Marszałek zachowuje uprawnienia, służące mu przy wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 35.

- 1) Sejm będzie zwołany na pierwsze posiedzenie w nowej kadencji nie później niż trzydziestego dnia po ogłoszeniu wyniku wyborów do Izby Ustawodawczej.
- 2) Sesja zwyczajna Sejmu będzie otwarta corocznie najpóźniej w listopadzie i nie może być zamknięta przed upływem czterech miesięcy, chyba że budżet będzie uchwalony w terminie wcześniejszym.
- 3) Sesja zwyczajna może być odroczone na dni trzydziści.
- 4) Odroczenie na okres dłuższy lub ponowne odroczenie wymaga zgody Sejmu.
- 5) Okresu przerwy, spowodowanej odroczeniem sesji, nie wlicza się do biegu terminów, przepisanych Konstytucją dla czynności Sejmu.

ART. 36.

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej według swego uznania może w każdym czasie zarządzić otwarcie sesji nadzwyczajnej Sejmu, a uczyni to w ciągu dni trzydziestu na wniosek co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.
- 2) Podczas sesji nadzwyczajnej przedmiotem obrad Sejmu mogą być wyłącznie sprawy, wymienione w zarządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej albo we wniosku o otwarcie takiej sesji, zgłoszonym przez posłów, oraz sprawy, których zatwierdzenie na najbliższej sesji wymaga ustawy lub regulaminu, albo które Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Prezesa Rady Ministrów lub Marszałka Sejmu uzna za nagłe.

ART. 37.

- 1) Uchwały Sejmu zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej 1/3 ustawowej liczby posłów, jeżeli Konstytucja inaczej nie stanowi.

ART. 38.

- 1) Posiedzenia Sejmu są jawne.
- 2) Sejm może uchwalić tajność obrad.
- 3) Protokół i stenogram, wydawany z polecenia Marszałka, są wyłącznym stwierdzeniem przebiegu obrad Sejmu.
- 4) Nikogo nie można pociągać do odpowiedzialności za ogłaszanie i rozpowszechnianie sprawozdań z jawnych obrad Sejmu, jeżeli otwierają one w pełni i ściśle przebieg tych obrad.

ART. 39.

- 1) Posłowie składają przed objęciem mandatu ślubowanie treści następującej:
Świadom obowiązku wierności wobec Państwa Polskiego, ślubuję uroczyście i zrzeczam honorem, jako poseł na Sejm Rzeczypospolitej, w pracy na rzecz dobra Państwa nie ustawać, a troskę o jego godność, szlachę i moc za pierwsze mieć sobie przykazanie.
- 2) Odmowa ślubowania lub ślubowanie z zastrzeżeniem równoznaczne jest z nieprzyjęciem mandatu.

ART. 40.

- 1) Posłowie otrzymują diety i mają prawo do bezpłatnego korzystania z państwowych środków komunikacji w granicach Państwa.

ART. 41.

- 1) Posłowie korzystają tylko z takich rekojmii nietykalności, jakich wymaga ich uczestnictwo w pracach Sejmu.
- 2) Za treść wygłoszonych w Sejmie przemówień lub zgłoszonych wniosków i interpelacji oraz za niewłaściwe zachowanie się podczas obrad — posłowie odpowiadają tylko przed Sejmem.
- 3) Jednakże za wystąpienie sprzeczne z obowiązkiem wierności wobec Państwa Polskiego albo zawierające znamiona przestępstwa, ściganego z urzędu, — poseł może być uchwałą Sejmu albo na żądanie Marszałka Sejmu lub Ministra Sprawiedliwości oddany pod sąd Trybunału Stanu i orzeczeniem tego Trybunału pozbawiony mandatu poselskiego.
- 4) Za naruszenie praw osoby trzeciej podczas obrad Sejmu poseł może być pocią-

STYTUCYJNA

gnięty do odpowiedzialności sądowej tylko za zezwoleniem Sejmu.

ART. 42.

1) Posłowie odpowiadają za działalność, nie związaną z uczestnictwem w pracach Sejmu, narówni z innymi obywatelami.

2) Jednakże karne postępowanie sądowe lub administracyjne a także postępowanie dyscyplinarne, wszczęte przeciw posłowi przed lub po uzyskaniu mandatu, należy na żądanie Sejmu zawiesić do wygaśnięcia mandatu.

3) Przedawnienie nie biegnie w czasie zawieszenia postępowania karnego lub dyscyplinarnego.

4) Poseł, zatrzymany w czasie trwania sesji nie z nakazu sądu, — będzie na żądanie Marszałka Sejmu niezwłocznie wypuszczony na wolność.

ART. 43.

1) Poseł nie może sprawować mandatu senatorskiego.

2) Ustawa oznaczy urzędy i stanowiska, których przyjęcie pociąga za sobą utratę mandatu poselskiego.

3) Posłowi nie wolno wykonywać czynności, nie dających się pogodzić ze sprawowaniem mandatu, pod skutkami określonymi w ustawie.

ART. 44.

1) Posłowi nie wolno na swoje, ani na obce imię, ani też w imieniu przedsiębiorstw, spółek lub towarzystw na zysk obliczonych, nabywać dóbr państwowych, ani uzyskiwać ich dzierżaw, podejmować się dostaw i robót rządowych, ani otrzymywać od Rządu koncesyj lub innych korzyści osobistych.

2) Za naruszenie powyższych zakazów poseł będzie na żądanie Marszałka Sejmu lub Prezesa Najwyższej Izby Kontroli oddany pod sąd Trybunału Stanu i orzeczeniem tego Trybunału pozbawiony mandatu poselskiego i korzyści osobistych, od Rządu otrzymanych.

3) Marszałek Sejmu może na podstawie uchwały Komisji Regulaminowej, powołanej większością 3/5 głosów, udzielić posłowi w poszczególnym przypadku zezwolenia na wejście z Rządem w stosunek prawny, jeżeli stosunek ten nie jest sprzeczny z dobrem obywateli.

ART. 45.

1) Prezes Rady Ministrów, Ministrowie i delegowani przez nich urzędnicy mają prawo brać udział w posiedzeniach Sejmu oraz przemawiać poza koleją mówców.

Posłowie mogą zwracać się do Prezesa Rady Ministrów i Ministrów z interpelacjami w sprawach, dotyczących ich zakresu działania, w sposób określony regulaminem.

3) Prezes Rady Ministrów lub interpelowany Minister obowiązany jest udzielić odpowiedzi w ciągu czterdziestu pięciu dni albo podać powody, uzasadniające odmowę udzielenia wyjaśnień.

V. SENAT.

ART. 46.

1) Senat, jako druga Izba Ustawodawcza, rozpatruje budżet i projekty ustaw, uchwalone przez Sejm, oraz uczestniczy w wykonywaniu kontroli nad długami Państwa.

2) Nadto Senat narówni z Sejmem, choć bez prawa początkowania, bierze udział w rozstrzygnięciu następujących spraw: a) o wniosku, żądającym ustąpienia Rządu lub Ministra; b) o ustawach, zwróconych Izbom Ustawodawczym przez Prezydenta Rzeczypospolitej do ponownego rozpatrzenia; c) o zmianie Konstytucji; d) o uchylaniu zarządzeń, wprowadzających stan wyjątkowy.

ART. 47.

1) Senat składa się z senatorów, powołanych 1/3 przez Prezydenta Rzeczypospolitej, a w 2/3 w drodze wyborów.

2) Kadencja Senatu rozpoczyna się i kończy jednocześnie z kadencją Sejmu.

3) Ordynacja wyborcza do Senatu określi liczbę senatorów oraz sposób ich powoływania tudzież oznaczy kategorie osób, którym służyć będzie prawo wybierania i wybieralności.

ART. 48.

Art. 34—45, dotyczące Sejmu, stosuje się odpowiednio do Senatu.

VI. USTAWODAWSTWO.

ART. 49.

1) Aktami ustawodawczymi są: a) ustawy, b) dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej.

2) Żaden akt ustawodawczy nie może stać w sprzeczności z Konstytucją.

ART. 50.

1) Prawo inicjatywy ustawodawczej służy Rządowi i Sejmowi.

2) Inicjatywa ustawodawcza w sprawach budżetu, kontyngentu rekruta i ratyfikacji umów międzynarodowych należy wyłącznie do Rządu.

3) Sejm nie może bez zgody Rządu uchwalić ustawy, pociągającej za sobą wydatki ze Skarbu Państwa, dla których nie ma pokrycia w budżecie.

ART. 51.

Zaciągnięcie pożyczki państwowej, zbycie lub obciążenie nieruchomości majątku państwowego, oszacowanego na kwotę ponad 100.000 złotych, nałożenie podatków lub opłat

publicznych, ustanowienie ceł lub monopolu, ustalenie systemu monetarnego, jak również przyjęcie gwarancji finansowej przez Skarb Państwa — może nastąpić tylko na mocy aktu ustawodawczego.

ART. 52.

1) Umowy z innymi państwami: handlowe, celne, obciążające stałe Skarb Państwa, zawierające zobowiązanie nałożenia nowych ciężarów na obywateli albo powodujące zmianę granic Państwa — wymagają przed ratyfikacją zgody Izb Ustawodawczych, wyrażonej w ustawie.

2) Prezydent Rzeczypospolitej w przypadkach niecierpiących zwłoki może przed ratyfikacją, na wniosek Rady Ministrów, wprowadzić tymczasowo w życie wszystkie lub niektóre postanowienia, zawarte w umowach handlowych lub celnych.

ART. 53.

1) Każdy projekt ustawy, przez Sejm uchwalony, będzie przekazany Senatowi do rozpatrzenia.

2) Uchwałę Senatu, odrzucającą projekt lub wprowadzającą w nim zmiany, uważa się za przyjętą, jeżeli Sejm nie odrzuci jej większością 3/5 głosów.

ART. 54.

1) Prezydent Rzeczypospolitej stwierdzi podpisem moc ustawy konstytucyjnie uchwalonej oraz zarządzi ogłoszenie w Dzienniku Ustaw.

2) Prezydent Rzeczypospolitej może w ciągu trzydziestu dni od otrzymania projektu ustawy zwrócić go Sejmowi z żądaniem ponownego rozpatrzenia, które może nastąpić nie wcześniej niż na najbliższej sesji zwyczajnej.

3) Jeżeli Izby Ustawodawcze większością ustawowej liczby posłów i senatorów uchwalą ponownie projekt bez zmian, Prezydent Rzeczypospolitej, stwierdziwszy podpisem moc ustawy, zarządzi jej ogłoszenie.

ART. 55.

1) Ustawa może upoważnić Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania dekretów w czasie i zakresie, przez nią oznaczonym; upoważnieniem tem nie może być objęta zmiana Konstytucji.

2) Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo w czasie, gdy Sejm jest rozwiązany, wydawać w razie konieczności państwowe dekrety w zakresie ustawodawstwa państwowego z wyjątkiem: a) zmiany Konstytucji, b) ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu, c) budżetu, d) nakładania podatków i ustanawiania monopolu, e) systemu monetarnego, f) zaciągania pożyczek państwowych, g) zbywania i obciążania nieruchomości majątku państwowego, oszacowanego na kwotę ponad 100.000 złotych.

3) Dekrety, oparte na przepisach artykułu niniejszego, będą wydawane na wniosek Rady Ministrów i mogą być zmieniane lub uchylane tylko aktem ustawodawczym.

ART. 56.

Dekrety, dotyczące organizacji Rządu, zwierzchnictwa Sił Zbrojnych oraz organizacji administracji rządowej, mogą być wydawane w każdym czasie, a zmieniane lub uchylane tylko przez także dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 57.

1) Dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej mają moc ustawy i będą z powołaniem się na podstawę konstytucyjną ogłaszane w Dzienniku Ustaw.

2) Ilekroć Konstytucja lub ustawy dla u normowania poszczególnych dziedzin z zakresu ustawodawstwa wymagają ustawy, dziedzina ta może być unormowana również dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej, wydanym w warunkach, Konstytucją oznaczonych.

VII. BUDŻET.

ART. 58.

1) Ustawa ustala corocznie budżet Państwa.

2) Rząd składa Sejmowi na sesji projekt budżetu nie później niż na cztery miesiące przed rozpoczęciem roku budżetowego.

3) Na rozpatrzenie budżetu pozostawia się Sejmowi czterdziestu dni od złożenia projektu przez Rząd, Senatowi — dwadzieścia dni od upływu terminu, przepisane go dla Sejmu.

4) Na rozpatrzenie zmian, zaproponowanych przez Senat, pozostawia się Sejmowi dziesięć dni od upływu terminu, przepisane go dla Senatu.

5) Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi ogłoszenie budżetu: a) w brzmieniu, nadanem mu przez Izby Ustawodawcze, jeżeli Sejm i Senat w przepisanych terminach budżet rozpatrzyły, b) w brzmieniu, nadanem mu przez Sejm, jeżeli Senat w przepisanych terminach budżetu nie rozpatrzył, c) w brzmieniu, nadanem mu przez Senat, jeżeli Sejm w przepisanych terminach budżetu lub zmian Senatu nie rozpatrzył, d) w brzmieniu projektu rządowego, jeżeli ani Sejm, ani Senat w przepisanych terminach budżetu nie rozpatrzyły.

ART. 59.

1) Wydatki, niezaprojektowane w budżecie, nie mogą być uchwalone, a zaprojektowane nie mogą być podwyższone bez zgody Rządu.

2) Rząd nie może czynić wydatków bez upoważnienia ustawowego, chyba, że zachodzi konieczność państwowa; w tym przypadku Rząd, na podstawie uchwały Rady Ministrów, dokona niezbędnego wydatku, przesyłając do Sejmu w terminie siedmiodniowym od powzięcia uchwały projekt ustawy o przyznaniu kredytów dodatkowych. Uchwała Rady Ministrów będzie jednocześnie ogłoszona w gazecie rządowej i padana do wiadomości Najwyższej Izby Kontroli.

ART. 60.

1) Państwo nie może pozostawać bez budżetu.

2) Jeżeli z powodu rozwiązania Izb Ustawodawczych budżet lub przynajmniej przewidywany budżetowy do dnia, w którym rozpoczyna się nowy okres budżetowy, nie jest uchwalony — Rząd ma prawo pobierać dochody i czynić wydatki w granicach zeszłorocznego budżetu aż do czasu uchwalenia przez Rząd budżetowego lub budżetu, który Rząd złoży nowoobranemu Sejmowi na pierwszym posiedzeniu.

3) Zasadę powyższą stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy Sejm złożony mu projekt budżetu w całości odrzuci, z tem, że Rząd w ciągu dni siedmiu od odrzucenia prześle do Sejmu nowy projekt budżetu lub przewidywany budżetowy i że wydatki, czynione przez Rząd według zeszłorocznego budżetu, nie mogą być wyższe w poszczególnych pozycjach od zaprojektowanych w budżecie odrzuconym.

VIII. SIŁY ZBROJNE.

ART. 61.

1) Siły Zbrojne stoją na straży bezpieczeństwa i praw zwierzchniczych Rzeczypospolitej.

2) Wszyscy obywatele są obowiązani do służby wojskowej i świadczeń na rzecz obrony Państwa.

ART. 62.

1) Prezydent Rzeczypospolitej zarządza corocznie pobór rekruta w granicach ustalonego kontyngentu.

2) Zmiana kontyngentu wymaga aktu ustawodawczego.

ART. 63.

1) Prezydent Rzeczypospolitej wydaje dekrety w zakresie zwierzchnictwa sił zbrojnych, a w szczególności określi dekretem organizację naczelną władz wojskowych, oznaczając w nim sposób kontrasygnowania aktów, wydawanych przez siebie, jako Zwierzchnika Sił Zbrojnych.

2) Prezydent Rzeczypospolitej postanawia o użyciu sił zbrojnych do obrony Państwa.

3) W razie mianowania Naczelnego Wodza prawo dysponowania siłami zbrojnymi przechodzi na niego.

4) Za akty, związane z dowództwem, Naczelnego Wodza odpowiada przed Prezydentem Rzeczypospolitej, jako Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych.

IX. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI.

ART. 64.

1) Sądy wymierzają sprawiedliwość w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

2) Przez wymiar sprawiedliwości sądy strzegą ładu prawnego w Państwie i kształtują poczucie prawne społeczeństwa.

3) Sędziowie są w sprawowaniu swego urzędu sędziowskiego niezawisli.

4) Orzeczenia sądowe nie mogą być zmieniane ani uchylane przez inne organa władzy.

5) Sądy nie mają prawa badać ważności aktów ustawodawczych należycie ogłoszonych.

ART. 65.

1) Sędziów mianuje Prezydent Rzeczypospolitej, jeżeli ustawy inaczej nie stanowią.

2) Organizację sądów tudzież odrębne stanowisko sędziów, ich prawa i obowiązki oraz uposażenie — określa ustawy.

ART. 66.

1) Sędzia może być złożony z urzędu, zawieszony w urzędowaniu, przeniesiony na inne miejsce lub w stan spoczynku wbrew swojej woli jedynie mocą orzeczenia sądowego i tylko w przypadkach, ustawą przewidzianych.

2) Zasada ta nie dotyczy przypadku, gdy przeniesienie sędziego na inne miejsce urzędowania lub w stan spoczynku jest wywołane zmianą w organizacji sądów, postanowioną przez akt ustawodawczy.

ART. 67.

Sędzia nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego ani zatrzymany bez nakazu sądu, chyba że został schwytany na gorącym uczynku.

ART. 68.

1) Żadna ustawa nie może zamykać obywatelowi drogi sądowej dla dochodzenia krzywdy lub szkody.

2) Poręcza się wolność osobistą, nietykalność mieszkania i tajemnicę korespondencji.

3) Ustawy określają warunki, w jakich może być dokonana rewizja osobista lub domowa albo naruszona tajemnica korespondencji.

4) Nikt nie może być pozbawiony sądu, któremu z prawa podlega, ani karany za czyn, niezabroniony przez prawo przed jego

popelnieniem, ani też zatrzymany bez nakazu sądu dłużej niż 48 godzin.

5) Sądy wyjątkowe są dopuszczalne tylko w przypadkach, przewidzianych w ustawie.

6) Ustawy przeprowadzą zasadę, że sprawy, w których karę orzekła władza administracyjna, będą na żądanie strony przekazane na drogę postępowania sądowego.

ART. 69.

1) Prezydent Rzeczypospolitej władny jest aktem łaski darować lub złagodzić skazanemu karę, wymierzoną orzeczeniem prawomocnym, tudzież uchylić skutki skazania.

2) Amnestja wymaga aktu ustawodawczego.

ART. 70.

1) Powołuje się: a) Sąd Najwyższy do spraw sądowych cywilnych i karnych, b) Najwyższy Trybunał Administracyjny do orzekania o legalności aktów administracyjnych, oraz c) Trybunał Kompetencyjny do rozstrzygnięcia sporów o właściwość między sądami a innymi organami władzy.

2) Odrębną organizację sądów wojskowych, ich właściwość, tok postępowania oraz prawa i obowiązki członków tych sądów określa ustawy.

ART. 71.

1) Do orzekania w sprawach ministrów, senatorów i posłów, pociągniętych do odpowiedzialności konstytucyjnej, powołuje się Trybunał Stanu, złożony z Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, jako przewodniczącego, oraz sześciu sędziów.

2) Sędziów Trybunału Stanu i ich zastępców powołuje na okres trzyletni Prezydent Rzeczypospolitej z pośród sędziów sądów powszechnych, przedstawionych w liczbie podwójnej w połowie przez Sejm, a w połowie przez Senat, z równomiernym uwzględnieniem kandydatów każdej z Izb Ustawodawczych.

X. ADMINISTRACJA PAŃSTWOWA.

ART. 72.

1) Administracja państwowa jest służbą publiczną.

2) Administrację państwową sprawuje: a) administracja rządowa, b) samorząd terytorjalny, c) samorząd gospodarczy.

ART. 73.

1) Dla celów administracji ogólnej Państwo będzie podzielone pod względem terytorjalnym na obszary administracyjne, a mianowicie województwa, powiaty, oraz gminy miejskie i wiejskie.

2) Podział na województwa wymaga aktu ustawodawczego.

3) Gminy miejskie mogą w warunkach, oznaczonych ustawą, tworzyć powiat lub województwo grodzkie.

ART. 74.

Organizację administracji rządowej, a w szczególności zakres działania jej organów — określi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 75.

1) Stosownie do podziału Państwa na obszary administracyjne powołuje się do urzędowania i zadań administracji państwowej w zakresie potrzeb miejscowych samorząd wojewódzki, powiatowy i gminny.

2) Samorzady mają prawo w zakresie, ustawą oznaczonym, wydawać dla swego obszaru normy obowiązujące pod warunkiem zatwierdzenia tych norm przez powołaną do tego władzę nadzorczą.

3) Samorzady mogą być łączone w związki dla wykonywania zadań szczególnych.

4) Ustawa może nadać związkom osobowość publiczną-prawną.

5) Nadzór nad działalnością samorządu sprawuje Rząd przez swoje organa lub przez organa samorządu wyższego stopnia.

ART. 76.

1) Dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego powołuje się samorząd gospodarczy, obejmujący izby rolnicze, przemysłowo-handlowe, rzemieślnicze, pracy, wolnych zawodów oraz inne zrzeszenia publiczno-prawne.

2) Ustawy mogą łączyć izby w związki i nadawać im osobowość publiczną-prawną.

3) Do rozważania zagadnień, dotyczących całokształtu życia gospodarczego, opinijowania o projektach ustaw gospodarczych, tudzież harmonizowania poczynań w poszczególnych gałęziach gospodarstwa narodowego — może być ustawą powołana Naczelna Izba Gospodarcza.

4) Nadzór nad działalnością samorządu gospodarczego sprawuje Rząd przez powołane do tego organa.

XI. KONTROLA PAŃSTWOWA.

ART. 77.

1) Do kontroli pod względem finansowym gospodarki Państwa oraz związków publiczno-prawnych, badania zamknięć rachunków Państwa, przedstawiania Sejmowi corocznie wniosków o absolutorjum dla Rządu — powołuje się Najwyższą Izbę Kontroli, opartą na zasadzie kolegiatności i niezawisłości członków jej kolegium.

2) Najwyższa Izba Kontroli jest niezależna od Rządu.

3) Prezydent Rzeczypospolitej mianuje i odwołuje Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, (Ciąg dalszy na str. 8-mej).

Dnia 22 marca 1935 r. zmarł w Bydgoszczy po dłuższej chorobie

ś. p.

Stanisław Brandowski

redaktor i literat, członek Syndykatu Dziennikarzy Pomorskich

Zmarły przez pełnych lat 50 był w służbie dziennikarstwa polskiego, oddając mu cały swój wybitny talent pisarski i wytrwałą pracę.

Niechaj odpoczywa w pokoju!

Syndykat Dziennikarzy Pomorskich.

(Dalszy ciąg ze str. 7-mej).

a na jego wniosek i z jego kontrasygnatą mianuje i odwołuje członków jej kolegium.
4) Prezes Najwyższej Izby Kontroli jest za sprawowanie swego urzędu odpowiedzialny według zasad, ustalonych dla odpowiedzialności ministrów.

XII. STAN ZAGROŻENIA PAŃSTWA.

ART. 78.

1) W razie zagrożenia Państwa z zewnątrz, jak również w razie rozruchów wewnętrznych lub rozległych knozań o charakterze zdrady stanu, zagrażających ustrojowi lub bezpieczeństwu Państwa, albo bezpieczeństwu obywateli — Rada Ministrów za zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej zarządza stan wyjątkowy na obszarze całego Państwa lub części zagrożonej.

2) Zarządzenie takie będzie przesłane do Sejmu w ciągu siedmiu dni od ogłoszenia.

3) Jeżeli Sejm jest rozwiązany, zarządzenie o ogłoszeniu stanu wyjątkowego będzie złożone nowoobranemu Sejmowi na pierwszym posiedzeniu.

4) Sejm może zażądać uchylecia zarządzenia.

5) Wniosek taki nie może być głosowany na posiedzeniu, podczas którego został zgłoszony.

6) Jeżeli Senat wypowie się za uchwałą Sejmu, Rząd niezwłocznie uchyli zarządzenie.

7) Ogłoszenie stanu wyjątkowego daje Rządowi prawo zawieszania na czas trwania tego stanu swobód obywatelskich oraz możliwość korzystania z uprawnień szczególnych, przewidzianych ustawą o stanie wyjątkowym.

ART. 79.

1) W razie konieczności użycia sił zbrojnych do obrony Państwa Prezydent Rzeczypospolitej zarządza stan wojenny na obszarze całego Państwa lub jego części.

2) Podczas trwania stanu wojennego Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo bez upoważnienia Izb Ustawodawczych wydawać dekryty w zakresie ustawodawstwa państwowego z wyjątkiem zmiany Konstytucji, przedłużyć kadencję Izb Ustawodawczych do czasu zawarcia pokoju oraz otwierać, odraczać i zamykać sesje Sejmu i Senatu w terminach, dostosowanych do potrzeb obrony Państwa, jak również powoływać do rozstrzygnięcia spraw, wchodzących w zakres działania Izb Ustawodawczych, Sejm w zmniejszonym składzie, wylonionym przez te Izby.

3) W czasie trwania stanu wojennego Rząd korzysta z uprawnień, przewidzianych ustawą o stanie wyjątkowym, a nadto z uprawnień szczególnych, określonych ustawą o stanie wojennym.

XIII. ZMIANA KONSTYTUCJI.

ART. 80.

1) Zmiana Konstytucji może być dokonana z inicjatywy Prezydenta Rzeczypospolitej, Rządu lub 1/4 ustawowej liczby posłów.

2) Wniosek, postawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej, może być głosowany tylko w całości i bez zmian lub ze zmianami, na które Rząd imieniem Prezydenta Rzeczypospolitej wyraził zgodę.

3) Ustawa, zmieniająca Konstytucję z inicjatywy Prezydenta, wymaga zgodnych uchwał Sejmu i Senatu, powziętych zwykłą większością głosów; z inicjatywy zaś Rządu lub Sejmu — zgodnych uchwał, powziętych większością ustawowej liczby posłów i senatorów.

4) Prezydent Rzeczypospolitej może w ciągu trzydziestu dni od otrzymania projektu ustawy, zmieniającego Konstytucję, zwrócić go Sejmowi z żądaniem ponownego rozpatrzenia, które może nastąpić nie wcześniej niż na następnej kadencji.

5) Jeżeli Izby Ustawodawcze uchwalą ponownie projekt bez zmian, Prezydent Rzeczypospolitej stwierdziwszy podpisem moc ustawy, zarządzi jej ogłoszenie, chyba że rozwiąże Sejm i Senat.

XIV. PRZEPISY KONCOWE.

ART. 81.

1) Niniejsza ustawa konstytucyjna wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2) Jednocześnie uchyla się ustawę z dnia 17 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 267) wraz ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dnia 2 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 442) z wyjątkiem art. 99, 109 — 118 oraz 120.

3) Ustawa konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 r., zawierająca statut organiczny wo-

O pomoc kulturalną dla Polaków w Niemczech

Tydzień propagandowy i zbiorkowy Polskiego Zw. Zachodniego (dawniej Z. O. K. Z). Komitet Wykonawczy tygodnia propagandowego Polskiego Zw. Zachodniego wydał oświe, w której czytamy:

Wśród wszystkich skupień ludności polskiej poza dzisiejszymi granicami Rzeczypospolitej pierwsze miejsce, zarówno co do swych potrzeb, jak i znaczenia dla Narodu, zajmuje ludność polska w Niemczech.

Warunki życia i potrzeb ludności niemożliwe w Polsce nie mogą być obce.

Polski Związek Zachodni (dawniej Związek Obrony Kresów Zachnich) organizuje w dniach 20. 3. — 10. 4. br. akcję propagandową i zbiorkową, mającą na celu:

1. zapoznanie społeczeństwa z warunkami i sytuacją ludności polskiej na terenie Niemiec,

2. zdobycie środków na cele programowe Polskiego Związku Zachodniego, w pierwszym rzędzie na pomoc kulturalną dla ludności polskiej w Niemczech.

Niechaj całe społeczeństwo czynem zaświadczy swą solidarność w dążeniu do otoczenia braci z poza zachodniej granicy opieką czujną, ofiarną i troskliwą.

Do udziału w tej akcji wzywamy wszystkich!

Płyn do ust ODOL zawiera, poza znany antyseptykiem Odol, ekstrakt wydobywany z mirry. Ekstrakt ten okazał się wyjątkowo skuteczny w wypadkach rozłupania się zębów i krwawienia dziąseł. Mirra stosowana jest w podobnych wypadkach od tysiąca lat.

Wiceminister Korsk przewodniczy konferencji międzyministerialnej w sprawie zabudowy Gdyni

W dniu 22 bm. w godzinach od 11 do 15-jej w sali Rady Miejskiej w Gdyni odbyło się posiedzenie Komisji Międzyministerialnej w sprawie projektu ogólnego planu zabudowy m. Gdyni. Konferencję przewodniczył wiceminister spraw wewnętrznych Wł. Korsk, a wzięli w niej udział przedstawiciele zainteresowanych resortów: Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Spraw Wojskowych, Rolnictwa, Komunikacji i Banku Gospodarstwa Krajowego. W konferencji wzięli udział wojewoda pomorski S. Kirilkis, komisarz Rządu mgr. Fr. Sokół, starosta morski S. Wendorf i inni.

Po ogólnym referacie p. komisarza Rządu, streszczającym sprawę, będącą przedmiotem obrad konferencji, kierownik Biura Zabudowy inż. Filipkowski przedstawił w obszernym referacie, ilustrowanym mapami, projekt ogólnego planu zabudowy m. Gdyni; mgr. Malessa zreferował sprawę realizacji planu zabudowy w okresie najbliższego 5-cio lecia; mgr. Groniecki przedstawił te postulaty natury administracyjnej i prawnej, jakie mogą zabezpieczyć należyte i racjonalne wykonanie planu zabudowy.

Komisja przyjęła z pewnemi zastrzeżeniami projekt, przedstawiony przez inż. Filipkowskiego, jak również postulaty względnie dezeryaty, przedstawione przez innych referentów.

Polykacz gwoździ w sądle

Podczas piątkowej rozprawy karnej w Sądzie Grodzkim w Toruniu z oskarżenia Edwarda Głowińskiego, Kazimierza Liczkowskiego i Pelagji Olszewskiej o włamanie się w nocy z 9 na 10 grudnia ub. r. do mieszkania miejskiego leśniczego p. Wiczyzława Chlebowicza i skradzenie stamtąd wędlin za 50 zł, zaszedł w sali sądowej fakt rzadki i zgola niespodziewany.

Kiedy oskarżyciel publiczny wniósł o półtora roku więzienia dla Liczkowskiego, a potem o umieszczenie go w Domu pracy przymusowej, oskarżony krzyknął:

— Gni! w więzieniu nie będę — sam sobie wolę życie odebrać — połknął jakiś przedmiot zgóry widocznie w kieszeni przygotowany, coś w rodzaju długiego haka i rzucił się z jękiem na ziemię.

Rozprawę oczywiście na razie przerwano, wezwano pogotowie ratunkowe, które zabrało „ambitnego“ oskarżonego do szpitala.

Nasuwa się tu kilka pytań:

Skąd wziął oskarżony, będący pod konwojem ów przedmiot samobójczy?

W jakim celu go połknął, czy istotnie w poczuciu swej hańby, czy dla chwilowego efektu, wywołania odpowiedniego, jak sądził, wrażenia na sędziach a może i audytorjum, czy też dlatego, żeby zapewnić sobie dłuższy pobyt w szpitalu, w każdym razie lepszym niż co od więzienia?

Może to wyjaśni nowe śledztwo...

Co? — kiedy? — gdzie?

Repertuar Teatru Ziemi Pomorskiej.

„Lygja“ — w poniedziałek, 25 bm., w Chelmie, we wtorek, 26 bm., w Gdańsku, w środę, 27 bm., w Tczewie.

Niedźwiadek pogryzł chłopca

Do szpitala w Wilnie dostawiono z Lidy 9-letniego Jana Koziańkiewicza mocno pogryzionego przez niedźwidzia. Dziecko przedostało się na dziedziniec koszar, gdzie znajduje się młody niedźwiadek, wychowa-

Znowu trup na torze kolejowym w Gdyni

Odcinek toru kolejowego w Gdyni między dworcem a Orłowem Morskim ma specjalnie smutne dzieje nieszczęśliwych wypadków, przejechań i samobójstw. Duży odsetek ofiar pociągów stanowią złodzieje węgla, mieszkający w Małym Kacku i „Drewnianej Warszawie“ w Orłowie Morskim. Wychodząc na tor i usiłując dostać się do pociągu z węglem nieraz wpadają pod koła pociągu i giną na torze w ten straszny sposób.

Wczoraj rano policji gdyńskiej doniesiono, że na torze kolejowym na wysokości M. T. K. leżą rozszarpane przez pociąg zwłoki jakiegoś mężczyzny. Na miejsce wypadku udali się wywiadow-

cy policji i lekarz Pogotowia, którzy stwierdzili, że znowu zaszedł wypadek przejechania przez pociąg.

Trup nieznanego mężczyzny przewieziony został do kostnicy miejskiej a władze śledcze wszczęły dochodzenia celem ustalenia tożsamości ofiary i przyczyn śmierci.

Jak stwierdzono, ofiarą toru kolejowego padł robotnik Wojciech Kulwas z Orłowa Morskiego urodzony w roku 1903. Zachodzi tu prawdopodobnie nieszczęśliwy wypadek. Ś. p. Kulwas przejechał przez tor albo w chwili, gdy usiłował wskoczyć do mijającego go pociągu.

z całego kraju

Włosy ze stu futer i 99 gwiazd Czarna magja piotrkowskich pensjonarek

Zamożniejsze panie z towarzystwa piotrkowskiego stały się od pewnego czasu przedmiotem dziwnym zamachów, polegających na wyrwaniu włosów z futer. Wypadków takich zanotowano kilkadziesiąt, a gdy udało się zauważyć sprawcę, okazywało się, iż zawsze były to młode dziewczęta, podlotki, nieraz pensjonarki.

Wczoraj znowu jedna z pań, ubrana w futro, poczuła na ulicy szarpnięcie. Odwróciła się szybko i zdołała przytrzymać

jęwódtwa śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 497) wraz ze zmianami, wprowadzonymi ustawami z dnia 8 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 146) z dnia 30 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 69, poz. 449), z dnia 18 października 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 608) oraz z dnia 18 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 240), zachowuje swą moc z tem, że art. 44 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 497) nadaje się brzmienie:

„Zmiana niniejszej ustawy konstytucyjnej wymaga ustawy państwowej“ i że uchyla się art. 2 ustawy z dnia 8 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26 poz. 146).

13-letnią dziewczynkę, która w rękę trzymała kilka włosów, wyrwanych z futra. Pytana o cel napaści, dziewczyna nie chciała dać żadnej odpowiedzi, wreszcie oświadczyła, że nie może celu ujawnić, związana jest bowiem przysięgą tajnego stowarzyszenia. Gdy wreszcie zagrożono jej sprawdzeniem policji, dziewczyna z płaczem wyznała wszystko.

Oto w Piotrkowie kilka romantycznych panienek założyło tajne stowarzyszenie czarnej magji. Stowarzyszenie rozrosło się bardzo szybko. W jakimś podręczniku czarnej magji dziewczęta wyczytały, że zabrawszy włosy ze 100 futer i naliczywszy o północy 99 gwiazd na niebie, zobaczą na firmamencie imię swego przyszłego ukochnego. Dziewczęta pod wpływem tych zabobonów urządziły formalnie polowania na włosy z cudzych futer na ulicach miasta.

Niedźwiadek pogryzł chłopca

Do szpitala w Wilnie dostawiono z Lidy 9-letniego Jana Koziańkiewicza mocno pogryzionego przez niedźwidzia. Dziecko przedostało się na dziedziniec koszar, gdzie znajduje się młody niedźwiadek, wychowa-

nek pułku strzelców. Chłopczyk niespodziewany przez nikogo wlaź do budy niedźwiadka i począł go drażnić. Młody Miś dotkliwie pogryzł intruza.

Dzięk

w Bydgoszczy

poniedz.
25
marca

Kalendarzyk rzym.-kat.

Poniedziałek: Zwiast. N.M.P. — Wtorek: Teodora

PRZEWIDYWANY PRZEBIEG POGODY NA POMORZU w dniu 25 bm.

Zachmurzenie zmienne z przelotnymi deszczami. Lekki spadek temperatury, dniem ok. 10 st., umiarkowane, chwilami porywiste wiatry z kierunków zachodnich.

— **Dyżur nocny aptek** do dnia 31 bm. włącznie pełnia: Apteka pod Niedźwiedziem, ul. Niedźwiedzia 11, tel. 50 i Apteka pod Koroną, ul. Dworcowa 48, tel. 33-01.

— **Muzeum Miejskie** otwarte codziennie od 9 do 16, w niedzielę od 11 do 14. Obecnie w Muzeum wystawa dzieł Apoloniusza Kędzińskiego i kopij Jana Zaluski.

Z TEATRU MIEJSKIEGO.

— **Zizi Halama i F. Parnell** najgłośniejsze dziś w Polsce widowiska w dziedzinie sztuki choreograficznej w przejeździe do Paryża, Wiednia, Berlina, Londynu, wystąpią w naszym mieście zaledwie dwa razy w **poniedziałek**, dnia 25 i **środe**, dnia 27 bm. Balet Parnella budzi wśród publiczności nieopisaną entuzjasm porównując mistrzostwem poszczególnych interpretacji, efektownych, wspaniałych dekoracji i kostiumów oraz melodyjną ilustracją muzyczną. Zainteresowanie kolosalne. Bilety są już w rozsprzedaży z ważnością 30 proc. zniżek.

REPERTUAR KIN.

ADRIA: „Miłość Fraulein Doktor“.
APOLLO: „Bolero“ i „Cienie Broadwayu“.

BAŁTYK: „Testament dr. Mabuze“ i „Szański plan“.

KRYSTAL: „Dla Ciebie śpiewam“ z Janem Kiepurą.

MARYSIENKA: „Królowa Krystyna“ i „Wszystko żart“.

REWJA: „Córka dzungli“ i „Ukradłem serce“, oraz rewja.

Z miasta

— **Podziękowanie.** Zarząd Opieki Rodz. im. Staszica składa serdeczne podziękowanie tym wszystkim, którzy przyczynili się do zorganizowania balu dziecięcego, a w szczególności hojnym ofiarodawcom z grona rodziców i wszystkim organizatorom.

— **Koło 3 w IV Kom. BBWR.** Zebranie członków odbędzie się dn. 26 bm. o godz. 19 w sali p. Glappy, ul. Grunwaldzka 159. Referat wygłosi p. inż. Ballant.

— **Walne zebranie Koła Przyjaciół VI Drużyny Harcerskiej** odbędzie się dnia 25 bm. o godz. 18 w auli Gimn. im. Kopernika.

— **Szubin.** W środe, dn. 27 bm. odbędzie się w Szubinie jarmark ogólny. Spędzają i zwierząt racowych za zezwoleniem władz przelotnych dozwolony.

— **Na angielski trzymiesięczny kurs** elementarny prowadzony przez prof. Wamsa, rodowitego Anglika przyjmuje zapisy sekretarjat w Czytelni Franc. w Gimn. im. Kopernika codziennie w godz. 18—20. Ilość miejsc ograniczona.

Jak Bydgoszcz przyjęła uchwalenie nowej Konstytucji?

W dniu wczorajszym nadzwyczajny dodatek „Dnia“ rozniósł po mieście lotem błyskawicy radosną wieść o uchwaleniu przez Sejm nowej Konstytucji, a tem samem o ułożeniu zrębów nowej budowy, nowego silnego ustroju Rzeczypospolitej. Radość ta przybrała w miejscach spontaniczne objawy. Już we wczesnych godzinach rannych ukazały się na gmachach państwowych, miejskich i publicznych, jak również na wielu domach prywatnych **chorągwie o barwach narodowych**, które łomotem zwiastowały miastu nastanie nowej ery w dziejach rozwoju i postępu mocy i spójności Państwa Polskiego. Tramwaje miejskie wyjechały z remizy udekorowane chorągiewkami.

O godz. 12 w południe odbyło się w Farze solenne nabożeństwo na intencję nowej Konstytucji. Mszę św. celebrował w asyście duchowieństwa **ks. kanonik Schultz**. Nawy świątyni wypełniły się po brzegi tłumami wiernych nieukrywających radości. W stalach zajęli miejsca liczni przedstawiciele władz miejscowych, tak państwowych, samorządowych, jak i społeczeństwa.

O godz. 17 rozpoczęło się w sali „Pod Lwem“ przy ul. Marszałka Focha wielkie manifestacyjne zebranie.

W pierwszych rzędach zajęli miejsca przedstawiciele władz z p. star. Stefanickim, prezydentem Barczewskim,

pułk. Korkozowiczem i ks. kanonikiem Schultzem na czele.

Zagaił zebranie prezes Rady Grodzkiej BBWR p. dr. Nieduszyński, który wskazując na wielką dziejową chwilę wznosił okrzyk na cześć Najjaśniejszej Rzeczypospolitej, Pana Prezydenta i Marszałka Piłsudskiego, podchwycony z entuzjazmem przez zebranych. Orkiestra odegrała hymn narodowy. Prezes Związku Legionistów p. dr. Marczyński wygłosił dłuższe przemówienie na temat nowej Konstytucji.

W końcu sekretarz Rady Grodzkiej BBWR p. Jaworski odczytał tekst depesz hołdowniczych, które uchwalono wysłać do Pana Prezydenta, Marszałka Piłsudskiego, premiera Kozłowskiego oraz marszałków Sejmu i Senatu.

Zebranie zakończono okrzykami na cześć Konstytucji i odegraniem Pierwszej Brygady przez orkiestrę pocztowców.

Nastrój na sali był niezwykle podniosły; w zebraniu wzięło udział około tysiąca osób.

Młganki bydgoskie

Z zazdrości...

Przed kilku dniami, o czym zresztą „Dzięk“ donosił już szeroko, miał miejsce w Bydgoszczy przykry wypadek. Zdradzoną narzeczoną oblała swej rywalce oczym kwasem solnym.

— Niech oślepniesz jak mnie zdradza to niechaj kocha ślepa!

Tak reagują na zdradę kobiety. Wypalają oczym Wszystko jedno komu, rywalce albo niesumiebnemu kochankowi.

Nie jestem antyfeministą jednak mężczyźni postępują rozsądnie. Nie oblewają kwasem solnym, nie wypalają oczym. Zrywają, a w najgorszym wypadku biorą kij do ręki. Wtedy jest tylko bójką, ale nigdy zbrodnią. (Kat.)

Zredukowany pomocnik kupiecki rzucił się pod pociąg

W niedzielę po południu na stacji Bydgoszcz-Wschód (dawn. Kapuściska) pod koła lokomotywy przejeżdżającego pociągu rzucił się pewien młody mężczyzna, ponosząc śmierć na miejscu.

Jak się okazało jest to s. p. Paweł Wessel, pracownik kupiecki w wieku ok. 25 lat zatrudniony ostatnio w jednej z bydgoskich palarni kawy.

Przyczyną rozpaczliwego kroku młodzieńca była przypuszczalnie utrata posady, gdyż Wessel został w tych dniach zredukowany.

jednaniu wsi, pojednanie polskiego społeczeństwa. Istnieją między nami właśnie partyjne. **Więć nam tylko jeden wspólny cel: oplacalność swoich warsztatów.** Kiedy na tej wspólnej platformie się zejdziemy i radzić będziemy nad poprawą stosunków gospodarczych to przez to samo uzyskamy poprawę stosunków społecznych. Zapanuje zgoda i współpraca, a wiemy przecież, że jeżeli mamy wytrzymać wyścig pracy z innymi narodami świata, to możemy go wygrać tylko wtedy, kiedy wszyscy zjednoczymy się i dlatego witając dzisiaj w imieniu Rady Wojewódzkiej BBWR ten Zjazd, pragnę wyrazić najserdeczniejsze życzenia owocnych obrad, życzenia, któreby doprowadziły do uporządkowania naszej gospodarki narodowej, a co za tem idzie do dobrobytu, który już od lat jest Wam nieznanym. Powiat bydgoski był jednym z pierwszych, który urządził taki Zjazd gospodarczy. Wiem, że i nadal będzie w tej dziedzinie przodował i stanie się wzorem dla innych powiatów w Wielkopolsce.

Referaty

Następnie mgr. Mieczysław Wójcik, dyr. Gieldy Zbożowo-Towarowej w przejrzysto opracowanym referacie omówił aktualne zagadnienia polityki zbożowej Rządu, przedkładając w końcu szereg rezolucji.

Obrady przedpołudniowe zakończył odczyt dyr. K. K. O. p. Florjana Jankowskiego, na temat oszczędności jako dzwigni odrodzenia materialnego rolnictwa.

W godzinach popołudniowych wystuchano jeszcze referatu p. mec. Kosidowskiego o rentach, p. sędz. Hozakowskiego o egzekucjach u rolników, oraz p. Krymskiego o zagadnieniach przemysłu, handlu i rzemiosła i problemach robotniczych w powiecie. Po ożywionej dyskusji, w której poruszono szereg nowych zagadnień, oraz skreślono bolączki stanu rolniczego. Przebieg całodziennych obrad zreasumował p. prof. Eustachy Garbicz. Dezyderaty uczestników Zjazdu znalazły pełny swój wyraz w uchwalonych rezolucjach, które zamieścimy w jutrzejszym numerze.

Sami musimy stworzyć warunki dla dobrobytu imponujący zjazd działaczy społecznych i gospodarczych BBWR pow. bydgoskiego

Dnia 23 bm. odbył się w sali Kowalskiego w Bydgoszczy zjazd gospodarczy, zwolany przez Radę Powiatową BBWR w celu rozważenia palących zagadnień życia gospodarczego, dotyczących w pierwszym rzędzie rolników. Obszerna sala Kowalskiego (dawniej Kleinerta) wypełniła się po brzegi przybyłymi z najdalszych nawet zakątków powiatu przedstawicielami sfer rolniczych. W pierwszym rzędzie krzesła zajęli miejsca starosta powiatowy p. dr. Stefanicki, wiceprezes Sadu Okręgowego p. sędz. Wielicki, przedstawiciel władz miejskich p. radca Spikowski, reprezentant Dyrekcji Kolejowej p. dr. Haraschim, reprezentant Rady Woj. BBWR p. dr. Szymanowski, prez. Rady Grodzkiej dr. Nieduszyński, przedstawiciele Ubezpieczalni Społecznej pp. inż. Karpiński i dr. Marczyński, dyrektor Izby Kontr. Rachunkowej Lesiecki, zast. dyr. p. i T. plk. Ertel, inspektor Tarnowicz, prezes Sulczewski, prezes rtm. Dzwonkowski, dyr. Gulcz i inni. Przy stole przydzielonym zasiadali pp.: prezes Rady Pow. BBWR dyr. Czaczka-Ruciński, dyr. Radziwiński, sekretarz woj. rtm. Dudziński, zast. prof. Garbicz i dyr. Kłodnicki.

Zagajając zjazd p. prezes dyr. Czaczka-Ruciński powitał przedstawicieli władz, oraz licznie zebranych uczestników, wyrażając nadzieję, iż obrady doprowadzą do trwałych, pozytywnych rezultatów.

Z kolei zabrał głos p. starosta dr. Stefanicki, który zaznaczył m. in., że powiaty a zwłaszcza ich życie gospodarcze stanowią obecnie bazę strukturalnego interwencjonalizmu Państwa, wobec tego zrozumiałą jest rzeczą, iż obrady w znacznym stopniu zajmują miejscowego przedstawiciela Rządu. Każdy głos — zakończył p. starosta — każda myśl, która wyłoni się na zjeździe będzie dla mnie drogowskazem w dziedzinie niesienia pomocy gospodarczej powiatowi i finansom w ramach rozporządzalnych środków materialnych, zwłaszcza, o ile chodzi o inwestycje, które zatrudnić zdołają rzesze bezrobotnych.

Zagadnienia gospodarcze muszą górować

Głos zabiera sekr. Rady Woj. BBWR p. rtm. Dudziński, który m. in. powiedział: „W nadzwyczaj ciekawym okresie odbywamy dzisiejszy zjazd — w okresie przełomowym. Przeżywamy okres ostatecznego formowania ustroju, okres budowy Państwa Polskiego. Sejm w najbliższej przyszłości uchwali nową konstytucję, która da nam utrwalenie rządów w Polsce. Jeżeli sięgnijemy myślą wstecz i zechcemy scharakteryzować ten okres, jakimś w Niepodległej Polsce przeżyli, to musimy stwierdzić, że okres ten odznacza się przewagą zagadnień politycznych nad zagadnieniami gospodarczymi. Od czasu odzyskania naszej niepodległości nie zajmowaliśmy się zagadnieniami gospodarczymi, lecz tylko zagadnieniami politycznymi. Słyszeliśmy wiele krzywdzących nieraz zarzutów, stosowanych do jednostek znanych i działających na danym terenie, ale o zagadnieniach gospodarczych, o konieczności pracy na tej niwie nie absolutnie nic nie mówiono. Byliśmy świadkami tego, jak jeden z najłagodniej zorganizowanych odcinków gospodarczych — spółdzielczość w Polsce powoli chyliła się ku upadkowi, przestała dostarczać taniego, dobrze zorganizowanego kredytu dla rolnictwa, czy rzemiosła, czy wreszcie kupiectwa. Spółdzielczość kredytowa

stała się z biegiem czasu jedną z placówek wyzysku szarego człowieka. To samo było na odcinku spółdzielczości handlowej, to samo na odcinku spółdzielczości mleczarskiej. Stała się ona domeną zysków kilkunastu, czy kilkudziesięciu jednostek. Trzeba było zorganizować dlatego cały szereg nowych spółdzielni, już na nowych warunkach, oparte na wysokości oprocentowanym kredycie, które się jednak w rezultacie załamały.

Co nas łączy?

Przestała nas obchodzić również dziedzina produkcji. Nie zauważyliśmy, że warunki na rynkach międzynarodowych zmieniały się, że wymagania podniosły się, że chcąc się utrzymać na rynkach międzynarodowych, trzeba przystąpić do standaryzowania naszej produkcji. Zaniedbaliliśmy dalej odcinek przetwórczy, a przedewszystkiem odcinek zbytu. Pozwoliliśmy, aby zbyt produktów rolnych dostał się w ręce ludzi ze światem gospodarczym naszego państwa nie związanych, pozwoliliśmy czerpać im nadmierne zyski z dziedziny zbytu wtedy, gdy rolnik cierpiął skrajną nędzę. Doprowadziliśmy do tego, że mimo wspólnych celów gospodarczych podzielił się na cały szereg obozów wzajem się zwalczających, bo przecież gdyby nie walki polityczne, nigdy nie byłibyśmy świadkami podziału i rozdrobnienia jednej wsi na kilka zwalczających się partii. Zainteresowania gospodarcze mogą tylko łączyć, nigdy nie dzielić.

Od naszej pracy zależy poprawa

Powie ktoś, że już osiem lat mamy inne rządy w Polsce, a zatem to, co miało miejsce przed majem 1926 roku już dzisiaj miejsca mieć nie powinno. Ale trzeba się liczyć z tym faktem, że ponieważ przez 8 lat właśnie było to nastawienie polityczne, ponieważ rozwielmożniło się partyjnictwo w Polsce, trzeba było znów szereg lat, aby to nastawienie w społeczeństwie zmienić. Trzeba opracować taki ustrój w Polsce, który zapewni stałość stosunków, stałość rządów. I ten ośmioletni okres pracy rządów Marszałka Piłsudskiego szedł w tym kierunku, by zmienić dotychczasowy system polityczny, zmienić konstytucję, dać Polsce nowe prawa, bardziej stabilizujące rządy. Jesteśmy dzisiaj świadkami dobiegania do końca tej pracy ustawodawczej.

Po zamknięciu tego okresu będziemy musieli wszyscy zwrócić się na odcinek gospodarczy, który przecież wymaga kolosalnej z naszej strony pracy. Rząd centralny, sama Warszawa nie podotła tej pracy gospodarczej, jaka przed społeczeństwem stoi. **Od pracy naszej zależy poprawa stosunków gospodarczych w Polsce.** Musi się ona zacząć od tego małego odcinka, jakim jest wieś polska. Musimy inaczej gospodarzyć na swych własnych warsztatach, a dopiero wtedy kiedy zaprowadzimy ład na najmniejszych odcinkach życia gospodarczego — nastąpi ogólna poprawa.

Zorganizować energię na własnym odcinku

BBWR zainicjowało właśnie to nastawienie gospodarcze. Dzisiaj odbywamy już drugi zjazd gospodarczy, który ma ustalić te warunki, w jakich rozwijać się musi gospodarstwo powiatu bydgoskiego. Ma przede wszystkim zorganizować energię społeczną

do pracy na własnym odcinku, własnymi siłami. Muszę tu podkreślić jeszcze jeden fakt, który był wynikiem dotychczasowego nastawienia politycznego, a mianowicie, że społeczeństwo uciekało od pracy na własnym terenie. To nastawienie doprowadziło do pewnego stopnia bezwładu w społeczeństwie. Z tej złej drogi musimy dzisiaj nawrócić, do tych drobnych odcinków, bo tylko praca taka przyniesie uzdrowienie gospodarce kraju. Po nowych wyborach samorządowych musimy stanąć do pracy nad **dźwigniem, nad poprawą samorządu.** Musimy na zjazdach gospodarczych i zjazdach samorządowych zastanawiać się nad potrzebami poszczególnych komórek, nad pracą którą tam trzeba wykonać.

Utarło się w społeczeństwie naszym powiedzonko: skoro my jesteśmy rolnikami, to nas obchodzi tylko sprawa rolnicza, a sprawy rzemiosła, handlu i przemysłu wcale nie zajmują. Jest to błędne ujęcie sprawy, albowiem życie gospodarcze jest ściśle ze sobą związane i nie można sobie dzisiaj wyobrazić rolnictwa bez handlu i przemysłu, i naodwrot. Dopiero dzisiaj zastanawiamy się nad tem, co spowodowało tak niebywałą wśród rolnictwa nędzę i dochodzimy do przekonania, że przyczyną jej jest zbyt wielka dysproporcja cen tych, które rolnik za swe plody otrzymuje, a które za wyroby przemysłowe płać musi. Dziś dopiero my rolnicy żądamy rozwiązania istniejącej sytuacji, w których do niedawna żadnych wpływów nie miały. **Musimy wiedzieć czego mamy żądać i dlatego dla nas rolników nie mogą być obojętne ani sprawy przemysłu, ani też sprawy handlu.** Dochodzimy do przekonania, że niedola rolnika polskiego została spowodowana nie wadliwą produkcją, lecz wadliwym zbytem. Umieemy wytwarzać tyle, ile państwu jest potrzebne, nie potrafimy jednak tego sprzedać. Dziś nie możemy sprzedawać żyta za minimalną cenę, za cenę nieopłacającą kosztów produkcji.

Aby tego wszystkiego dokonać należy mieć ludzi, którzyby się tymi zagadnieniami interesowali i, którzy sami od lat z wszystkimi tymi problemami się zżyli. Należy stworzyć nową odcję ludzi w Polsce, trzeba doprowadzić nasze śpiące rolnictwo do większej aktywności, trzeba naszych rolników zainteresować kwestiami rzemiosła, handlu i przemysłu, a przedewszystkiem kwestią zbytu, bo od tego zależy przywrócenie dobrobytu rolników w Polsce. Praca nad wytworzeniem tej nowej edycji ludzi nie może przyjść zgóry, nie może przyjść ze szkoły tej czy innej, ale musi wsiść tu od nas, bo tylko na znajomości terenu oparta wiedza dać może rezultaty. Tak więc Zjazd gospodarczy powiatu ma służyć temu celowi. Mamy wciągnąć całe społeczeństwo rolnicze, jak i ogół społeczeństwa w orbitę gospodarki narodowej, mamy zainteresować najbliższą komórkę życia gospodarczego temi zagadnieniami i stąd dopiero będziemy czerpali te przesłanki, które są nieodzowne dla naprawy gospodarki państwowej i przywrócenia dobrobytu. Przedewszystkiem musimy się zająć zmianą struktury spółdzielni, by były tem czym przed wojną, t. j. dostarczycielami taniego kredytu.

W końcu chciałbym poruszyć jedną jeszcze niezmiernie ważną kwestję, t. j. po-

Zjazd niepodległościowców w Bydgoszczy

W myśl rezolucji, powziętej na zjeździe b. dowódców Straży Ludowej, członków Rad Ludowych i tajnych organizacji z Powstania Wielkopolskiego 1918/19 r. odbytych w Poznaniu dnia 27 stycznia 1935 r., staraniem kierownika komitetu powiatowego p. A. Kubalewskiego zam. w Bydgoszczy ul. Chwytywo nr. 4, odbędzie się w Bydgoszczy dnia 31 marca 1935 r. o godz. 13-tej w lokalach Strzelniczy ul. Toruńska, zjazd wszystkich powstańców, którzy brali czynny udział w Straży Ludowej, w Radach Ludowych i tajnych organizacjach.

Na zjazd ten proszeni są wszyscy Powstańcy z przynależnych do powiatu bydgoskiego miast i wsi.

Uprasza się również wszystkich uczestników o zabranie wszelkich pamiątek z Powstania Wielkopolskiego jak i dokumentów, rozkazów, meldunków, korespondencji, rodowody oddziałów itp. celem złożenia Wojskowemu Biuru Historycznemu przy D. O. K. VII w Poznaniu.

Na zjazd przybędzie przewodniczący Centralnego Komitetu Organizacyjnego w Poznaniu z referatem.

By dać dowód, że po długich latach tak ważnej dla nas sprawy ocknęliśmy

P. Sambor wyjaśnia...

W związku z zamieszczoną przez nas notatką o wypadku samochodowym, jaki w dn. 19 bm. spowodował szofer bydgoski p. Mikołaj Sambor zam. przy ul. Sierociej 16 podczas przejazdu przez tor na ul. Grunwaldzkiej — wymieniony przybył do naszej Redakcji, oświadczając, iż przyczyną wypadku był w pierwszym rzędzie brak świetlnego sygnału ostrzegawczego na zamkniętej zaporze. P. Sambor wskutek panującego mroku (wypadek zdarzył się krótko przed godziną 22) nie mógł zauważyć zamkniętej barjery dość wcześnie, a ponieważ w dodatku jezdnia była wilgotna — zawiodło również normalne zahamowanie. Poza to pan S. oświadczył, iż wbrew temu, co o wypadku tym podano w oficjalnym komunikacie policyjnym, **nie był pijany.**

Gniezno-Bydgoszcz w boksie

Sensacyjne spotkanie drużyny bydgoskiej z świetną reprezentacją Gniezna budzi zrozumiałe zainteresowanie w szerokich kołach sportowych Bydgoszczy.

W zeszłorocznym spotkaniu Gniezno — Bydgoszcz o nagrodę wędrowną Prezydenta miasta Gniezna dr. Lauterera zwyciężyło Gniezno w stosunku 14:2.

O wysokiej formie zawodników Gniezna świadczy również wygrana ubiegłej niedzieli z Warszawianką (Warszawa) w stosunku 10:6.

Zawodników bydgoskich czeka zatem trudne zadanie.

Doskonała forma zawodników bydgoskich jak Borowicza (Astorja), Rinkiego (Polonia), Karaska (Astorja) i Borożyńskiego (Kabel Polski) pozwala spodziewać się walk bardzo ciekawych i postawionych na wysokim poziomie technicznym. Z zawodników gnieźnieńskich na plan pierwszy wysuwają się: Lelewski, Pierard i Dolacki.

Boje się a pisze

(Od Redakcji). Od jednego z naszych Czytelników z prowincji otrzymaliśmy poniższy feljeton z wspomnieniami z minionego karnawału.

Postanowiłem napisać wspomnienia z minionego karnawału.

Jako monarchista uznaję tylko głowy koronowane. Książę, a zwłaszcza książę Karnawał w stanie spoczynku, to jak dla mnie cokolwiek za mało.

Z całym respektem chył głowę przed autentycznym Królem Kurkowym, lub przed prawdziwym Królem Kreglarzy za prowadzenie w swych państwach polityki na wskroś demokratycznej. W państwach „Kurka”, lub „Kulania” najskromniejszy członek może być wybrany królem i jakież to splendor spada na rodzinę wybrańca: żona Królowa, a dziatki Królewietami. Ameryka nie zaimponuje nam kopą królów wszelkiej branży, czy to smalcu, czy też pasty do butów, lub wkońcu gumi do żucia, gdyż nasi monarchowie od kurków i kregli tę zaszczytną godność zdobyli w pocie czoła pracą własnych rąk, a nie żadnym geszeftem. Wiwat, niech żyją nam!

Książę Karnawał, aczkolwiek rangą niższy od królów, lubuje się w etykietce. Wymagał, by jego czciciele zjawiali się dla odnania mu hołdu we frakach, czystych koszulach i kołnierzykach, a panie ze świeżo odprasowanymi dekolantami.

Prasa się bawi! Ho! ho! — to wielka rzecz! Bal prasy to oznaka zwalczania hydrokrzysu. Chcąc wyjaśnić prawdę, to prasa nie odczuwa krzysu, bo posiada czarne morze atramentu...

się, by wreszcie zebrać znajdujący się jeszcze w powiecie materiał powstańczy dla historii, uprasza się o jaknajliczniejszy udział w zjeździe.

Władze wojskowe i cywilne uprasza się o umożliwienie powstańcom będącym w służbie czynnej, brania udziału w zjeździe.

Dla uproszczenia ewidencji obecnych uprasza się wszystkich Powstańców o złożenie przy wejściu na salę pismem swych personaliów oraz bliższych danych dotyczących ich udziału w Powstaniu. (nazwy formacji, organizacji oraz nazwiska osób dowodzących pożądanymi).

Opracę dla inwalidów wojennych i wojskowych

Ważne dla pracodawców

Zarząd Obwodowy Funduszu Bezrobocia w Bydgoszczy podaje do wiadomości, że na podstawie ustawy z dnia 17 marca 1932 r. pracodawcy w rolnictwie, przemyśle, handlu i komunikacji oraz prowadzący roboty sezonowe budowlane, ziemne, brukarskie, drogowe, kolejowe, wodne (budowlane, regulacyjne i meljoracyjne) obowiązani są do zatrudniania na każdych 50 robotników i pracowników umysłowych zarówno stałych jak i sezonowych — jednego inwalidę wojennego lub wojskowego, a na każdych 100 pracowników i robotników 3 inwalidów o utracie zdolności zarobkowej w granicach od 15 do 65 proc.

Paragraf 201 wspomnianego rozporządzenia nakłada na pracodawców zatrudniających ponad 50 pracowników obowiązek i ustala termin w ciągu 30 dni od wejścia w życie powołanego rozporządzenia przesłania Biuru Pośrednictwa Pracy wykazu zawierającego: a) liczbę zatrudnionych robotników i pracowników umysłowych w zakładzie pracy, b) ogólną liczbę zatrudnionych inwalidów, c) spis imienny inwalidów z podaniem daty rozpoczęcia pracy z przytoczeniem treści orzeczenia inwalidzkiej komisji rewizyjno - lekarskiej jak również liczbę miejsc wakujących dla inwalidów, z wysz-

czególnieniem rodzajów pracy.

W zrozumieniu zacytowanych powyżej przepisów do ilości pracowników zalicza się pracowników wszelkiej kategorii jak umysłowych, fizycznych, siły żeńskiej i młodocianych wyłączając terminatorów. Za inwalidów zaś jedynie inwalidów z dokumentami komisji wojskowo - lekarskiej, a nie członków ich rodzin.

Zakreślony w par. tym termin 30-to dniowy upłynął wobec postanowień par. 225 tegoż rozporządzenia z dniem 3-go marca 1935 — do którego do terminu wszystkie zainteresowane zakłady pracy obowiązane były na dostać omawiane wykazy. — Wzywa się przeto wszystkie te przedsiębiorstwa i zakłady pracy, które omawianych wykazów dotychczas nie nadesłały do niezwłocznego nadesłania tychże.

W najbliższym czasie Biuro Pośrednictwa Pracy Funduszu Bezrobocia w Bydgoszczy przystąpi do stwierdzenia istotnego stanu zatrudnienia inwalidów wojennych i wojskowych, a niestosujących się do obowiązków wynikających z powyższych przepisów pociągnie do odpowiedzialności po myśli art. 60 cytowanej ustawy, przewidującego wysoki kary.

W tym terminie 30-to dniowym upłynął wobec postanowień par. 225 tegoż rozporządzenia z dniem 3-go marca 1935 — do którego do terminu wszystkie zainteresowane zakłady pracy obowiązane były na dostać omawiane wykazy. — Wzywa się przeto wszystkie te przedsiębiorstwa i zakłady pracy, które omawianych wykazów dotychczas nie nadesłały do niezwłocznego nadesłania tychże.

W tym terminie 30-to dniowym upłynął wobec postanowień par. 225 tegoż rozporządzenia z dniem 3-go marca 1935 — do którego do terminu wszystkie zainteresowane zakłady pracy obowiązane były na dostać omawiane wykazy. — Wzywa się przeto wszystkie te przedsiębiorstwa i zakłady pracy, które omawianych wykazów dotychczas nie nadesłały do niezwłocznego nadesłania tychże.

Czyżby znowu ubytek?

Zeszłego roku rozeszła się pogłoska, że Pomorski Inspektorat Okręgowy Straży Granicznej ma w krótkim czasie zostać przeniesiony z naszego miasta do Gdyni.

Na szczęście pogłoski te okazały się nieprawdziwe i jak dowiedzieliśmy się, sprawa ta nie jest narazie aktualna. Obecnie znowu dają się słyszeć głosy, że jednak siedziba Pomorskiego Okręgu Straży Granicznej ma zostać zmieniona, a mianowicie przeniesiona do któregoś z miast Województwa Pomorskiego najprawdopodobniej do Torunia.

Aczkolwiek pogłoski o przeniesieniu Inspektoratu Okręgowego zeszłego roku okazały się na szczęście nieprawdziwe, nie mniej jednak musimy zaznaczyć, że o ile chodzi o Bydgoszcz, to pogłoski takie niestety zwyczajnie sprawdzały się.

Stoimy więc znowu przed zamierzonym faktem ogalacania Bydgoszczy z u-

rzędów, a co z tem idzie, ze zubożaniem miasta nie tylko materialnie, ale degradowaniem go powolnym do rzędu prowincjonalnego miasteczka. Znaczenie istnienia w naszym mieście Inspektoratu Okręg. Str. Gr. jest tem większe, iż pominiawszy względy gospodarcze, musimy zaznaczyć, że poza Dyrekcją Poczty Inspektorat Okręgowy jest jedyną instytucją państwową II instancji mieszcząca się w Bydgoszczy i że siedziby pozostałych (w liczbie 5) Inspektoratów Okręgowych mieszczą się wyłącznie w wielkich miastach wojewódzkich.

Notując tę pogłoskę jedynie z obowiązku dziennikarskiego, wyrażamy nadzieję, że jest to jedynie wersja bez należytego uzasadnienia, charakteryzująca jednak nastrój społeczeństwa bydgoskiego, obawiającego się o losy swojego miasta.

następnie batalja wielkich z wielkimi i tak dalej, począwszy od profesora Stanisławskiego aż do Boy'a. Przez tę jamę pełną zwalisk humoru i królewskiej satyry odbywał się pochód ku sławie.

Osmielony sympatycznymi twarzami bydgoskiego Parnasu, a gdzie się podziały dzieci Melpomeny? Czyż brakto węgla lub papieru dla odtworzenia ich postaci?!

I o zgrozo! Stał się cud tego razu, gdy przemawiałem do obrazu, bo oto w ramach jednego z portretów poruszyła się głowa, z której ust wypadła fajka, a usta szepczą: „nikczemniku! do prasy z piórem? a może jeszcze na rybę z nożem?!“

Struchlały opadam na kanapę, a z za stołu odzywa się głos: kwa! kwa! kwa! Cóż to za lichy, myślę? Patrzę na stół a tu kaczka wysokiego gatunku. Przekłeta kaczunia. Przypomniała mi czas, gdy zacytany w „Don Juanie“ otrzymałem nagłe zapytanie profesora zoologii: „Powiedz mi, jakie mamy gatunki kaczek?“ Z miejsca odpowiedziałem: kaczki dzikie, kaczki domowe i kaczki dziennikarskie panie profesorze!

„Siadaj, nie nie umiesz!“ odrzekł profesor.

Oto były skutki wysłuchiwania rozmów starszych osób.

Teraz to już wiem co to za stworzenia kaczki dziennikarskie. Bez głowy i ogona, pozbawione piór ukazują się do czasu do czasu na łamach pism.

Jeżeli jakkolwiek pismo jeszcze napisze, że w dzień tradycyjnego śledzia zaplać się za faszki wody sodowej 40 gr. — będzie to zwykłą kaczką dziennikarską.

B-ski.

Odpowiedź dla związkowca

i tu pan związkowiec się wcale nie myli.

2) do wyrażenia „na tramwajach“ dobrze by było, żeby ten czcigodny związkowiec umiał rozróżnić co znaczy na tramwajach. Prawdą jest natomiast, że ZZZ rozszerza swoje wpływy w przedsiębiorstwach miejskich (które dotychczas były terenem rządów Chjenopiasta) ażeby pracownik miejski miał obronę i wyraził swą myśl państwowotwórczej i tworzył, jako jedną złączoną rodzinę.

3) fakt jest, że zwróciłem się do orkiestry tramwajowej z propozycją, ażeby takowa grała na Akademii, którą ZZZ urządził w dniu 17 bm. ku czci Pierwszego Obywatela Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, członkowie tej orkiestry oświadczyli, że Ch. Z. Z. nie zezwoli grać na wspomnianej akademii. A ponieważ orkiestra tramwajarzy okrzyka z bezpłatnego lokalu, ogrzania i światła od miasta dla pielęgnowania muzyki, byłoby to poniekąd obowiązkiem grania na wyżej wspomnianej akademii, a jeżeli Ch. Z. Z. zabrania grać na takiej akademii, znaczy się, że fakt ten sam za siebie mówi Ch. Z. Z. prowadzi swych członków na drogę antypaństwową. Zwróciłem się do prezesa okręgowego Ch. Z. Z. o orkiestrę tramwajarzy, który dał mi odpowiedź, że się sam takowej wystydem napisać w swoim artykule a mianowicie: „jak się za was wezmę to was z tych tramwaj wyleję“. Takimi słowami przemawia obrońca okręgowy Ch. Z. Z.

4) co do nazwy sanacyjno-socjalistycznych związków ZZZ to oświadczam, że ZZZ nie bratała się nigdy pod żadnym względem z PPSCKW, komunistami i innymi pseudo-obrońcami robotnika dla stworzenia sztucznej większości, by wywołać różne antypaństwowe wystąpienia.

5) możeby ten związkowiec był na tyle odważny w przyszłym artykule wymienić swoje nazwisko, bym mógł wiedzieć co to za warchol kryje się pod nazwą związkowiec, który nie może odróżnić zapytania o muzykę, a nazywa to terorem, widocznie że ta kukułka dała swoje nazwisko.

6) zaś co do moich prywatnych pożyczek, to radziłbym związkowcowi nie zaczepiać i nie mieszać się do moich prywatnych interesów, bo za mnie płacić ich nie będzie, a sam je opłacam i to w dodatku nie związkowowi socjalistycznemu, lecz tylko osobie prywatnej, pieniądze te w każdym razie nie są łapówką.

7) zapytuje się związkowca, czy nie zna przypadkowo w swoich szeregach Ch. Z. Z. niejakiego pana B., który zwabia z posterunku służbowego urzędnika z tramwajów miejskich, by mu dawać rozkazy przy klelisku wódki.

Bydgoszcz, dnia 16 marca 1935 r.

(—) F. Lonatowski.

Krzyże Zasługi na piersiach bydgoskich pocztowców

Z okazji Imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego udekorowanych zostało w dn. 19 bm. o godz. 13 w południe w Województwie Poznańskim w Poznaniu pięciu pocztowców z Bydgoszczy, oraz dwóch pocztowców z okręgu bydgoskiego za zasługi położone w pracy dla Państwa na swoich posterunkach. Podczas aktu dekoracji obecny był w Poznaniu w zastępstwie dyrektora Poczty i Telegrafów Okręgu w Bydgoszczy p. inż. Kozubka, kierownik działu personalnego p. por. Boryczko.

Zastępca naczelnika Urzędu Poczto-owego Bydgoszcz I. p. Engler Ernest odznaczony został Złotym Krzyżem Zasługi. Srebrne Krzyże Zasługi otrzymali pp.: Jagielkówna Honorata, Badziożanka Helena i Kruszewski Brunon z Bydgoszczy, nac. Bobek Stanisław z Łobżenicy i kier. Szczeklik Karol z Izby Kontroli Rachunkowej w Bydgoszczy. Brązowe Krzyże Zasługi otrzymali pp.: Bartczak Józef eksped. z Bydgoszczy i Juljan Orchowski monter z Solca Kujawskiego.

Gdy synowie za kradzież poszli do więzienia

ojciec począł sprzedawać ich łup

Jak już o tem donosiliśmy — przed kilku dniami policja bydgoska zlikwidowała szajkę złodziei mieszkaniowych, którzy działając przez czas dłuższy nieuchwytnie zdołali sumienia swe obarczyć autorstwem około 40 włamań i kradzieży mieszkaniowych. W paczce „przymkniętych“ znaleźli się również główni aranżerowie wypraw, bracia Pawlacykowie z Bydgoszczy, zam. przy ul. Fordożyńskiej.

Ponieważ policja „nakryła“ całą szajkę jednocześnie i to zupełnie niespodziewanie — złodzieje nie zdołali nawet dostatecznie zapoznać swoich rodzin, ani też „spylić“ nagromadzonych łupów. Funkcją tą — jak się to znów wczoraj okazało — zajął się ojciec aresztowanych Pawlacyków, Józef, którego ujęto aż w Gnieźnie, gdzie usiłował sprzedać około 850 staropolskich monet pochodzących z kradzieży. Monety te skradzione w styczniu b. r. podczas włamania do mieszkania p. drowej Łabędzińskiej przy ul. 20 Stycznia 24. Łupem włąmywaczów padł wczoraj m. in. zbiór staropolskich monet, składający się z około 2.000 monet. Zbiór ten przedstawiał wartość ponad 3.000 złotych.

SILVA RERUM

zebrał i zestawiał Bolesław Busiakiewicz
KALENDARZYK HISTORYCZNY.
Co się kiedy i gdzie wydarzyło?

22 marca.

- 1219 Umarł arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlin, jeden z najgorliwszych organizatorów Kościoła i jego władcy w Polsce. Pochowany w katedrze w Gnieźnie.
- 1443 Władysław III Warneńczyk, wydaje przywilej, równający prawa Kościoła i duchowieństwa ruskiego z prawami Kościoła i duchowieństwa łacińskiego (rzymsko-katolickiego) w Polsce.
- 1459 Urodził się w Wiener-Neustadt przyszły cesarz austriacki — Maksymilian I.
- 1471 Umarł w Pradze czeskiej król Jerzy Podiebrad.

1599 Urodził się w Antwerpii sławny malarz niderlandzki Antoni van Dyck, uczeń Rubensa.

1656 Oparcie wojsk szwedzkich z pod Jasnej Góry.

1782 Papież Pius VI odwiedza w Wiedniu cesarza Austrii Józefa II.

1797 Urodził się w Berlinie przyszły cesarz niemiecki Wilhelm I.

1822 Umarł najznakomitszy poeta-myśliciel Niemiec Johann Wolfgang v. Goethe, m. in. autor „Fausta”.

1857 Urodził się w miejscowości Aurillac Paul Doumer, prezydent republiki francuskiej, wybrany 13. 5. 1931 r., jako kontr-kandydat Arystydesa Brianda.

1861 Toskania przyłącza się do państwa włoskiego.

1891 Urodził się współczesny polityk polski Bogusław Miedziński, od 1930 r. redaktor „Gazety Polskiej”.

1895 Pierwszy chronologiczny seans filmowy na świecie, dokonany przez braci Augusta i Ludwika Lumierów w Paryżu.

1915 Zacięcie walki pod Przemyślem i kapitulacja tego miasta.

1916 Chiny proklamują niepodległą republikę.

23 marca.

- 1571 Umarł w Wilnie sławny humanista, prawnik i poeta Piotr Rojzjusz, rodem Hiszpan (właściwe nazwisko Ruiz de Moros). Przybył on do Polski z Włoch na specjalne wezwanie biskupa krakowskiego — Piotra Gamrta w charakterze profesora prawa rzymskiego na Uniwersytecie Krakowskim oraz t. zw. „nadwornego prawnego radcy” króla Zygmunta Augusta.

- 1589 Umarł w wieku lat 77 europejskiej sławy dziejopis polski Marcin Kromer, zasłużony biskup diecezji warmińskiej.
- 1801 Zamordowano w Petersburgu (obecnie Leningrad) cara Rosji — Pawła I.
- 1823 Umarł w Sieniawie członek Komisji Edukacji Narodowej — Adam Kazimierz ks. Czartoryski; według niektórych (jak np. Estreichera) uważany za właściwego i rzeczywistego twórcę i założyciela w 1765 roku Teatru Narodowego w Warszawie.
- 1824 Urodził się w Saraceli (na Podolu) znakomity pisarz polski i działacz polityczny na emigracji Zygmunt Miłkowski (Teodor Tomasz Jeź).
- 1842 Umarł w Paryżu wybitny pisarz francuski Henry Marie Beyle, znany powszechnie pod pseudonimem Stendhal.
- 1918 Litwa ogłasza się niepodległym państwem.

Pierwsze spotkania ligowe

W dniu 31 bm. rozpoczyna się rozgrywki ligowe. W dniu tym rozegrane zostaną dwa spotkania, a mianowicie: w Warszawie na stadionie Wojska Polskiego o godz. 15.45 mecz Legia — Wisła, a w Krakowie: Garbarnia — Pogoń.

Programy radiowe

Poniedziałek, 25 marca

ROZGŁOSIENIA WARSZAWSKA
6.30 Pieśń „Kiedy ranne wstają zorze”. 6.33 Podbudka do gimnastyki. 6.38 Gimnastyka. 6.50, 7.25 Muzyka (płyty). 7.15 Dziennik por. 7.45 Program na dz. blez. 7.50 „Wskazówki praktyczne”. 8.00 Audycja dla szkół. 11.57 Sygnał czasu w Warsz. Obs. Astr. 12.00 Hejnał z Krakowa. 12.08 Wiadom. meteorol. 12.05 Z oper Verdiego (płyty). 12.45 „Sublokatorzy”, wygl. Z. Fideisenówna. 12.55 Dziennik połudn. 13.00 Koncert z Krakowa. 13.40 Muzyka z płyt. Montusko: Uwertura do op. „Hrabina” (w wyk. ork. Opery Warsz. pod dyr. O. Straszyńskiego). 13.50 Wiadom. o eksporcie polsk. 13.55 Przegląd gieldowy. 15.45 Koncert Triu Rymowicza. 16.30 Lekcja jęz. niemieckiego ze Lwowa. 16.45 Takie sobie wsiwne piosenki, wyk. H. Ładocz. 17.00 Audycja dla dzieci. Opowiadanie z piosenkami p. t. „Jak się bracia miesiaczkowie kłócili ze sobą” (legenda ludowa). M. Dynowska. 17.15 Rezerwa ogólnopolska. 18.00 „Wędrowka mikrofonu po Polsce”. 18.25 Chwilka społeczna. 18.30 Skrzynka ogólna, omówi dr. M. Stępiński. 18.40 „Życie artyst. i kultur. stołecz”. 18.45 Piosenki Imperio Argentyny (płyty). 19.07 Program na dz. nast. 19.15 Skrzynka roln., omówi inż. W. Tarkowski. 19.25 Wiadom. sport. lokalne. 19.30 Wład. sport. ogólnopolskie. 19.35 Koncert z Katowic. 19.50 Przegląd filmowy. 20.00 „Tylko dla dorosłych”, audycja starych piosenek w ukł. Tad. Sygietyńskiego i M. Jaworskiego. Wyk.: Tad. Olsza, H. Brzezińska i inni. 20.45 Dziennik wiecz. 20.55 „Jak pracujemy i żyjemy w Polsce”. 21.00 Koncert ze Lwowa. 22.30 Koncert reklamowy. 22.45 23.05 — 23.30 Muzyka salon Ork. W. Tychowskiego. 23.00 Wiad. meteorol. dla komunik. lotn.

ROZGŁOSIENIA TORUŃSKA

6.30 Transm. z Warszawy. 7.45 Program na dz. blez. 7.50 Wskazówki praktyczne. 8.00 Transm. z Warszawy. 11.57 — 12.55 Transmisje z Warszawy i Krakowa. 13.55 Przegląd gieldowy. 14.00 Muzyka popularna (płyty). 14.20 Muzyka lekka i taneczna (płyty). 15.45 — 18.00 Transm. z Warszawy i ze Lwowa. 18.00 Wędrowka mikrofonu. 18.25 Chwilka społeczna. 18.30 Skrzynka ogólna — omówi kierownik rozgłośni St. Nowakowski. 18.40 Życie kultur, artyst. i nauk na Pomorzu. 18.45 Muzyka polska (płyty). 19.07 Program na dz. nast. 19.15 Wiadom. gospod. 19.25 Wiadomości sport. z Pomorza. 19.30 — 22.00 Transmisje z Warszawy, Katowic i Lwowa. 22.00 Koncert reklamowy. 22.15 — 23.05 Transm. z Warszawy i Lwowa.

ZAGRANICA

17.00 Beromünster. Koncert Chopnowski. 17.50 Monachjum. Sonata wiosenna Beethovena. 17.50 Koenigszwst. Soliści greccy. 17.55 Kolonja. Słynne etudy koncertowe. 18.25 Wiedeń. „Zygfryd” — opera Wagnera. 18.45 Stockholm. Muzyka i pieśni fińskie. 19.00 Hamburg. „Podziwienie wiosny”. 19.15 Monachjum. Muzyka ludowa. 19.30 Praga. „Manon Lescaut” — opera Pucciniego. 19.30 Regional. Ork. bałtajkowa. 19.45 Strasburg. „Lalka norwiderska”. — op. Adama. 20.00 Budapeszt. „Kaleidoskop” — reportaż muz. 20.10 Kolonja. Dawna muzyka kameralna. 20.10 Monachjum. „Taniec w świetle lampy”. 20.10 Berlin. Koncert rozrywkowy. 20.15 Królewiec. Muzyka wiosenna. Kopenhaga. Koncert chóru. 20.50 Sottens. „Arlezianka” — dramat muz. Bizeta. 21.00 Lipsk. Symfonia a-dur Brucknera. 21.00 Strasburg. Występ zesp. Wiener Saengerknaben. 21.05 Budapeszt. „Zmierzyć bogów” — opera Wagnera. 22.00 Kopenhaga. Koncert radioorkestry. 22.00 Mediolan. Koncert kamer. 22.20 Kolonja. Wesoly koncert. 22.20 Lipsk. Utwory Schuetza. 22.20 Frankfurt. Wesola audycja. 22.30 Monachjum. Utwory J. S. Bacha. 23.00 Hamburg. Koncert nocny. 23.00 Koenigszwst. Concerto grosso Haendla. 23.35 Wiedeń. Muzyka lekka i tan. 24.00 Sztutgart. Koncert nocny.

Wtorek, 26 marca

ROZGŁOSIENIA WARSZAWSKA

6.30 Pieśń „Kiedy ranne wstają zorze”. 6.33 Podbudka do gimnastyki. 6.38 Gimnastyka. 6.50, 7.25 Muzyka (płyty). 7.15 Dziennik por. 7.45 Program na dz. blez. 7.50 „Wskazówki praktyczne”. 8.00 Audycja dla szkół. 11.57 Sygnał czasu w Warsz. Obs. Astr. 12.00 Hejnał z Krakowa. 12.08 Wiadom. meteorol. 12.05 Koncert z Krakowa. 12.55 Dziennik połudn. 13.00 Koncert z Krakowa. 13.40 Muzyka z płyt. Montusko: Uwertura do op. „Hrabina” (w wyk. ork. Opery Warsz. pod dyr. O. Straszyńskiego). 13.50 Wiadom. o eksporcie polsk. 13.55 Przegląd gieldowy. 15.45 Koncert Triu Rymowicza. 16.30 Lekcja jęz. niemieckiego ze Lwowa. 16.45 Takie sobie wsiwne piosenki, wyk. H. Ładocz. 17.00 Audycja dla dzieci. Opowiadanie z piosenkami p. t. „Jak się bracia miesiaczkowie kłócili ze sobą” (legenda ludowa). M. Dynowska. 17.15 Rezerwa ogólnopolska. 18.00 „Wędrowka mikrofonu po Polsce”. 18.25 Chwilka społeczna. 18.30 Skrzynka ogólna, omówi dr. M. Stępiński. 18.40 „Życie artyst. i kultur. stołecz”. 18.45 Piosenki Imperio Argentyny (płyty). 19.07 Program na dz. nast. 19.15 Skrzynka roln., omówi inż. W. Tarkowski. 19.25 Wiadom. sport. lokalne. 19.30 Wład. sport. ogólnopolskie. 19.35 Koncert z Katowic. 19.50 Przegląd filmowy. 20.00 „Tylko dla dorosłych”, audycja starych piosenek w ukł. Tad. Sygietyńskiego i M. Jaworskiego. Wyk.: Tad. Olsza, H. Brzezińska i inni. 20.45 Dziennik wiecz. 20.55 „Jak pracujemy i żyjemy w Polsce”. 21.00 Koncert ze Lwowa. 22.30 Koncert reklamowy. 22.45 23.05 — 23.30 Muzyka salon Ork. W. Tychowskiego. 23.00 Wiad. meteorol. dla komunik. lotn.

Kier. muz. K. Lewicki. Obsada: Nadina — J. Brochwiczówna, Simona — J. Kraszewska, Hubert — A. Zabczyński, Gustaw — A. Bogucki, Krystyna — Z. Niewińska, Gizella — H. Adamkiewiczówna, Audycja pokojówka — Bug. Magierowska. 22.30 „Pomnik tragicznej miłości” (Marjanna d'Aleoforodo), feljet. wygl. J. Kuczawa. 22.45 Muzyka salonowa (płyty). 23.00 Wiadom. meteorol. dla komunik. lotniczej. 23.05 — 23.30 1) Lehar: Fryderyka, potp. 2) Luigini: Balet egipski, 3) Jones: Gejsza, potp. 4) Myddleton: Wizja.

ROZGŁOSIENIA TORUŃSKA

6.30 Transm. z Warszawy. 7.45 Program na dz. blez. 7.50 Wskazówki praktyczne. 8.00 Transm. z Warszawy. 11.57 — 12.55 Transmisje z Warszawy i Krakowa. 13.55 Przegląd gieldowy. 14.00 — 18.30 Transm. z Warszawy i Poznania. 13.15 „Na wst. pomorskiej” felj. wygl. W. Babinicz. 13.30 Koncert reklamowy. 18.45 Muzyka lekka (płyty). 19.07 Program na dz. nast. 19.15 Skrzynka rolnicza — omówi inż. A. Miksiewicz. 19.25 Wład. sport. z Pomorza. 19.30 — 23.05 Transm. z Warszawy.

ZAGRANICA

17.05 Bratislava. Przeboje tan. 17.10 Wiedeń. Kwintet fort. Marschera. 17.45 Praga. Kwartet wokalny. 17.45 M. Ostrawa. Sonata na flet Haendla. 18.15 Wrocław. Muzyka kameralna. 18.15 Londyn Nat. Koncert ork. dętej. 19.00 Koenigszwst. Koncert wycieczkowy. 19.00 Berlin. Radjokabaret. 19.10 Praga. Koncert ork. wojsk. 19.30 M. Ostrawa. Muzyka salon. 19.30 Królewiec. Ballady Loewego. 19.30 Regional. Muzyka lekka. 19.50 Ryga. Wieczór muzyki francuskiej. 20.00 Moskwa (Kom.). Koncert symf. 20.15 Monachjum. Drobniaki muzyczne. 20.25 Praga. Trio m-oll Smetany. 20.45 Mediolan. Koncert symf. 20.45 Palermo. Koncert symf. 21.00 Koenigszwst. „Fantazje patriotyczne”. 21.00 Frankfurt. Koncert Mozartowski. 21.00 Hamburg. Dawne przeboje. 21.00 Bruksela franc. Festival Widora. 21.00 Wrocław. Utwory Bacha i Haendla. 21.00 Hulzen. Koncert europejski z udz. Roberta i Gaby Casadesus. 21.15 Poste Paristen. Koncert symf. 21.30 Paris P. T. T. Festival Beethovena. 21.50 Budapeszt. Muzyka cygańska. 22.10 Wiedeń. Koncert kameralny. 22.15 Kopenhaga. Koncert kameralny. 22.15 Luksemburg. Koncert galowy z udz. skrz. H. Temianki. 22.20 Frankfurt. Muzyka ludowa. 22.30 Berlin. Utwory Beethovena. 23.15 Londyn Nat. Soliści. 23.50 Hilversum. Muzyka lekka. 1.00 Frankfurt. Koncert z płyt.

REWIA SZKAP DOROŻKARSKICH

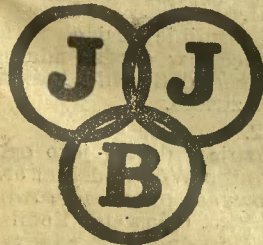

Wędrowka mikrofonu po Wilnie w poniedziałek dn. 25.III. o godz. 18.

J.J. BERGER A.-G.

GDANSK, HUNDEGASSE 58-59

Telefon zbiorowy 26446 2552

Trojpierscień atutem

Proszek do prania,
mydło do prania,
mydło toaletowe

— i płatki do prania —

Wyroby oddawna ogólnie uznane za doskonałej jakości.

Zwraca się uwagę P. T. Publiczność na

Stoisko wystawowe

Sredniej Szkoły Zawodowej
Żeńskiej w Bydgoszczy

Wystawy Związku Pań Domu
w sal Resursy Kupieckiej.

Ekspozaty obejmują działy: 2639

gospodarstwo domowe, krawiecki łącznie z bielizną arskim, ręczne wyroby galanterijne oraz kwiaty i maskoty z rodoidu i ze skóry.

Km. 389/35.

2693

OBWIESZCZENIE O LICYTACJI RUCHOMOŚCI.

Komornik Sądu Grodzkiego w Grudziądzu rewiru I. Stanisław Lech, urzędujący w Grudziądzu, ul. Grobowa 33 na podstawie art. 602 k. p. c. podaje do publicznej wiadomości, że dnia 28 marca 1935 r. o godz. 11-tej rano w Grudziądzu u spedytora Witkowskiego, Plac 23 Stycznia odbędzie się licytacja ruchomości, należących do masy upadłościowej firmy C. E. Müller i Syn w Boguszewie, pow. Grudziądz, a mianowicie: kocioł mosiężny do gotowania marmelady i powidel firmy Edmund Schönberg średnicy 1 mtr., atmosfer 5, litrów 300 nr. 183 do gotowania na parę, wartość 500 zł., pompa ślimakowa firmy Weiss i Söhne, Halle, obrót 1450, litr. 1500, wartość 1.000 zł. oraz maszynę rymarską „A-dler” do zapędu nożnego i motorowego z motorem na prąd zmienny 220 volt ca 1 ko; wartość 1.000 zł. oraz dnia 29 marca 1935 r. o godz. 9-tej rano w Boguszewie pow. Grudziądz następujące przedmioty: stoły biurowe, szafy, kozły, taboreciki, krzesła, wieszaki i ławki jako urządzenie biurowe, 260 mtr. płótna filtracyjnego, piec żelazny, rozmaite balje drewniane, regały, słoki gliniane, wiaderka blaszane, lampy elektryczne, izolatory do światła elektrycznego, rozmaite wagi decymalne i stołowe wraz z ciężarkami, większa ilość rozmaitych beczek drewnianych wzgl. dębowych, materiał nowy do wykonania beczek, opłatarki, stare żelazo, sieczkarnia do kapusty oraz beczki do kiszzenia kapusty 2,50 m. wysokości i 1,50 m. szerokie, oraz cały szereg tym podobnych przedmiotów, a nadto:

1 platformę 2-konną, 37 mtr. toru kolejowego, 1 rezerwowi kocioł miedziany, 2 galony kwasu solnego, 1 kocioł miedziany „Vacum Aparat” z podwójnym płaszczem i kompletną armaturą, wentyle przejściowe, 1 kocioł parowy, 1 lokomotywa benzynowa „Montania”, 1 sikawka ręczna, piła taśmowa kombinowana frezarka, piła tarczowa i wiertarka, tablice rozdzielcze, motory elektryczne i benzynowe, dynamy, transmisje i koła transmisyjne, różne śruby, pakunki oraz inne przedmioty wchodzące w zakres fabryki syropu i marmolady wzgl. cegieli, oszacowanych na łączną sumę 11.917,50 zł.

Ruchomości można oglądać w dniu licytacji w miejscu i czasie wyżej oznaczonym.

Grudziądz, dnia 21 marca 1935 r.
Komornik:
(—) Stanisław Lech.

Ostatnie słowo techniki

Philips 33A

i Philips „Junior”

Trójka Philipsa „Junior”

tylko nieco droższa od najtańszych

Cena za gotówkę zł 225.—

Na raty zł 255.— Wpłata zł 55.—

reszta na 10 rat miesięcznych po zł. 20.

Nabyć możesz w firmie:

B. WOJEWSKI, WEJHEROWO, ul. Sobieskiego 2

1698 „ GDYNIA, ul. Starowiejska 26.

2745

50 zł nagrody

w gotówce otrzyma, kto wskaże sprawców złamania drzewek przy ul. 3 maja obok kościoła ewangelickiego.

Zarząd Miejski

Wejherowo

2745

Uwaga! Zawiadomienie Uwaga!

Niniejszem podaję Szanownej Publiczności miasta Grudziądza do łaskawej wiadomości, że z dniem 25 marca 1935 r. rozpoczynam wypiekać chleb luksusowy z domieszką pszenną za 1 kg. 28 gr. — Chleb pszenny za 1 kg. 30 gr., chleb zdrowia 1 kg. 35 gr.

Parowa Piekarnia

JAN LIETZ

Grudziądz, Wybickiego 41, telefon 1942.

Proszę zważać na znaczek firmowy na oblebie. 2747

2692

OGŁOSZENIE.

R. H. A. 183.

Do tutejszego rejestru handlowego oddział A Nr. 183 wpisano: Firmę Siostry Hundsdoerf wykreślono.

Nowe, dnia 14 marca 1935 r.

Zlecenie Nr. 210/GR.

Sąd Grodzki.

2684

W tutejszym rejestrze handlowym przy firmie Rafał Pendzel, detaliczna sprzedaż konfekcji w Toruniu — dnia 4 stycznia 1935 zapisano, że na wniosek Rafała Pendzla firmę z rejestru wykreślono.

Toruń.

Sąd Grodzki.

Zlecenie Nr. 189/IX.

Spis zapowiedzi Nr. 20. 2577

ZAPOWIEDZ.

Podaje się do ogólnej wiadomości, że 1) kawaler Wilhelm, Ernst Zadach, robotnik zamieszkały w Schönau W. M. Gdańsk, syn robotnika Friedricha Zadacha i tego zmarłej żony Anny, urodzona Schmidt, zamieszkałego w Wossitz W. M. Gdańsk; 2) panna Anna Dawidowiczka, zamieszkała w Tuchlinie, córka gospodarza Józefa Dawidowskiego i tego żony Zuzanny urodzona Terman, zamieszkałych w Tuchlinie, chcą zawrzeć związek małżeński.

Obwieszczenie zapowiedzi nastąpić winno w Schönau W. M. Gdańsk i Tuchlinie.

Sierakowice, dnia 5 marca 1935 r.

Urządnik stanu cywilnego:

(—) Schutz.

P. P. Rolnicy!

Powiększyliśmy znacznie w tym sezonie nasz dział nawozów sztucznych, które oddajemy za gotówkę i na kredyt.

Nadto mamy na składzie wszelkie wypróbowane gatunki zboża siewnego, nasion buraczanych, marchwi, lucerny, brukwi, kończyny w różnych odmianach i węgla.

Młyny „M A K A”

Pelplin, Skorz, Gdynia

i Brodzkie Młyny pod Gnievem.

2716

W tutejszym rejestrze handlowym pod Nr. 1109 dnia 18 marca 1935 zapisano: L. A. i A. Wardaliński jawna spółka handlowa w Toruniu. Zakup bydła, trzody chlewnej, cieląt i owiec oraz sprzedaż mięsa i skór. Spólnikami są: Leon Aleksander i Antoni Wardaliński, zam. w Toruniu, Szosa Chelmińska Nr. 141. Reprezentantem któremu powierzono prowadzenie spraw spółki, jest Leon Wardaliński.

Toruń.

Sąd Grodzki.

Zlecenie Nr. 188/IX.

Otwierajcie szafy!
Przeglądajcie garderobę!
Odzież wiosenną oczyści chemicznie i farbuje

BARWA - KALAMAJSKI
GDYNIA — ul. 10 Lutego 6
TORUŃ — ul. Szeroka 21
BYDGOSZCZ — ul. Gdańska 27
INOWROCZAW — ul. Król. 2095
Jadwigi 31.

MEBLE
różnego rodzaju w solidnym wykonaniu po cenach konkurencyjnych poleca
Gdyńska Centrala Mebli
Gdynia Starowiejska 40, telef. 2625. 2345

Nowy Ford V8 Model 1935 8 cylindrowy

Nowość!
W ośmiocylindrowym **Fordzie** V8 siedzenia przednie i tylne umieszczone są między osiami i dlatego pasażerowie nie odczuwają prawie wstrząsów.

Ford Junior de Luxe 1172 c/cm.

Cena samochodu dwudrzwiowego 4 osobowego **Ford** Standart Junior 933 c/cm. **Zł 5000.-**

Cena samochodu dwudrzwiowego 4 osobowego **Ford** Junior de Luxe 1172 c/cm. **Zł 5500.-** (franko oclone)

Wozы zostają przez nas dostarczone wprost z fabryki **Ford** w Dagenham w Anglii.

1925 10 lat 1935

Najstarszy w Wolnym Mieście Gdańsku Autoryzowany **ODSPRZEDAWCA**

JAKOB ROTBLIT, sp. z ogr. odpow.

Adres p. Rotblita w Gdańsku: Brothänkengasse 37. Sopoty, Gdańska 7. Telefony 24238, 24215 i 52008.

PRZETARG. 2748

Rada Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku ogłasza niniejszym przetarg na wykonanie prac i dostaw w związku z rozbiórką szopy dla barek na dworcu w Brösen i budowę otwartej hali dla składowania drzewa na cyplu Holmu, przy wykorzystaniu uzyskanych z rozbiórki części materiału budowlanego. Warunki przetargu przejrzeć można w biurze technicznym Rady Portu w Gdańsku, Neugarten 28/29 w dni powszednie pomiędzy godziną 8-12 lub nabyć, dopóki zapas starczy, w Kasie Głównej Rady Portu, Gdańsk, Neugarten 28/29, za opłatą 2,- G. i zwrotom kosztów przesyłki. W terminie przetargu rozpatrywane będą tylko oferty, do których dołączony został w myśl „Szczegółowych warunków” dowód złożonego w Kasie Głównej Rady Portu wadium. Termin otwarcia ofert: 8 kwietnia 1935 r. o godzinie 10-tej w sali posiedzeń Rady Portu. Termin udzielenia przydziału: 2 tygodnie. Gdańsk, dnia 23 marca 1935 r.

Rada Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku.

Km. 258/35 2736

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Dnia 26 marca o godz. 12 w południe sprzedawcą będą u Jana i Anieli Jankowskich w Toruniu, Św. Katarzyny 6 (Hotel) za gotówkę: fotele, krzesła, stoły, szafy, umywalnie, pierzyny, kanapy, obrazy, łóżka, nocne stoliki, firany, obrusy, materace i wiele innych rzeczy. (—) Bernard Linde, Komornik Sądu Grodzkiego.

Kupię

samochód Chevrolet limuzyna 4 cylindr. używany w dobrym stanie bez opon fałgi wielk. 21. Zgłoszenia pisemne Fama Stiller, Gdynia 4. 2582

NOWA LINJA

miesięcznik, zawierający szereg pięknych modeli sukien, wskazówek praktycznych dla gospodyń itp. otrzymasz bezpłatnie w Twojej krawcowej lub w Twoim sklepie bławalnym. Napisz do nas, a chętnie wskażemy Ci źródło wydaję.

WYDAWNICTWO „NOWA LINJA” KRAKÓW Skrytka pocztowa 272

Największy wybór

Najniższe ceny
Zyrandole
Lampki nocne
Lampki biurkowe
Żelazka do prasowania
Czajniki elektryczne
Zakłady Elekrotechniczne
F. MACIEJEWSKI
Grudziądz, ul. Mickiewicza 12 telefon 18-16. 895

Przybory tapicerskie

jak: sprężyny, drut, płótna, drelniczki, gobeliny, trawa indyjska oraz pakuły najtaniej

Antoni Gehrman
dawn. Z. Balcerowicz
Skład Skór GRUDZIĄDZ,
ul. Mickiewicza 22 tel. 1658. 2309

SKORY

wszelkiego rodzaju oraz pasy zapędogwe w największym wyborze po cenach konkurencyjnych poleca

Antoni Gehrman
dawn. Z. Balcerowicz
Skład Skór GRUDZIĄDZ,
ul. Mickiewicza 22 tel. 1658. 2310

TCZEW

Buchalter

bilanista z długoletnią praktyką, znający „Definitiv”, szuka posady. Łaskawe zgłoszenia pod „B” do „Dnia Tczewskiego”, Tczew. 2714

Unieważniam

zgubiona książeczka, wystawioną przez P. K. U. miasta Łodzi, na nazwisko Kuczyński Majlech, Tczew. Krótka 15. 2715

TORUN

Mieszkania

3-pokojowego z łazienką na Bydgoskim Przedm. poszukuje urzędnik Dyrekcji Kolejowej. Oferty do filii „Dnia Pom.” Toruń 165. 2590

Również Pan

winien się przekonać, że najmniejszy i najtańszy krawal kupi najkorzystniej w fabryce Toruń, Św. Jakóba 16. Co tydzień nowość.

„Enia”

barwniki do jaj 8 kolorów polecają T. Rzymkowski, Toruń, Szeroka 43. **HURTOWNADROGERJA NOWA DROGERJA**

Potrzebny

zaraz chłopiec do usługi we dworze. Zgłoszenia przyjmuje majętność Tylice, poczta i kolej Ostaszewo, pow. toruński. 2738

4-pokojowe

mieszkanie od I. IV. do wynajęcia Toruń, ul. Grudziądzka 64-66 m. 6. 2737

GDYNIA

Absolwentka

koedukac. Szkoły Handlowej, szuka jakiegokolwiek pracy biurowej jako bezpłatna na praktykantka. Zgłoszenia do Administracji Gazety Morskiej w Wejherowie. 2744

Szlachetne tynki

własnej wytwórni do nabycia w każdej ilości. Polecamy również tynki myte sztuczny granit we wszystkich kolorach znany ze swej dobroci naszej fabrykacji. Do nabycia również marmurki do lastrica — białe, zielone, czarne, czerwone, żółte, serpentyne carara, stopnie lastricowe. Adres „ELEWACJA” Gdynia, Abrahama 35 telefon 22-73. 2720 Ceny niższe o 30 proc.

Uczeń

z inteligentnej rodziny potrzebny. Karol Jankowski i Syn, Gdynia, ul. Świętojańska 34. 2749

Za moje nietaktowne

wystąpienie na posiedzeniu Komisji Kulturalno-Oświatowej w Rumli obrażające uczucia obecnych najserdeczniej ich przepraszam i ubolewam, że takowe miało miejsce. 2743 Aleksander Herther

GRUDZIĄDZ

Skóry

podszewowe wierzchnie blankowe surowcowe pantoflarskie oraz wszelkie przybory szewskie, rymarskie i tapicerskie poleca po cenach 1445 najniższych
Brunon Żubka
Grudziądz, ul. Pańska 3
HURT. Telefon 19-80. DETAL

OGŁOSZENIA:

wiersz milimetryowy na stronie 7-lamowej	0.20 zł
w tekście na pierwszej stronie	1.00 zł
w tekście na drugiej i trzeciej stronie	0.80 zł
w tekście na dalszych stronach	0.50 zł
Drobne za słowo 15 gr. Pierwsze słowo i wyrazy tłustym drukiem liczymy podwójnie.	
Za ogłoszenia sądowe i urzędowe w drobnym składzie 25% drożej.	
Dla poszukujących pracy i nekrologi 25% niższe.	
Komunikaty 50 gr za wiersz.	
Za ogłoszenia skomplikowane i z zastrzeż. miejsca 20% nadwyżki.	
W Gdańsku za wiersz milim. na stronie 7-lamowej	15 fen.
4-lamowej	50 fen.
„drobne za słowo 5 fen. — tytułowe	10 fen.

ABONAMENT MIESIĘCZNY WYNOŚI:

W ekspedycji miejscowych agencji	2.50 zł
Z odnośnikiem do domu	2.80 zł
Przez pocztę z odnośnikiem do domu	2.89 zł
Fod opaską	4.50 zł
W Gdańsku przez pocztę	2.32 gd; przez gońca
z odbieraniem w administracji wprost	1.75 gd
Zagranicą	4.00 gd
W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą (np. przeszkody w zakładzie, strajki) Administracja nie odpowiada za niedostarczenie pisma.	

Redaktor odpowiedzialny: Witold Męźnicki, Toruń, ul. Mickiewicza 34. Redaktor odpowiedzialny na Bydgoszcz: Wacław Górnicki, Bydgoszcz, ul. Marsz. Focha 12. — Redaktor odpowiedzialny na Gdynię: Józef Dobrostański, Gdynia, Szkolna. — Redaktor odpowiedzialny na Grudziąd: Wacław Gańca, Grudziądz, ul. Stenkiwicza 90. — Redaktor odpowiedzialny na Tczew: Lubomski Wacław, Tczew, ul. Kościuszki 1. Za ogłoszenia odpowiada Administracja. Członkami Pomorskiej Drukarni Rolniczej S. A. w Toruniu.

III. 1. U. 2/35. POSTANOWIENIE.
Dnia 8 lutego 1935 r. Sąd Okręgowy w Grudziądzu pod przewodnictwem S. O. Dr. Kiczuna, przy udziale sędziów S. O. Zdanowicza i S. O. Wisłockiego oraz protokolanta apl. sąd. Cichonia po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 8 lutego 1935 r. wniosku wdowy Elizy Müller, zamieszkałej w Boguszewie Pomorskim pow. Grudziądz, jako jedynej właścicielki firmy „C. F. Müller i Syn” w Boguszewie pomorskim, zastąpionej przez pełnomocników procesowych adwokatów Dra Juliusza Spitzera i Dra Ottona Pehra w Grudziądzu o ogłoszenie upadłości na mocy art. 1 i 14 rozp. o prawie upadłościowym z 24 października 1934 r. postanowił: 1) ogłosić upadłość nad majątkiem wdowy Elizy Müller, zam. w Boguszewie Pomorskim pow. Grudziądz, jako jedynej właścicielki firmy „C. F. Müller i Syn” w Boguszewie Pomorskim pow. Grudziądz; 2) wezwać wierzycieli upadłej firmy, aby najdalej do dnia 8 kwietnia 1935 r. do godz. 12-tej (w południe) zgłosili swe wierzycielności sędziemu-komisarzowi (pod l. 3 niżej wymienionemu); 3) wyznaczyć: a) sędziego-komisarza w osobie sędziego okręgowego Edmunda Kaszewskiego w Grudziądzu i b) syndyka upadłości w osobie Antoniego Cichonia, emeryt. kapitana, zam. w Grudziądzu, ul. Legionów 34. Zł. 101-Gr. 1220

III. 1. U. 3/35. POSTANOWIENIE.
Dnia 8 lutego 1935 r. Sąd Okręgowy w Grudziądzu pod przewodnictwem: S. O. Dra Kiczuna, przy udziale sędziów S. O. Zdanowicza i S. O. Wisłockiego oraz protokolanta apl. sąd. Cichonia po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 8 lutego 1935 r. wniosku wdowy Elizy Müller zamieszkałej w Boguszewie Pomorskim, pow. Grudziądz, jako jedynej właścicielki firmy „Cegielnia Parowa, Kitnowo” w Kitnowie, pow. Grudziądz, zastąpionej przez pełnomocników adwokatów Dra Juliusza Spitzera i Dra Ottona Pehra w Grudziądzu, o ogłoszenie upadłości, na mocy art. 1 i 14 rozp. o prawie upadłościowym z 24 października 1934 r. postanowił: 1) ogłosić upadłość nad majątkiem wdowy Elizy Müller zamieszkałej w Boguszewie Pomorskim pow. Grudziądz, jako jedynej właścicielki firmy „Cegielnia Parowa, Kitnowo” w Kitnowie pow. Grudziądz, 2) wezwać wierzycieli upadłej firmy, aby najdalej do dnia 8 kwietnia 1935 r. do godziny 12-tej (w południe) zgłosili swe wierzycielności sędziemu-komisarzowi (pod l. 3 niżej wymienionemu), 3) wyznaczyć: a) sędziego-komisarza w osobie sędziego okręgowego Edmunda Kaszewskiego w Grudziądzu i b) syndyka upadłości w osobie Antoniego Cichonia, emerytowanego kapitana w Grudziądzu, ul. Legionów 34. Zł. 102-Gr. 1221

STATUT
w przedmiocie pobierania opłat za czynności Biura Komitetu Rozbudowy Miasta.
Na podstawie art. 27 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dn. 11. VIII. 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747) oraz art. 44 ust. 1e postanowienia ustawy z dnia 23. III. 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) odnoszącego się do miast województw pomorskiego i poznańskiego, tudzież art. 2 rozp. Prez. R. P. z dnia 24. IX. 1930 r. o ustroju m. Gdyni (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 630) wprowadza się za czynności Biura Komitetu Rozbudowy miasta Gdyni następujące opłaty:
§ 1.
Od podania za przydział gruntu (za każde 100 m²) 1,— zł
od załączników do tego rodzaju podań (każdy załącznik) 1,— zł
§ 2.
Od podań w sprawach mieszkaniowych:
a) za pierwszy arkusz 1,50 zł
b) za każdy następny załącznik 0,50 zł
§ 3.
Od wniesionego podania o pożyczkę budowlaną bez względu na rezultat i bez żadnego zobowiązania ze strony Komitetu rozbudowy 5,— zł
od każdego załącznika do tego rodzaju podań 0,50 zł
§ 4.
Za wyjazd specjalnych komisji Komitetu Rozbudowy na żądanie strony na miejsce wykonanej wzgl. zamierzonej budowy 25,— zł
§ 5.
Za czynności związane z ostatecznym przyznaniem pożyczki budowlanej:
a) do 10.000 zł. ½%,
b) od 10.000 do 20.000 zł 1%,
c) od 20.000 w górę 1,½%.
§ 6.
Od podań o wydanie zaświadczenia do zwolnienia od podatku i opłat skarbowych 5,00 zł
a) od załączników po 1,00 zł
b) od wydanego poświadczenia 3,50 zł
§ 7.
Od wszelkich innych podań 1,50 zł
od załączników po 0,50 zł
§ 8.
Od wszelkich innych wydawanych poświadczeń 3,00 zł
§ 9.
Opłaty należy wpłacać do Głównej Kasy Miejskiej. Opłaty wymienione w §§ 1, 2, 3, 6, 7 i 8 należy wnieść równocześnie z wniesieniem podania. Opłaty wymienione w § 4 należy wnieść najdalej w ciągu 7 dni licząc od dnia następnego po wykonaniu czynności komisyjnych. Opłaty wymienione w § 5 należy wnieść najdalej w ciągu 14 dni, licząc od dnia następnego po doreczeniu nakazu wymiarowego Komitetu Rozbudowy. Od opłat do 10.000 zł. (§ 5a) może Komisarz Rządu zwalniać indywidualnie.
§ 10.
Wpływy z opłat pobieranych na mocy niniejszego statutu przeznaczają się na pokrycie kosztów utrzymania Biura Komitetu Rozbudowy.
§ 11.
Nieuiszczenie opłaty w terminie pociąga za sobą jej przymusowe ściąganie w drodze administracyjnej przy równoczesnym doliczeniu kosztów egzekucyjnych i procentów zwłoki.
§ 12.
Statut niniejszy obowiązuje z dniem jego ogłoszenia w Pomorskim Dzienniku Wojewódzkim oraz w jednym z pism miejscowych, przyczem równocześnie traci moc obowiązująca, ogłoszenie Komisarza Rządu w Gdyni z dn. 7 grudnia 1932 r. w tym samym przedmiocie. Zł. 177
Komisarz Rządu: (—) Sokół, mgr. pr. 2722

Po amerykańsku
— Jak pan mógł zwiędzić Rzym w tak krótkim czasie?
— Bardzo łatwo. Żona oglądała ruiny, córka zwiędła galerje i muzea, a ja winnice i restauracje.